

A. GE.
NETZ

Finska
språ
kets
gram
matik

O. B.

LÄROBOK
I
FINSKA SPRÅKETS GRAMMATIK.

Ljud- och Formlära

samt

Verzlära

af

D:r ARVID GENETZ,
Lektor vid Normallyceum i Tavastehus.

HELSINGFORS, 1882.

K. E. Holms förlag.

Pris: 2 Mark.

LÄROBOK

FINSKA SPRÅKET'S GRAMMATIK

af J. J. ROOS

Första Bandet

INOM HÖGSKOLEN

ÅR 1840

ÅR 1840

LÄROBOK

I

FINSKA SPRÅKETS GRAMMATIK.

Ljud- och Formlära

samt

Verslära

af

D:r ARVID GENETZ,

Lektor vid Normallyceum i Tavastehus.

HELSINGFORS 1882,

K. E. Holms förlag.

LÄROBOK

FINSKA SPRÅKET'S GRAMMATIK

Ljud- och Formlära

Verslära

DR ARVID GRENIN

Redaktör vid *Helsingfors Tidning* & *Veckoblad*

HELSINGFORS,

HUFVUDSTADSBLADETS TRYCKERI,

1882.

FÖRORD.

Då jag för tre år sedan tillträdde min befattning såsom lektor vid härvarande normallyceum, undervisades eleverne härstädes, likasom sannolikt vid de flesta öfriga finska lyceer, i sitt modersmål med ledning af två visserligen förtjenstfulla, men på svenska affattade läroböcker: „Finsk språklära i sammandrag“ af G. E. Eurén och „Finska Språkets Satslära“ af A. W. Jahnsson, emedan lämpliga läroböcker på finska saknades. Detta ingalunda normala förhållande beklagades allmänt inom lärarekåren, så mycket mera som Jahnssons, 172 sidor omfattande syntax var omöjlig att medhinna under de för modersmålets undervisning anslagna timmarne — en i veckan å klasserna IV—VIII — och man uppmanade mig derföre att söka afhjelpa nämnda brist. Det blef mig äfven möjligt att efterkomma denna uppmaning snarare än jag vågat hoppas, emedan jag erhöll bistånd från ganska oväntadt håll. Hösten 1880 utkom en för finska lyceer afsedd, i korthet affattad satslära „Suomen Kielen Lauseoppi, Oppikirjan koe“, utarbetad af dåvarande lyceisten E. N. Setälä delvis enligt mina anvisningar och i öfverensstämmelse med den lärobok i formläran jag då hade nästan färdig i manuskript, men hvilken jag då ännu icke ville utgifva. Jag hade nemligen funnit mig föranlåten att i mycket, ja nästan helt och hållet afvika från Eurén och ville derföre pröfva min lärobok vid undervisningen, innan jag offentliggjorde den samma. Den utkom således först ett år senare eller hösten 1881, under titeln „Suomen Kielen Äänne- ja Muotooppi ynnä Runous-oppi“, omfattande så väl ljud- och formlära (inclusive ordbildningslära) som ock en kort verslära.

I hvad mån behofvet af en systematiskt ordnad, fullständigare lärobok i den finska ljud- och formläran äfvensom i versläran gjort sig kämbart vid de svenska skolorna i landet, är mig

obekant. Hvarje sakkunnig och samvetsgrann lärare torde dock vara ense med mig derom, att Euréns ofvannämnda språklära, snart sagdt den enda som härvid kan komma i fråga, ehuru på sin tid förträfflig, icke öfverensstämmer med språkvetenskapens nuvarande ståndpunkt och således icke mera kan anses fullt lämplig, emedan läraren för att icke lära orätt är tvungen att göra ändringar och rättelser på nästan hvarje sida. Föreliggande, för svenska läsare afsedda bearbetning af min finska språklära, i hvilken den nyare forskningens resultat äro uppmärksammade och de hos Eurén förekommande felaktigheterna rättade, borde derföre icke vara alldeles ovälkommen.

Denna svenska upplaga skiljer sig i några afseenden från den finska. Allmänna bestämningar, som kunde anses bekanta för svenska lärjungar, hafva uteslutits, och förkortningar hafva vidtagits nästan öfveralt, der framställningen grundar sig på inkom af mig gjorda undersökningar, såsom i läran om ljudens förändringar och om verbs afledning äfvensom i versläran, emedan jag här icke mera behöfde framställa några bevis, då jag kunde hänvisa den möjligen tviflande läsaren till den finska upplagan. Å andra sidan har jag trott mig bereda svenska läsare en lättnad genom att åtskilja två- och flerstaviga nomen af II klassen i två afdelningar, och läran om finmandet af ordens stammar har här måst utvidgas, emedan essiven och partitiven hos nomen samt participium I hos verb, såsom icke upptagna i lexika och således för svenska läsare obekanta, icke kunde här användas såsom kriterium. Dessutom hafva några smärre inadvertenser blifvit observerade och rättade. Jag hade äfven hoppats kunna tillgodogöra mig de befogade anmärkningar jag väntade att finna i bedömanden af den finska upplagan, men detta hopp har nästan helt och hållet slagit fel. Tills dato har nemligen endast en kritik, af sign. O. G. i *Finsk Tidskrift*, varit synlig och äfven den för detta ändamål nästan alt för välvillig.

Tavastehus den 8 oktober 1882.

Författaren.

INNEHÅLL.

Inledning.

Ljudlära.

	Sid.
A. Om Språkljuden §§ 1—8	1—8.
I. De enkla ljudens beteckning och indelning §§ 1—5	1—2.
II. Diftongerna §§ 6—8.	3.
B. Om Stafvelser och Ord §§ 9—14	4—6.
I. Ljudens användande i stafvelser och ord §§ 9—12	4—5.
II. Accenten § 13	5—6.
III. Quantiteten § 14	6.
C. Om ljudens förändringar §§ 15—29	8—16.
I. De långa vokalernas och diftongernas förändringar § 16	7.
II. De korta vokalernas förändringar §§ 17—21	7—9.
III. De hårda konsonanternas förmildring i slutna stafvelse §§ 22, 23	10—12.
IV. Utstötning af stammens slutvokal: stammens stympning §§ 24, 25	13.
V. Utstötning af stammens sista konsonant före vokal, och stammens sammandragning §§ 26—28	13—15.
VI. Förvandling af <i>t</i> till <i>s</i> framför <i>i</i> § 29	15—16.

Formlära.

I. Om Nomen.

A. Nomens afledning §§ 30—34	17—22.
I. Substantiv §§ 30—32	17—21.
II. Adjektiv §§ 33, 34	21—22.

	Sid.
B. Nomens bildning genom sammansättning §§ 35—38	22—23.
C. Nomens deklination §§ 39—51	23—37.
I. Deklinationens allmänna regler §§ 39—43	23—29.
II. Böjningsklasserna §§ 44—50	29—37.
1. <i>Första klassen</i> §§ 45, 46	29—30.
2. <i>Andra klassen</i> §§ 47, 48	30—33.
3. <i>Tredje klassen</i> §§ 49, 50	33—37.
Allmänna anmärningar ang. deklinationen § 51	37.
D. Komparation §§ 52, 53	37—38.
E. Räkneord §§ 54—56	38—40.
F. Pronomen §§ 57—66	41—44.

II. Om Verb.

A. Verbs afledning §§ 67—69	45—50.
B. Verbets konjugation §§ 70—89	51—71.
I. Allmänna regler för den enkla konjugationen §§ 71—75	51—60.
II. Böjningsklasserna §§ 76—82	60—65.
1. <i>Första klassen</i> §§ 77, 78	61.
2. <i>Andra klassen</i> §§ 79, 80	61—63.
3. <i>Tredje klassen</i> §§ 81, 82	63—65.
III. De reflexiva formerna § 83	65—66.
IV. De sammansatta tidsformerna §§ 84, 85	66—69.
V. De nekande formerna §§ 86—89	69—71.

III. Om Partiklar.

A. Adverb §§ 90—92	72—75.
B. Postpositioner §§ 93, 94	75—76.
C. Konjunktioner § 95	76—77.
D. Interjektioner § 96	77.

Verslära.

A. Om det poetiska språket §§ 1, 2	77—79.
B. Om Alliteration, Rim och Parallelism §§ 3—5	79—80.
C. Om särskilda versslag §§ 6—13	80—83.
I. Den gamla runometern § 6	80—81.
II. Nyare versslag §§ 7—13	81—83.

INLEDNING.

Finska språket i inskränktare betydelse är det tungomål, som talas af finnarne i Finland och som användes i den finska litteraturen. Detta språk talas äfven utom Finlands gränser i en stor del af Ingermanland, och genom kolonier har detsamma utbredt sig till mellersta och nordliga Sverige, norska Finmarken, ryska Lappland samt Nord-Amerika.

Finska folkets talspråk innefattar två hufvudmunarter: den *ostliga* eller savolaxkarelsk-qvänska, som talas i största delen af Finland, d. ä. nordost om en linie, hvilken kan tänkas dragen tvärs igenom landet från trakten af Nykarleby till Fredrikshamn, äfvensom i ofvannämnda trakter utom Finland, samt den *vestliga* eller tavastländsk-vestfinska munarten, hvars område ligger sydvest om samma linie.

Det finska skriftspråket grundlades redan under det femte årtiondet af det XVI århundradet — således för mer än fyrahundra år sedan — genom en abcbok och en öfversättning af Nya Testamentet samt andra religiösa böcker, hvilka biskop *Michael Agricola* utgaf på finska. Detta skriftspråk grundar sig hufvudsakligen på den vestliga dialekten, men begagnade dock redan i början och har under senare tider begynt alt mera tillgodogöra sig den ostliga dialektens rika ordförråd och böjningsformer samt andra framstående egendomligheter. Man kan således säga, att folkspråkets munarter hafva förenat sig i skriftspråket, hvilket skriftspråk åter å sin sida, ju mera bildningen och den finska litteraturen vinna spridning bland folket, återverkar på talspråket, alstrande ett gemensamt, från provincialismer alt mera fritt, *bildadt talspråk*.

Finskan är likväl endast en enskild munart af en allmänare språkenhet, som kunde kallas det finska språket i vidsträcktare betydelse eller *Allmän-finskan* och som innefattar följande sju språk eller munarter: 1. *Finskan*; 2. *Ryska Karelskan*; 3. *Olonetsiskan* eller *Liugi*-språket; 4. *Vepsiskan*; 5. *Votiskan*; 6. *Estniskan*; 7. *Liviskan*.

Den finska språkenheten hör åter till den *finsk-ugriska språkgruppen*, som omfattar sju hufvudspråk eller språkenheter; dessa äro:

1. *Finskan* (Allmän-finskan);
2. *Mordvinskan*, med tvenne munarter: *Mokscha*- och *Ersadialekten*;
3. *Tscheremissiskan*, äfvenledes bestående af två dialekter: *skogs-* och *bergs-tscheremissiskan*;
4. *Lappskan*, med fyra munarter: den *svensklappska*, den *finmarkska* eller *norsklappska*, den *finsklappska* eller *Enare-dialekten* och den *rysklappska*;
5. Den *permiska* språkenheten, som omfattar tvenne systerpråk: *Syrjänskan* och *Votjakiskan*, hvardera med flere dialekter;
6. Den *asiatiska* eller *ostjakisk-voguliska* språkenheten, hvar till äfven höra två systerpråk: *Ostjakiskan* och *Voguliskan* med särskilda munarter; samt
7. *Ungerskan* eller *magyariska* språket.

Den finsk-ugriska språkgruppen indelas i två språkgrenar: den *finska* och den *ugriska*. Till den förra grenen höra med säkerhet Allmän-finskan, Mordvinskan och Tscheremissiskan, till den senare åter Ungerskan och den asiatiska språkenheten. Lappskan har sannolikt äfven tillhört den ugriska grenen, men tidigt skilt sig från den samme och sedermera många århundraden igenom stått i nära beröring med Allmän-finskan, så att dessa språk af alla beslägtade tungomål nu stå hvarandra närmast. Den permiska språkenheten torde höra räknas till den ugriska grenen, ehuru hon visserligen har mycket gemensamt med den finska.

Den finsk-ugriska språkgruppen räknas åter jemte fyra andra, neml. den *samojediska*, *turkisk-tatariska*, *mongoliska* och *mandschu-tungusiska*, till den stora *altaiska språkfamiljen*.

I detta arbete framställes det *finska skriftspråket*.

Ljudlära.

A. Om Språkljuden.

I. De enkla ljudens beteckning och indelning.

§ 1. Finska språket har 22 ljud, nemligen följande 20, hvilka alla betecknas med hvar sin särskilda bokstaf: *a, d, e, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v, y, ä, ö*, äfvensom *äng-ljudet* och *aspirationen* (').

Anm. 1. Liksom i svenskan, betecknas kort *äng-ljud*, framför *k*, med *n* och långt *äng-ljud*, emellan två vokaler, med *ng*, t. ex. *rankka* häftig, *hengen* andens, uttalas som svenska orden *ranka, hängen*. Aspirationen ('), d. ä. ett svagt *h* i slutet af vissa ord, betecknas numera endast i språkvetenskapliga arbeten och är äfven till sitt ljud vacklande: om ett med konsonant begynnande ord omedelbart följer, så verkar aspirationen en förstärkning af denna konsonant, hvaremot en omedelbart efterföljande vokal endast åtskiljes från den vokal, som föregår aspirationen, genom en skarp tillslutning af strupen; sål. uttalas *terve'*! hell! ungefär såsom *terveh*; *terve' tultuasi* välkommen, *päästä' meitä pahasta* fräls oss ifrån ondo, såsom *tervet tultuasi, päästäm meitä p.*; *antaa' olla'* att låta vara, uttalas åter annorlunda än *antaa olla'* han låter vara, ty i senare fall förblifver strupen öppen vid öfvergången från *aa* till *o*.

Anm. 2. Finskt *d* uttalas icke såsom det svenska *d*, utan ungefär såsom ett svagt *r* utan tydlig dallring af tungspetsen. *E* har samma ljud som det svenska *ä* i orden *hänga, mäta* eller som *e* i ordet *fem*, hvaremot finskt *ä* uttalas ungefär såsom svenskt *ä* framför *r*, t. ex. i orden *märka, ära*. *O* uttalas såsom svenskt *å*; *u* midt emellan slutet svenskt *o* och *u*; *y* midt emellan slutet svenskt *ö* och *y*; *ö* alltid öppet såsom *ö* i ordet *mörk*.

Anm. 3. I låneord, i synnerhet i namn, anträffas flera för finskan främmande ljud, såsom *b, d* (= det svenska), *f, g, sje-ljudet* (tecknad med *sh* eller *sch*), samt bokstäfverna *c, q, x, z, å*.

§ 2. Språkljuden indelas i:

1) *Vokaler*, hvilka äro till antalet *åtta*, nemligen *a, e, i, o, u, y, ä, ö*; och

2) *Konsonanter*, hvilka äro till antalet *fjorton*, nemligen *d, h, aspirationen, j, k, l, m, n, ng, p, r, s, t, v*.

§ 3. Vokalerna indelas på tvenne sätt:

1) Efter *ljudet* eller *tonhöjden* i: a) *hårda* eller *låga*: *a, o, u*; b) *lätta* eller *obestämda*: *e, i*; c) *veka* eller *höga*: *ä, ö, y*.

2) Efter *uttalssättet* eller *munställningen* i: a) *öppna*: *a, ä*; b) *halföppna*: *o, e, ö*; c) *slutna*: *u, i, y*.

Vokalernas båda indelningar synas af följande skema:

§ 4. Konsonanterna indelas på två sätt:

1) Efter *talorganet* i: a) *strupljud*: *k, ng, h, ', j*; b) *tandljud*: *t, n, s, d, r, l*; c) *läppljud*: *p, m, v*.

2) Efter *uttalssättet* eller *talorganens inbördes ställning* i: a) *hårda* eller *slutna*: *k, t, p*; b) *milda* eller *öppna*; dessa äro åter antingen a) *näsljud*: *ng, n, m*, eller β) *spiranter*: *h, ', j, s, d, r, l, v*.

Konsonanternas båda indelningar äro åskådliggjorda i följande tabell:

	Hårda l.	Milda l.	öppna
	slutna	Näsljud	Spiranter
Strupljud	k	ng	h, ', j
Tandljud	t	n	s d, r, l
Läppljud	p	m	v

§ 5. Både vokalerna och konsonanterna äro till *kvantiteten* antingen *korta* („enkla“) eller *långa* („dubbla“); kort ljud, vare sig vokal eller konsonant, tecknas med enkel bokstaf, t. ex. *truli* eld, *sitü* det, desto, *kylä* by, *papit* presterne; långt ljud tecknas deremot med dubbel bokstaf, t. ex. *truli* vind, *sitü* derur, deraf, *kylä* nog, *pappi* prest.

II. Diftongerna.

§ 6. Då två olika vokaler uttalas efter hvarandra så, att den förre *småningom* öfvergår i den senare, uppstår en *diftong*. Diftongerna i finskan äro till antalet 16. De äro af två slag:

1) *Halföppna*, hvilka begynna med en slutna vokal och sluta med närmaste halföppna vokal: *uo, ie, yö*, t. ex. *tuo* bringar, *tie* väg, *vyö* bälte.

2) *Slutna*, hvilka begynna med en öppen, halföppen eller slutna vokal och ändas på slutna vokal; hit höra således:

a) diftonger på *u*: *au, ou, eu, iu*, t. ex. *kauppa* handel, *koulu* skola, *leuka* haka, *hiukka* grand;

b) diftonger på *y*: *äy, öy*, t. ex. *väylä* farled, *höyhen* fjäder.

c) diftonger på *i*: *ai, oi, ui, ei, äi, öi, yi*, t. ex. *nai* gifter sig, *koi* morgonrodnad, *pui* tröskar, *vei* förde, *näitä* af dessa, *söi* åt, *spisade, syitä* orsaker.

§ 7. De halföppna diftongerna förekomma endast i ordens första stafvelse, och äfven af de slutna brukas endast de på *i* allmänt i andra stafvelser än den första. Om således två vokaler, af hvilka den senare icke är *i*, sammanträffa längre fram i ett ord, böra de uttalas åtskilda, såsom hörande till skilda stafvelser, t. ex. *pieni-en* de smås, *salpa-us* tillslutning, *kääntä-ytyy* vänder sig; *u* och *y* kunna dock äfven här förena sig med föregående vokal till diftong, t. ex. *salpaus*, *kääntäytyy*.

§ 8. Till *quantiteten* äro diftongerna i allmänhet *långa*. *Korta* äro endast de diftonger på *i*, hvilka vid ordens böjning eller härledning uppstå af stammens korta slutvokal och ändelsens *i*; så är *oi* lång i orden *voi* förmår, *soita* flere kärr (af *suo-ita*), *ehtoiksi* till aftnarne (af *ehtoo-iksi*), men kort i orden *annoit* du gaf (af *anta-it*), *valloittaa* eröfra, bemäktiga sig (af *valta* magt och ändelsen *-ittaa*); diftongen *ei* är lång i orden *vei* förde (af *vie-i*), *lukeissa* under läsningen (af *luke-essa*), men kort i orden *papeilla* hos presterne (af *pappi-illa*), *käänteleisin* jag skulle vända (af *kääntele-isin*).

B. Om Stafvelser och Ord.

I. Ljudens användande i stafvelser och ord.

§ 9. En stafvelse, som slutar på vokal, kallas *öppen*; *sluten* är åter den stafvelse, som ändas på konsonant (eller aspiration). Således äro t. ex. stafvelserna öppna i orden *i-sä fader*, *luo-la grotta*, men slutna i orden *kis-sat kattorna*, *ter-ve' frisk*.

§ 10. Hvarje stafvelse i ett ord kan börja eller sluta på hvilken vokal som helst, om icke de öfriga vokalerna i ordet förbjuda det (se § 12).

§ 11. Hvad konsonanterna beträffar, så iakttages följande:

1) I början af en stafvelse kan i allmänhet endast *ett kort konsonantljud* stå; häraf följer, att af två eller flere konsonanter i början af låneord de öfrige utom den siste vanligen bortfalla, t. ex. *pe-li spel*, *ranta strand*.

2) Om inne i ett ord ett långt konsonantljud förekommer, fördelas detta på två stafvelser, t. ex. *pal-lo boll*, och af två eller flere olika konsonanter hänföres endast den siste till senare stafvelsen, de öfrige deremot till den förra, t. ex. *harnis-ka harne-sket*, *kons-ti kon-sten*.

Anm. I början af tredje stafvelsen eller någon följande stafvelse efter kort vokal tål finskan i allmänhet icke de hårda konsonanterna *k*, *t*, *p* och icke heller *s* eller *h*, utan vanligen bortfalla eller förändras de; se § 26.

3) I slutet af en stafvelse förekomma icke heller hvilka konsonanter som helst, utan

a) I slutet af första stafvelsen kan förekomma endast en kort konsonant eller två olika konsonanter, af hvilka den förre är *l*, *r*, *n*, *m* och den senare *k*, *t*, *p* eller *s*, t. ex. *pilk-ku fläck*, *kilt-ti snäll*, *vilp-pi svek*, *puls-ka stätlig*, *turk-ki pels*, *vart-tuu tillväxer*, *harp-paa skuttar*, *murs-ka spillra*, *hank-kii skaffar*, *kent-tä fält*, *kens-ti nätt*, *kimp-pu knippa*, *simp-sukka äkta perla*;

b) I slutet af den andra eller någon följande stafvelse kan blott ett kort konsonantljud stå;

c) Ett ord kan icke sluta på två konsonanter, lång konsonant eller någon annan kort konsonant än *l*, *n*, *r*, *s*, *t* eller aspiration.

Ann. Om vid böjning eller härledning af ord afvikelser från dessa regler uppstode, inträffa konsonantförändringar; se § 25.

§ 12. Vokalharmonien.

1) I första stafvelsen af ett ord kan hvilken vokal eller diftong som helst förekomma; men

2) a) Om första stafvelsen innehåller en låg vokal, äro vokalerna i alla följande stafvelser låga eller obestämda, och hela ordet kallas då *lågtonigt*, t. ex. *parannettu* förbättrad.

b) Om första stafvelsen innehåller en hög vokal, äro vokalerna i alla följande stafvelser höga eller obestämda, och ordet kallas då *högtonigt*, t. ex. *käytetty* använd.

c) Om första stafvelsen innehåller blott en obestämd vokal eller diftong, kan i andra stafvelsen förekomma antingen: α) en låg vokal, i hvilket fall ordet är *lågtonigt* och fordrar i de följande stafvelserna låga eller obestämda vokaler, t. ex. *iloitaksensa* för att fröjda sig; eller β) en hög eller obestämd vokal, i hvilket fall ordet är *högtonigt* och fordrar i de följande stafvelserna höga eller obestämda vokaler, t. ex. *niittäöksensä* för att meja, *itkeüksesi* att du måtte gråta; eller ock γ) kan ett sådant ord vara enstafvigt, i hvilket fall det äfven är *högtonigt*, t. ex. *pii-tä* af flinta, *vie-ty* förd (icke *pii-ta*, *vie-tu*).

Denna egenhet i finskan, att hvarje ord är antingen *lågtonigt* eller *högtonigt*, så att samma ord icke kan på en gång innehålla låga och höga vokaler, kallas *vokalharmonien*.

Ann. 1. Till följd af vokalharmoniens kraf hafva alla ändelser och anhangspartiklar, hvilka icke innehålla endast obestämda vokaler eller idel konsonanter, dubbel form: en låg- och en *högtonigt*, af hvilka den förre fogas till *lågtoniga*, den senare till *högtoniga* stammar, t. ex. *parannett-u* förbättrad, men *käytett-y* använd; *riemuitsemis-ta* glammande, men *itkemis-tä* gråt; *poika-nsa* sin son, men *äiti-nsä* sin moder; *tulet-ko* kommer du, men *menet-kö* går du.

Ann. 2. I sammansatta ord iakttages icke vokalharmonien, t. ex. *kirkko-väki* kyrkfolk, *tällainen* (= *tän-lainen*) sådan som denne, sådan här.

II. Accenten.

§ 13. Accenten eller tonvigten, som i finskan alltid är förenad med röstens höjning, är af två slag, en starkare och en svagare. Den förre, som kallas *hufvudaccent* ('), faller alltid på första stafvelsen; den senare, *biaccenten*

('), faller vanligen på 3:dje, 5:te, 7:nde stafvelsen o. s. v., eller, i synnerhet om i ett fem- eller flerstavigt ord den tredje stafvelsen slutar med kort vokal, på 4:de, 6:tte, 8:nde stafvelsen o. s. v., men aldrig på den andra eller på sista stafvelsen af ett ord. T. ex. *ópin* jag lär mig, *óppivat* de lära sig, *óppinevat* de torde lära sig, *óppimàton* olärd, *óppimàtomàlla* hos den olärde, *óppimàtomuudessànsa* i sin brist på lärdom; *ópetan* jag undervisar, *ópettávát* de undervisa, *ópettanèvat* de torde undervisa, *ópettamàton* icke undervisad, *ópettamàtomàlla* hos den icke undervisade, *ópettamàtomuudessànsa* i sin egenskap att icke vara undervisad.

Ann. Många enstaviga ord, såsom pronn. *me* vi, *te* I, *hän* han, *hon*, *he* de, *se* den, *det*, *ne* de, hjälpverbet *on* är, nekningsordet *en*, *et*, *ei*, anhangspartiklarne *-ko*, *-kõ*, *-kin*, *-han*, *-hän*, *-pa*, *-pä*, *-kaan*, *-kään*, adverbena *jo* redan, *nyt* nu, konjunktionerna *kun* då, *kuin* än, *som*, *niin* så, *ja* och, *vai* jäså, eller, *tai* eller, *jos* om, *siis* således, blifva vanligen i satsen fullkomligt obetonade.

III. Quantiteten.

§ 14. Till quantiteten äro stafvelserna antingen *korta* eller *långa*.

1) *Kort* är hvarje stafvelse, som ändas på kort vokal, t. ex. *pu-no-e-le-ma-ni* tvinnad af mig.

2) *Lång* är: a) hvarje stafvelse, som innehåller en lång diftong, t. ex. *nuo-ruu-teen-sa'* i l. till sin ungdom, *muut-taa* förändrar, *sai-rail-la* hos de sjuke, *lah-dek-kei-ta* bugter, vikar, *ly-hyi-tä* korta, *huo-li-mat-to-muu-des-ta* af vårdslöshet; b) hvarje stafvelse med kort diftong äfvensom hvarje slutna stafvelse med kort vokal, t. ex. *sa-noi* sade, *kut-suit* du kallade, *kas-va-tet-tai-siin* man skulle uppfostra, *hara-koi-ta* skator, *pu-dot-ta-mai-sil-lan-sa*, nära att fälla; — *po-jat* gossarne, *hy-vil-län-sä'* vid godt lynne.

Ann. Egentliga långa äro endast de under 2) a) beskrifna stafvelserna; de under 2) b) omnämnda hafva deremot endast half längd och kunna derföre kallas oegentliga långa stafvelser.

C. Om ljudens förändringar.

§ 15. De flesta ljudförändringar inträffa i ordstammens sista stafvelse, i synnerhet då ändelser fogas till stammen.

I. De långa vokalernas och diftongernas förändringar.

§ 16. Förändringarna inträffa framför *i* enligt följande regler:

1) Lång vokal förkortas och bildar med *i* lång diftong, t. ex. *maa* land, (*maa-ita*:) *maita* länder, *jää* kvarblifver, (*jää-i*:) *jäi* kvarblef, *puu* trä: *puinen* af trä, *myy* säljer: *myisin* jag skulle sälja, *vieraa-na* såsom gäst: *vieraina* såsom gäster, *tapaa-t* du träffar: *tapaisit* du skulle träffa.

Anm. Långt *ii* sammansmälter med ändelsens *i*, så att den långa vokalen blir oförändrad, t. ex. *pii* flinta, ten, (*pii-itä*:) *piitä* flintor, tenar, *piinen* af flinta; *kauniina* såsom skön l. såsom sköna; i tvåstafviga ord kan dock det långa *ii* öfvergå till *e* och bilda lång diftong med *i*, t. ex. *kauneina*.

2) Halföppen diftong bortkastar den föregående vokalen och den senare bildar med *i* lång diftong, t. ex. *suo* kärr, (*suo-inen*:) *soinen* kärrig, *vie* för: *vei* förde, *vyö* bälte: *vöillä* med bälten.

3) I diftong på *i* sammansmälter detta *i* med ändelsens *i*, så att diftongen blir oförändrad, t. ex. *nai* gifter sig, (*nai-i*:) *nai* gifte sig, *ui* simmar, (*ui-isin*:) *uisin* jag skulle simma, *laji* l. *lai* slag, art: *kaiken-lainen* hvarje slags.

Anm. Diftonger på *u* och *y* förekomma icke i sista stafvelsen; undantag gör endast ordet *käy* går, med diftongen *äy*, hvars *y* förvandlas till *v* framför både *i* och andra vokaler, t. ex. (*käy-in*:) *kävin* jag gick, *kävisin* jag ginge, *kävijä* den som går, besökare, *kävelen* jag vandrar, *käväisen* jag gör ett hastigt besök.

II. De korta vokalernas förändringar.

§ 17. *A* och *ä* kunna framför pluralis' och det indikativa imperfektets *i* antingen bortfalla eller förvandlas till *o* och *ö*, som då med *i* bilda de korta diftongerna *oi*, *öi*, enligt följande regler.

1) I slutet af tvåstafviga stammar bortfaller *a*, om den första stafvelsens första eller enda vokal är *o* eller *u* (*o*, *u*, *uu*, *ou*, *uo*, *oi*, *ui*), men om den är *a*, *e* eller *i* (*a*, *e*, *i*, *aa*, *ii*, *ai*, *au*, *ei*, *eu*, *ie*, *iu*), förvandlas *a* till *o*; — *ä* bortfaller alltid. T. ex. *otta-vat* de taga: *ottivat* de togo, *muna* ett ägg: *munia* flere ägg, *muutta-a* förändrar: *muutti* förändrade, *koura* näfve: *kouria* näfvar, *luola* håla: *luolissa* i hålör, *koira* hund: *koirilla* med hundar, *muistan* jag minnes: *muistin* jag

mindes; *kana* höna: *kanoille* åt hönor, *viha* vrede: *vihoisaan* i sin vrede, *vredgad*, *liuska* flisa: *liuskoina* såsom flisor, *leuka* haka: *leukoina* såsom hakor, *laula-n* jag sjunger: *lauloin* jag sjöng; — *päivä* dag: *päiviä* dagar, *viettä-vät* de fira: *viettivät* de firade.

Ann. 1. *A* förvandlas emot regeln till *o* i plur. af orden *puola* lingon, och *suola* salt, t. ex. *puoloja*, *suoloja*. till skilnad från pluralis af orden *puoli* hälft, sida, och *suoli* tarm: *puolia*, *suolia*.

Ann. 2. *A* bortfaller emot regeln: a) alltid i afledning och böjningsformer på *-ja*, *-ma*, *-va* af verben *saada* få och *naida* äkta, t. ex. *saaja* den som får, emottagare, *saama* det erhållna, fångst, *naiva* äktande, lyda i adess. plur. *saajilla*, *saamilla*, *naivilla*; b) ofta i imperf. ind. af många verb, hvilkas första vokal är *a* och sista konsonant *t* samt hvilkas första stafvelse är lång, t. ex. *kastoi* l. *-ti* vätte, *karttoi* l. *-tti* undvek, *kaatoi* l. *kaasi* fälde, *saattoi* l. *-tti* följde, *taisi* (säll. *taitoi*) kunde, *taittoi* l. *-tti* afbröt, *vaihtoi* l. *-ti* bytte, *maistoi* l. *-ti* smakade, *auttoi* l. *-tti* hjälpte l. halp.

2) Flerstafviga verb bortkasta alltid *a*, *ä* i imperf. ind., t. ex. *pelastan* jag räddar: *pelastin*. *säikäytän* jag skrämmer: *säikäytin*, *kumarran* jag bugar: *kumarsin*.

3) Flerstafviga nomen pläga a) dels bortkasta *a*, *ä* i pluralis, b) dels förvandla dem till *o*, *ö*, c) dels använda båda förfaringssätten; t. ex. a) *kokoelma* samling, *etuisa* fördelaktig, *väkevä* stark, *elävä* lefvande, *parempi* (stam *-pa*) bättre, *iäkkäin* (st. *-impä*) mest ålderstigen, *huolimaton* (st. *-ttoma*) vårdslös: part. plur. *kokoelmia*, *etuisia*, *väkeviä*, *eläviä*, *parempia*, *iäkkäimpiä*, *huolimattomia*; b) *lattia* golf, *helinä* klang, *kanteliä* sqvallrare, *leiviskä* lispund, *harakka* skata, *kammita* tjuder: *lattioita*, *helinöitä*, *kanteliäjoita*, *leivisköitä*, *harakoita*, *kammitsoita*; c) *tanhua* fätåg, *sileä* slät, *matala* låg, *ympyrä* rundel, *peruna* potates, *kääntäjä* vändare, öfversättare, *rihkama* kram, *harava* räfsa: *tanhuoita*, *sileöitä*, *mataloita*, *ympyröitä*, *perunoita*, *kääntäjäitä*, *rihkamoita*, *haravoita*, l. *tanhuita*, *sileitä*, *matalia*, *ympyriä*, *perunia*, *kääntäjiä*, *rihkamia*, *haravia*.

Ann. 1. *A*, *ä* bortfalla i afledning och böjningsformer på *-ma* (äfven *-ttoma*), *-mpa* (kompar. och superl.), *-isa* och *-va*, men förvandlas till *o*, *ö*, om föregående stafvelses vokal är *i*, eller om *a*, *ä* föregås af två konsonanter (andra än *-mp*) eller af ett långt konsonantljud. Andra ord kunna både bortkasta *a*, *ä* och förvandla dem till *o*, *ö*.

Ann. 2. Slutvokalerna utstötas alltid i stammarna *ainoa* ende, *isäntä* värd och *emäntä* värdinna: *ainoita*, *isäntiä*, *emäntiä*, och i allmänhet bortfaller *ä* hellre än det öfvergår till *ö*.

§ 18. *E* bortfaller alltid framför *i*; t. ex. *mere-llä* på hafvet, plur. *merillä*, *joutsene-sta* ur svanen: *joutsenista*; *tule-n* jag kommer: *tulin* jag kom, *tulin* jag komme; *vähene-vät* de förminskas: *vähenevät*, *väheneisivät*; *lume-n* snöns: *luminen* snöig.

Ann. *E* kan kvarstå i imperf. konj. af flerstaviga verb, t. ex. *katselisin* l. *katselisin* jag skulle betrakta; det kvarstår äfven i afleda nomen på *-ise*, *-inen*, om dessa ursprungligen haft ändelsen *-hise*, *-hinen*, t. ex. *Veteinen* l. *Vetehinen* necken, *eteinen* l. *etehinen* förstuga, af stamorden *vete*, *vesi* vatten och *ete*, *esi* framsida.

§ 19. *E* förvandlas framför *j* och *i* nom. sing. af tvåstaviga nomen till *i*; t. ex. *menijä* den som går, *kulkijain* landsstrykare, *antelijas* gifmild, af verben *mennä* gå, *kulkea* vandra, *annella* ofta gifva (st. *mene-*, *kulke-*, *antele-*); *mere-llä* på hafvet, *tuule-lla* med vinden, nom. *meri*, *tuuli*.

Ann. 1. *E* kvarstår i nominativerna *itse'* sjelf, *kaase* brudsäta, *kolme'* tre, *nukke* docka, samt i namn såsom *Kalle*, *Raaha* Brahestad; stammen *miehe* bortkastar *e* och lyder i nom. *mies*.

Ann. 2. *E* förvandlas äfven vanligen i verbens II infinitiv framför *e* till *i*, t. ex. (*luke-en:*) *lukien* genom läsning, (*luke-essa:*) *lukiessa* under läsning (allmänare än *lukein*, *lukeissa*).

§ 20. *I* förvandlas framför pluralis' *i* till *e*, men bortfaller annars före *i*, t. ex. *risti* kors, (*risti-issä:*) *risteissä*, i korsen, *kaupunki* stad: *kaupungeissa* i städer; — *etsi-mme* vi söka, impf. *etsi-mme* (icke *etsimme*), *etsisimme*, *oppi* lärdom: *hyvä-oppinen* (icke *h-oppinen*) läraktig.

Ann. Några skriftställare låta *i* bortfalla äfven i pluralis, t. ex. *kaupungissa* i städer (= sing.); i bibelspråket förvandlas *i* till *e* äfven i imperf., t. ex. *etseimme*, *etseisimme*.

§ 21. Emellan två vokaler förbytes *i* till *j* och öfverföres till följande stafvelse: 1) i gen. och part. plur. framför ändelserna *-en* och *-a*, *-ä*, t. ex. *kalu* fisk, pluralstam *kaloi*, hvaraf (*kaloi-en*, *kaloi-a:*) *kalojen*, *kaloja*; *näyttely* utställning: *näyttelyjen* *-jä*; 2) i enstaka ord, då *k* förmildras genom bortkastning, såsom *aika* tid, *poika* son, *gosse*, gen. *ajan* (äfven *aian*) *pojan* (i poesi *poian*), *poikia* yngla, pres. *pojin*; *kajahtaa* skalla, *ojentaa* (stund. *oientaa*) räta, utsträcka, af stamorden *kaikua* ljuda, *oikenen*, *oieta* rakna.

III. De hårda konsonanternas förmildring i slutna stafvelse.

§ 22. I början af stafvelser med kort vokal eller kort diftong (se § 8) förmildras de hårda konsonanterna *k*, *t*, *p*, då dessa stafvelser (genom böjning, stympning eller afledning) varda slutna.

Ann. 1. Förmildring inträffar äfven i gen. och part. plur. af flerstaviga nomen framför kort diftong på *i*, ehuru ändelsens *d*, *t* icke göra stafvelsen slutna, t. ex. *harakka*, pluralstam *harakkoi*: *harakoiden*, *harakoita*.

Ann. 2. De hårda konsonanterna förmildras icke: a) i början af ord, t. ex. *kene-n* hvems, nom. *ken*, adess. *kellä*; *tämä* denne: *tämä härur*; *pane-n* jag lägger: *panna* lägga; b) efter en annan hård konsonant eller *s*; t. ex. *matka* färd, *isku* slag, *konsepti* (äfven *konsehti*) koncept, *lastu* spån, *piispa* biskop, gen. *matkan*, *iskun*, *konseptin* (*konsehdin*), *lastun*, *piispan*; c) i den näst sista stafvelsen af stammar på *-se* med föregående vokal, då denna stafvelse genom stammens stympning varder slutna; t. ex. *talonpoikais-sääty* bondestånd, af *talonpoikaise*, nom. *-inen* hörande till bonde, *halkaise-n* jag klyfver: *halkaisnen* jag torde klyfva; *entise-n* den fornes: part. *entistä*, *tutise-n*: *tutista* darra; *sentapaise-t* sådana: gen. *sentapaisten*, *jupise-n* jag mumlar: *jupiskoon* han må mumla; — afvikelser förekomma dock, t. ex. *rankaisen*, *rankaista* l. *rangaista* straffa, *pappissääty* l. *papissääty* prestestånd, och i poesi: (*kultaise*:) *kullaista*, (*entise*:) *ennistä* o. s. v.

Ann. 3. *T* efter konsonant blir oförmildradt i ändelsen *-ten* för 1:sta genit. plur., t. ex., *joutsenten* svanarnes, *kannelten* harporernas, *vuorten* bergens, *nestetten* vätskornas.

§ 23. Förmildringen sker enligt följande regler.

1) De långa konsonantljuden *kk*, *tt*, *pp* förkortas till *k*, *t*, *p*; t. ex. *merkki* märke: *merkin*, *harakka* skata: *harakan*, *harakoilla*; *kannatta-a* uppbära: *kannatan*, *kannatettu*; *kuppi* kopp: *kupit*, *kupeissa*.

2) Kort *k*, *t*, *p* efter näsljud förenas med detta till långt näsljud *ng*, *nn*, *mm*; t. ex. *tunke-a* tränga: *tungen*, *kaupunki* stad: *kuupungeissa*, *ammenta-a* ösa: *ammennettu*, *parempa-na* såsom bättre: *paremmaksi*.

Ann. Se anm. 2 under mom. 4).

3) Efter vokal bortfaller *k* vanligen, men emellan två *u* eller *y* öfvergår detsamma till *v*; *t* förmildras till *d*, och *p* till *v*; t. ex. *makaa* ligger (ursprungl. stam *makata*:) *maat-koon* han må ligga, *kokoo* samlar: *kootkoon*, *taika* trolldom: *taian*, *touko* säde: *touon*, *ruoka* mat: *ruoan*; *luku* läsning, kapitel: *luvun*, *hiukua* tyna: *hiuvun*, *hykyä* sammandraga sig: *hyy-*

vyn, kyky förmåga: *kyvyn*; — *pata gryta, kruka: padan, ka-tee-n*, nom. *kade'* afundsjuk; — *apu* hjälp: *avun, seipää-n*, nom. *seiväs* stör.

Ann. Många skriftställare förmilda *k* i flera fall före eller efter ett *i, e* till *j*, t. ex. *reijän, taijan, ijän, ijes, liejan, määjit*, i st. f. *reiän, taian, iän, ies, liean, määit*, af *reikä* hål, *taika* trolldom, *ikä* ålder, (stam) *ikee* ok, *lieka* tjuder, *määkiä* bräka; dock förtjenar detta efterföljd endast vid förmildring af *k* emellan två *i, t.* ex. *reikä: rei-jissä* i hålen, *sikiän: sijitä* aflas (likväl äfven *siitä*). — Likaså förmildrar mängden *k* till *v* efter diftongen *uo* samt före eller efter ett *u, y*, t. ex. *huokaan: huovata* draga andan, *kiukaan: kiuvas* ugn, *myykiä: myyvin* böla, *haku: havun* sökande, *täky: tävyn* bete, i st. f. *huoata, kiuas, myyvin, haun, täyn*. — Ofta ersättes det bortfallna *k* med en apostrof', som dock endast i följande fall är nödig: a) om samma vokal, hvilken följer efter *k*, äfven föregår *k* antingen lång eller såsom den senare vokalen i en diftong, t. ex. *raaka rä: raa'an, vaaka våg: vaa'an, lyököön* han må slå: 2 pers. *lyöös, tuokoon* han må bringa: *tu'oos, huo'on, ruo'on* (men äfven *huovon, ruovon*) af *huoko* por, *ruoko* vass; b) till undvikande af tvetydighet, t. ex. *suka* borste, skrapa: *su'illa* (jämf. *suu mun: suilla*), *pukea* kläda: impf. *pu'in* (*puida* tröska: *puin*), *laki* lag: *la'illa* (*lai* sätt: *lailla*), *säkä* manke: *sä'an* (*sää* väder: *sään*).

4) Efter *l, r* bortfaller *k* vanligen, men förmildras före *e* och *i* till *j*; *t* förmildras till *l, r*; *p* till *v*; t. ex. *velka* skuld: *velan, nälkä* hunger: *nälän, parkua* skrika: *parun, märkä* våt: *märän; kulkea* färdas: *kuljen, kuljin; särkeä* krossa: *särjen, särjin; — pelto* åker: *pellon, parta* skägg: *parran; — kelpaan: kelvata* duga, *varpa* qvist: *varvan*.

Ann. 1. Någre förvandla *k* äfven framför hög vokal till *j*, t. ex. *näljän, särkyä: särjyn* krossar; andra låta det bortfalla äfven framför *e* och *i*, t. ex. *kulen, sären* (allmänt i folkpoesien). Stundom, i synnerhet i bibelspråket, förmildras *k* framför *o* till *v*, t. ex. *pelko* fruktan: *pelvon, salko* stång: *salvon*, men allmänt är detta endast i afledningarna *velvollinen* skyldig, *velvoittaa* förpligta, af *velka* skuld.

Ann. 2. I ändelsen *-kos* för imperativens (optativens) 2 pers. sing. förmildras *k* efter *l, n, r* enligt reglerna för *t*, t. ex. *tullos* kom, *mennös* gå, *surros* sörj (icke: *tulos, mengös, suros*).

5) Efter *h* kan *k* kvarstå eller bortfalla, men före *e* förmildras det vanligtvis till *j*; *t* förmildras till *d* (*p* finnes ej efter *h*); t. ex. *nahka* hud: *nahkan* l. *nahan, tahko* slipsten: *tahkon, tahon, kiihko* lidelse: *kiihkon, kiihon, tuhka* aska: *tuhkan, tuhan, tähkä* ax: *tähkän, tähän; rahkeen: rahje* dragrem, *rohkean: rohjeta* våga, *puhkean: puhjeta* spricka; — *tahto* vilja: *tahdon, armahtaa* förbarma sig: *armahdan*.

Ann. 1. *K* kvarstår i början af tredje stafvelsen, t. ex. *hapakko* syrlig; *hapakkon*, och likaledes äfven i andra stafvelsen nästan alltid om *h* föregås af diftong eller lång vokal, t. ex. *aikkaan*: *aikkata* qvida, *keuhko* lunga: *keuhkon*, *haahka* ejder: *haahkan*; vanliga afvikelser äro endast *kiihottaa* uppegga, af *kiihko*, och *pyyhin*, jag aftorkar, *pyyhe* torkduk, af *pyyhkiä* aftorka. Äfven föredrager man ofta att låta *k* kvarstå efter kort vokal, om dess försvinnande alstrade tvetydighet, t. ex. i orden *lahko* afdelning, *pahka* knöl, *raha* drägg, *pihka* kåda, *puhkua* flåsa, pösa, till skilnad från orden *laho* murken, *paha* ond, *raha* penning, *piha* gård, *puhua* tala. Någre låta *k* förmildras till *j* äfven framför *i* och stundom framför *ä*, t. ex. *pyhjin* jag aftorkar, *tähjän* axets, samt till *v* i synnerhet om *o*, *u* eller *y* finnes i föregående eller efterföljande stafvelse, t. ex. *lohvon*, *hyhlyn*, *tuhvan*, *tahvon*, *puhvin* af *lohkoa* klyfva, *hyhkyä* kuttra, o: s. v. I folkpoesien bortfaller *k* äfven framför *e*, t. ex. *rahe*, *roheta*, *puheta*.

Ann. 2. Då af verba på *-hta* afledas kaussativa verb med ändelsen *-utta* eller substantiva med ändelsen *-ukse*, *-us*, försvinner ofta *t*. och äfven *h* kan då bortfalla; t. ex. *säikähtää* bliuva skrämmd: *säikähdyttää*, *säikähyttää*, *säikäyttää* skrämma; *säikähdys*, *-hys*, *-ys* skrämmsel; *katsahtaa* blicka: *katsahdus*, *-hus*, *-us* blick. — Någre (Lönnrot) låta *t* förblifva oförmildradt i verb på *-htele*, t. ex. *armahtella* hafva medlidande, *katsahtella* ofta blicka.

Förmildringstabell.

(Vokal, som icke är närmare bestämd, betecknas med ett streck —).

		<i>k</i>		<i>t</i>		<i>p</i>	
§ 22.	b)	<i>tk</i>	<i>tk</i>	<i>pt</i>	<i>pt</i>		
		<i>sk</i>	<i>sk</i>	<i>st</i>	<i>st</i>	<i>sp</i>	<i>sp</i>
<i>Ann. 2.</i>	c)	<i>k—se</i>	<i>k—s</i>	<i>t—se</i>	<i>t—s</i>	<i>p—se</i>	<i>p—s</i>
§ 23.	1)	<i>kk</i>	<i>k</i>	<i>tt</i>	<i>t</i>	<i>pp</i>	<i>p</i>
		<i>nk</i>	<i>ng</i>	<i>nt</i>	<i>nn</i>	<i>mp</i>	<i>mm</i>
	2)	<i>—k—</i>	<i>—</i>	<i>—t</i>	<i>—d</i>	<i>—p</i>	<i>—v</i>
			<i>u</i> } <i>k</i> { <i>u</i> } <i>v</i> { <i>u</i>				
	3)	<i>y</i> } <i>k</i> { <i>y</i> } <i>v</i> { <i>y</i>					
		<i>aa</i> } <i>k</i> { <i>a</i> } <i>aa</i> } <i>a</i>					
	<i>Ann. a)</i>	<i>uo</i> } <i>k</i> { <i>o</i> } <i>uo</i> } <i>o</i>					
		<i>yö</i> } <i>k</i> { <i>ö</i> } <i>yö</i> } <i>ö</i>					
	4)	<i>l</i> } <i>k</i> { <i>l</i> } —	<i>l</i> } <i>t</i>	<i>ll</i>	<i>l</i> } <i>p</i>	<i>l</i> } <i>v</i>	
		<i>r</i> } <i>k</i> { <i>r</i> } —	<i>r</i> } <i>t</i>	<i>rr</i>	<i>r</i> } <i>p</i>	<i>r</i> } <i>v</i>	
5)	<i>l</i> } <i>k</i> { <i>e</i> } <i>f</i> { <i>e</i>						
	<i>r</i> } <i>k</i> { <i>i</i> } <i>j</i> { <i>i</i>						
5)	<i>hk—</i>	<i>hk—</i>	<i>ht</i>	<i>hd</i>			
	<i>hke</i>	<i>h—</i>					
		<i>hje</i>					

IV. Utstötning af stammens slutvokal: stammens stympning.

§ 24. Alla finska språkets ordstammar ändas på vokal; många af dem kunna dock utstöta sin sista vokal *e*, *a*, *ä* (sällan någon annan) och komma sålunda att sluta på konsonant: *stympas*, t. ex. *joutsene-n* svanens, nom. *joutsen*, part. *joutsen-ta*; *pese-n* jag tvättar, inf. *pes-tä*.

§ 25. Vid stammars stympning inträffa flera konsonantförändringar, emedan icke alla konsonanter kunna stå i slutet af stafvelser eller ord.

1) Af konsonantförbindelser qvarstå endast *lt*, *nt*, *rt* i slutet af första stafvelsen, t. ex. *jälte-nä*: *jält-tä* saf, *kante-na*: *kant-ta* lock, *parte-na*: *part-ta* stock.

2) Annars försvinner af två konsonanter den ene: a) vanligen den förre, *k*, *p* och (i nomen) *t* före *s* samt *n* före *t*, t. ex. *kysymykse-nä*: *kysymys-tä* fråga, *lapse-na*: *las-ta* barn, *veitse-nä*: *veis-tä* knif, *kolmante-na*: *kolmat-ta* den tredje; — b) stundom den senare, *p* efter *m*, *t* efter *h* och (i verb) *s* efter *t*, t. ex. *nuorimpa-na* (*nuorim*:) *nuorin* (se följ. regel), *nuorin-ta* den yngste, *yhte-nä*, (*yht-tä*:) *yhtä* en, *kaitse-va*: *kait-koon* han vakte.

3) *M* öfvergår till *n*, t. ex. *onnettoma*: *onneton* olycklig, *toime-na*: *toin-ten* värfvens.

4) *H* och *k* förvandlas i slutet af ord till aspiration, t. ex. *tervehe-nä*: *terve'* frisk, *ostaka-a* köpen, (*ostak*:) *osta'* köp du, *kaste'* dagg, af ursprungl. st. *kasteke*.

V. Utstötning af stammens sista konsonant före vokal, och stammens sammandragning.

§ 26. Emedan finskan icke gerna tål en hård konsonant, *s* eller *h* emellan två korta vokaler i början af den tredje eller någon följande stafvelse (jmför § 12, anm.), uppstå följande ljudförändringar.

1) *T* bortfaller, t. ex. af den ursprungl. st. *lyhyte* (hvaraf den stympade *lyhyt* kort): *lyhye-nä*, *honka-ten*: *honkaen* furornas, *sano-te-n*: *sanoen* sägande, *salputa-va* (genom stympning *salvat-koon*): *salpaava* stängande.

2) *S* har först öfvergått till *h*, t. ex. *kirvese* (hvaraf stymp. *kirves* yxa): *kirvehe-n*, *vierasa* (stymp. *vieras* främmande): *viera-ha-n*.

3) *H*, såväl det ursprungliga som det af *s* uppkomna, försvinner vanligen i det nyare språket, likaså ett till stammen hörande *k*; t. ex. *tervehe-n* (stymp. *terve'* frisk): *tervee-n*, *vieraha-n*: *vieraa-n* den främmandes, *pajahan*: *pajaan* i smedjan; *kasteke* (stymp. *kaste'* dag): *kastee-ssa*.

§ 27. *Sammandragning* (kontraktion) är en sådan förändring i ett ord, att två korta vokaler, emellan hvilka en konsonant (vare sig genom vanlig förmildring eller enligt de i föregående § gifna reglerna) bortfallit, förenas till en lång diftong. I finskan finnas två slags ord, hvilkas stammar kunna sammandragas och hvilka derföre kunna kallas *kontrahibla*.

1) Till första slaget höra sådana ord (såväl nomen som verb), hvilkas två sista stafvelser innehålla samma vokal och hvilka derföre, efter konsonantens utstötning, *alltid* sammandragas; t. ex. *vieraha-n*: *vieraa-n*, *tervehe-n*: *tervee-n*, (*keväte-n*): *kevätü-n* (stymp. *kevät*): *kevään* vårens; *lupata-va*: *lupaa-va* lofvande, *määrätä-vä*: *määrää-vä* bestämmande.

Ann. Endast i poetiskt språk brukas dessa stammar osammandragna. I nomen kvarstår då *h* emellan de två sista vokalerna, t. ex. *vierahan*. *tervehen*, och till och med begagnas *h* såsom ersättning för *t* och *k*, ehuru orätt, t. ex. *kevähän*, *kastehen*. I verb undvikes sammandragningen af två *a* och två *ä* sålunda, att det föregående *a* förvandlas till *o* och det föregående *ä* till *e*, t. ex. *lupoava*, *määreävä*.

2) Till andra slaget höra sådana ord (verb), i hvilkas sista, d. ä. tredje stafvelse finnes ett *a*, *ä*, men i föregående stafvelse någon annan vokal; dessa ord kunna antingen sammandragas, hvilket sker i synnerhet om andra stafvelsens vokal är halföppen, eller ock förblifva osammandragna; vid sammandragningen assimileras den senare vokalen af den föregående; t. ex. *lankea-n* l. *lankee-n* jag faller, *kokoa-n* l. *kokoo-n* jag samlar; *häviä-n* jag går förlorad, *melua-n* jag bullrar, allmännare än *hävii-n*, *meluu-n*.

Ann. Stundom, i synnerhet i nyare poesi, sammandragas äfven nominalstammar, hvilka hafva olika vokaler i de sista stafvelserna, t. ex. *ainoa*: *ainoo* ende, *sileä*: *silee* slät.

§ 28. Äfven vid böjningsändelsers fogande till stammen inträffa ofta sammandragningar: 1) om ändelsens första vokal är densamme som stammens slutvokal, förenas de till en lång, t. ex. *kala-a*: *kalaa* fisk, *kääntä-ä*: *kääntää'* vända; 2) *e* efter annan vokal än *i* förvandlas ofta till *i* och bildar lång diftong med föregående vokal, t. ex. *honka-en*: *honkain* furornas,

luke-e-ssa: *lukeissa* under läsning (vanligare *lukeissa*, se § 19, anm. 2); 3) *i*, framför hvilket stammens slutvokal bortfallit, förenas med föregående vokal till lång diftong, t. ex. *lyhye-nä* såsom kort, (pluralstam *lyhye-i*: *lyhyi*;) *lyhyi-nä*, *porstua* förstuga: *porstui-ta*, *sileä* slät: *silei-tä*, *hopea-inen* l. *hopeinen* af silfver. (Öfverensstämmande med dessa förändringar äro äfven förändringarna af lång vokal och diftong framför *i*, se § 16).

Anm. Då ett *i* början af andra stafvelsen stående *k* vid förmlidring bortfaller, sammandragas äfven de detsamma omgivande vokalerna ofta till långa vokaler eller långa diftonger, t. ex. *tekee* han gör: *teen* jag gör, impf. *tein*; *sikiää* aflas: *siittää* aflar, *kokee* pröfvar: *koettaa* l. *koittaa* försöker, *näki* han såg: *näin* jag såg, *näkyy* synes: *näyttää* visar.

VI. Förvandling af *t* till *s* framför *i*.

§ 29. *T* öfvergår till *s* framför *i*:

1) I nominativus singularis och i pluralstammen af tvåstafviga nomen på *e*, t. ex. *vete-nä*: nom. *vesi* vatten, adess. plur. *vesi-llä*, likaså *paasi* häll, *jälisi* saf, *kynsi* klo, *varsi* skaft, af stammarne *paate*, *jälte*, *kynte*, *varte*.

Anm. *T* kvarstår i *neiti* jungfru, samt efter *h* i orden *lehti* blad, *tähti* stjerna, *pihti* tång (stam *pihte* l. *pihti*). För öfrigt kan *t* efter *h* förvandlas till *s*, om *h* uppkommit af *k*, hvilket *k* då åter framträder i st. f. *h*, t. ex. *yksi* en, *kaksi* två (st. *yhte*, *kahte*), *haaksi* l. *hahti* fartyg, *lahti* l. *laksi* vik.

2) I pluralstammen af flerstafviga räkneord på *-nte* samt egenskapsnamn på *-ute*, hvarvid i de sist nämnda ett *k* framträder före *s*; t. ex. *kolmante-na*, *tuhante-na* såsom den tredje, tusende: plur. *kolmansina*, *tuhansina*; *kalleute-na* såsom dyrbarhet, *hyvyyte-nä* såsom godhet, gods: plur. *kal-leuksi-na*, *hyvyyksi-nä*. Likaledes har troligtvis förfarits äfven i nom. sing, ehuru sedermera det af *e* uppkomna *i* och derefter konsonanten före *s* bortfallit; t. ex. stam *kolmante*: nom. (*kolmansi*, *kolmans*) *kolmas*, *hyvyyte*: nom. (*hyvyyksi*, *hyvyyks*) *hyvyy*s.

Anm. 1. Såsom nominativ af ordet *tuhante* brukas dock den stympade stammen *tuhat* (icke *tuhas*).

Anm. 2. I andra flerstafviga nomen på *e* anträffas *t* såsom sista konsonant endast efter vokal, och bortfaller (se § 26, 1), t. ex. *lyhyte* (stymp. *lyhyt*): *lyhye*: *lyhyi-tä* korta.

3) I imperf. ind. af två- och flerstaviga verb på *a*, *ä*, om *t* föregås af *l*, *n* eller *r*, t. ex. *kielsi* förbjöd, *ammensi* öste, *kumarsi* bugade, af stammarna *kieltä-*, *ammenta-*, *kumarta-*.

Anm. 1. I poetiskt språk kan *t* kvarstå, t. ex. *kielti*. Likaledes hellre *kynti* af *kyntää* plöja, till skillnad från *kynsiä* klösa: *kyysi*.

Anm. 2. Äfven efter lång vokal eller diftong förvandlas *t* i verben *huusi* ropade, *kaasi* fälde, *pyysi* bad, *taisi* kunde, *tiesi* viste, *löysi* fann. I flera sådana verb kvarstår dock *t*, såsom *hoiti* skötte, *voiti* smorde, *jouti* hann, *nouti* hemtade, eller kunna båda formerna begagnas, t. ex. *hääti* l. *hääsi* fördref, *jääti*, *-si* isade, *sääti*, *-si* förordnade, *kiiti*, *-si* ilade, *hyyti* *-si* stelnade, gjorde stel, *syyti*, *-si* föste, *sieti*, *-si* fördrog, *jäyti*, *-si* gnagde.

Anm. 3. Denna förvandling inträffar äfven i följande verb på *e*: *posi* låg sjuk, *tunsi* kände, *läksi* l. *lähti* begaf sig, af stamm. *pote-*, *tunte-*, *lähte-*.

4) I imperf. ind. af kontrahibla verb, t. ex. *saarnasi* predikade, *kokosi* samlade, af urspr. st. *saarnata*, *kokota*.

Formlära.

I. Om Nomen.

A. Nomens afledning.

I. Substantiv.

§ 30. De af verb afleda substantiven hafva följande ändelser och betydelse.

1) Namn på yrkesmän l. substantiva factoris bildas med ändelserna:

a) *-ja*, t. ex. *luoja* skapare, *istuja* den som sitter, *toimittaja* förrättare, *etsijä* sökare, *vastaaja* svarande; stamordets slutvokal *e* förvandlas framför denna ändelse till *i*, t. ex. *menijä*, *tekijä*, *tulija*, af stammarne *mene-* gå, *teke-* göra, *tule-* komma.

Anm. 1. Varianter af denna ändelse äro *-jame* (nom. *-jan* l. *-jain*), *-jaise* (n. *-jainen*), *-jaa* (n. *-jas*), hvilken sistnämnda dock har adjektiv betydelse, samt *-io*; t. ex. *kulkijan* l. *-jain* landsstrykare, *asujan* invånare; *painajainen* maran (eg. den tryckande), *pääsijäinen* påsk, *ristijäiset* barnsöl; *utelijas* nyfiken, *antelijas* gifmild, (*kuolijas*;) *kuolijaana* såsom död, *kuolijaaksi* till döds, i hjel; *hylkiö* odoga, *kontio* björn (eg. den krypande), *sikiö* foster.

Anm. 2. Mången bortlemnar *j* i dessa ändelser, om de föregås af *i*, t. ex. *etsiä*, *tekiä*, *kulkian*, *ristiäiset*, *kuoliaaksi*.

b) *-ri*, t. ex. *mittari* mätare, *petturi* bedragare, *nylkyri* flåbuse, *pelkuri* feg varelse; äfven af nominalformer och nomen, t. ex. *juomari* drinkare, *syömäri* frässare, *aituri* flöjare.

Anm. Äfven bildas namn på verktyg med denna ändelse, t. ex. *hakkuri* hackho, *vesuri* qvistryxa, *viskuri* kastskofvel.

2) Handlingars namn afledas med ändelserna:

a) *-ma* (= III infinitivi ändelse), som angifver handlingen betraktad såsom föremål, eller dess resultat, stundom stället för handlingen; t. ex. *sanoma* budskap, *elämä* lif, *kuolema* död, *esitelma* föredrag, *runoelma* dikt, *lohkeama* spricka; *vieremä* jordras, *istuma* sittplats, *lepäämä* hviloplats.

b) *-mise* (n. *-minen*, = IV infinitivi ändelse), som benämner handlingen in abstracto, t. ex. *sanominen* sägandet, *eläminen* lefvandet, *esitteleminen* föredragandet.

c) *-nto*. *-nta*, *-nti*; t. ex. *luonto* skapelse, natur, *uskonto* religion, *annanto* gifvandet; *-nta* är isynnerhet i poesi vanlig, t. ex. *annanta*, *heitäntä* kastning; *-nti* fogas mest till enstaviga stamord, t. ex. *saanti* fångst, förvärf, *tuonti* bringandet, införsel, *vienti* förändet, utförsel.

d) *-o*, *-u*, framför hvilka stamordets slutvokal bortfaller; t. ex. *muisto* minne, *anto* gålva, *keitto* kokning, *kaivo* brunn (eg. det grädda), *teko* handling, *näkö* l. *-ky* syn, *luettelo* förteckning; *luku* läsning, *itku* gråt, *maksu* l. *-so* betalning, *näytely* l. *-lö* utställning; i kontrahibla verb på *aa* (*ää*) förenas efter slutvokalens bortfallande den föregående vokalen med ändelsen *u* till långt *uu*, t. ex. *leikkuu* (icke *leikkau*) skärandet, skörd, *hakkuu* huggning, *makuu* liggning, *kehruu* spinandet, spånad, *kerjuu* tiggeri.

e) *-okse* (n. *-os*), *-ukse* (n. *-us*) bildar namn på handlingens föremål eller alster af samma slags verb som de, till hvilka senast nämnda ändelser fogas, t. ex. *kaivos* grufva, *laitos* inrättning, *keitos* kok, dekokt, *aituus* inhägnad, — men äfven handlingars namn, i synnerhet af trestaviga verb på *ta*, hvilka icke kunna antaga ändelsen *-o*, *-u*, t. ex. *harjoitus* öfning, *valmistus* beredning, *ylennys* upphöjelse, *romahdus* brak; *leikkaus* skärning, *vastaus* svar; *epäily* tvifvel, *palvelus* tjänst, — samt namn på tillstånd, företrädesvis af intransitiva verb på *-u*; t. ex. (*väsyes* trötthet:) *väsyesissä* i ett tillstånd af trötthet, trött, *nukuksissa* insomnad, *suutuksissaan* vred, *turvoksissa* svullen.

f) *-mukse* (n. *-mus*, = *-ma -ukse*), t. ex. *katumus* ånger, *vaatimus* fordran.

g) *-io*, t. ex. *arvio* uppskattning, *huomio* uppmärksamhet, *palkkio* arvode, *tuomio* dom.

h) *-ee* (urspr. *-eke*, stymp. *-e'*), som angifver handlingar, handlingars föremål l. alster, medel och tillstånd; t. ex. *puhe'* tal, *miete'* tanke, mening, *kanne'* anklagelse; *jauhe'* mald, *tae'* smide; *lause'* yttrande, mening, *piste'* punkt; *peite'* täcke, *side'* band; (*kade'*;) *kateissa* borttappad, *tekeillä* under arbete, *valveilla* l. *-eella* i vaket tillstånd, vaken.

i) *-na*, som företrädesvis fogas till onomatopoetiska verb på *-ise* l. *-aja*, t. ex. *kohina* brus, *rähinä* skräl, *kapina* bul-

ler, tumult; sällan till andra slags verb, t. ex. *pauhina* larm, *dän*, *kiljuna* rytandet.

3) Namn på verktyg l. medel för handlingar erhållas genom ändelsen *-ime* (n. *-in*), t. ex. *kannin* bärrem, *gehäng*, *lunastin* lösen, *avain* nyckel (eg. öppningsverktyg).

§ 31. Hos substantiv, som afledas af substantiv, märkas följande ändelser och betydelse:

1) Substantiv med betydelsen rum, ställe bildas genom ändelserna:

a) *-kko* l. *-ikko*, t. ex. *pajukko* videskog, *rapakko* smuts-pöl, *vesakko* småskog; *kivikko* stenigt ställe, *heinikko* gräsplan, *koivikko* björkskog, *petäjikkö* tallskog.

Ann. Denna ändelse är till betydelsen nära beslägtad med ändelsen *-isto*.

b) *-la*, som angifver hemvist, boning, t. ex. *Tuonela* dödens hem, *underjorden*, *appela* svärfadrens gård, *pappila* prestgård.

c) *-nko*, *-ntee* (n. *-nne'*), t. ex. *alanko* l. *-nne'* lågland, *ylänkö* l. *-nne'* högland, *tasanko* slätt, *iljanko* isgata; *harjanne*, *selänne* ås, *ojanne* bäckdäld; samt af adjektiv t. ex. *syväanne* fördjupning, *djup*, *jyrkänne* brant.

d) *-ukse* (n. *-us*) och *-usta*; t. ex. *hiulus* plats för glöden, *kolbotten*, *seinus* stället vid väggen; *alusta* underlag, *edusta* förgrund, *tausta* bakgrund.

2) Substantiv med kollektiv betydelse hafva följande ändelser:

a) *-sto* l. *-isto*, som vanligen begagnas om saker, växter, t. ex. *laivasto* flotta, *kirjasto* boksamling, bibliotek, *koivisto* björkskog, *männistö* tallskog.

b) *-uee* (n. *ue'*), vanligen om lefvande väsen, t. ex. *matkue'* resällskap, *tåg*, *puolue'* parti, *laivue'* skeppsbesättning, *poikue'* kull; *alue'* underlydande område.

3) Deminutiva substantiv bildas med ändelserna:

a) *-se* (n. *-nen*), som fogas till tvåstafviga, och *-ise* (n. *-inen*) till flerstafviga stamord; t. ex. *poikanen* liten gosse, *unge*, *kirjanen* liten bok; *anrinkoinen* sol (eg. den lilla, vackra solen), *oravainen* liten ekorre.

b) *-o* och *-lo*, hvilka ofta förenas med näst föregående ändelse, t. ex. *veno* l. *venonen* liten båt, *oro* l. *oronen* liten hingst, *käkö* l. *käkönen* liten gök, *kotelo* l. *-loinen* fodral, hölster (eg. litet hus).

c) *-ue* (n. *-ut*) och *-uise* (n. *-uinen*), t. ex. *päivyt*, *kuuhut*, *kämmenyinen* liten sol, måne, flat hand.

d) *-kka*, *-kaise* (n. *-kainen*); t. ex. *silmukka* ögla, *mustikka* blåbär, *mullikka* ungnöt; *lapsukainen* litet barn, *nuorukainen* yngling, *kaunokainen* skön qvinna, skönhet, *pienokainen* litet barn.

e) *-kkee* (n. *-ke'*), som merendels angifver likhet med det af stamordet betecknade föremålet, t. ex. *niemeke'* liten landtunga, *lahdeke'* bugt, *haarake'* något grenlikt, *silmäke'* något som liknar ett öga, groddpunkt.

4) Andra afledningar bildas med ändelserna:

a) *-se* l. *-ise* (n. *-nen*, *-inen*), som brukas i slägtnamn, t. ex. *Karhunen*, *Hukkanen*, *Tanikainen*; motsvarande feminina ändelse är

b) *-ttare* (n. *-tar*), t. ex. *Karhutar*, *Hukatar*, *Tanikatar*; brukas äfven i nomina appellativa, t. ex. *runotar* sångmö, *kielletär* språkets genius, *ruhtinatar* furstinna, *kreivitär* grefvinna.

c) *-laine* (n. *-lainen*), som bildar härstammingsord; t. ex. *Suomalainen* finne, *Ruotsalainen* svensk, *Venäläinen* ryss, *Hämäläinen* tavastlänning; *heimolainen*, *sukulainen* släktning; — *viholainen* myra, etternässla.

Ann. Folkslags namn brukas äfven såsom adjektiv, t. ex. *suomalainen* finsk, *ruotsalainen* svensk.

d) *-kse* (n. *-s*), som betecknar ämnet till det föremål, hvilket stamordet benämner, samt en person af två eller flere, hvilka stå i samma släktskapsförhållande till hvarandra; t. ex. *aidas* gärdesgårdsstör, *harjas* borst, *vastas*, *luudas* qvastämne, qvastris; *veljes* en af bröderne, medbroder, *sisares* l. *-rus* en af systrarna, syskon, *langos* svåger, *serkus* kusin.

§ 32. Af adjektiv och ofta äfven af substantiv afledas:

Egenskapsnamn (substantiva qualitatis) med ändelsen *-ute* (n. *-us*), framför hvilken *a* och *e* efter konsonant vanligen förvandlas till *u*, långa vokaler förkortas och den senare af två vokaler bortfaller; t. ex. *heikkous* svaghet, *tylyys* omildhet; *vanhuus* ålderdom, *paremmuus* bättre beskaffenhet, öfverlägsenhet, *isännyys* värdskap, *pienuus* litenhet, *suuruus* storlek, storhet, — men *veljeys* broderskap, *yhteys* gemenskap; *vapaus* frihet, *kärkkäys* begärlighet, fikenhet; *makeus* smaklighet, *silleys* släthet. — *I* (äfven *ii*) förvandlas vanligen i tvåstafviga ord till *e* och i flerstafviga till *u*; t. ex. *siisteys* snygghet, *vankeus* fångenskap, *kalleus* dyrhet, dyrbarhet, — men *alttius* be-

nägenhet; *naapuruuus* granskapsförhållande, *kumppanuus* kamratskap.

II. Adjektiv.

§ 33. De adjektiv, som bildas af substantiv, hafva följande ändelser och betydelse:

1) Allmänt adjektiva afledningsändelser äro:

a) *-ise* (n. *-inen*), som oftast bildar ord, hvilka svara på frågorna: hvart hörande, af hvilket ämne, hvarmed betäckt eller fylldt, hvarmed försedt, hurudant något är; t. ex. *aamuinen* hörande till morgonen, *eteläinen* sydlig, södra, *kotoinen* inhemsk, huslig; *puinen* af trä, *kultainen* af guld; *nokinen* sotig, *sumuinen* dimmig; *kalainen* fiskrik, *metsäinen* skogig; *vihainen* ondskefull, *iloinen* glad. Denna ändelse fogas äfven ofta till adverb och postpositionsstammar samt till böjningsformer och afledningar af nomen och verb, bildande adjektiv af dem; t. ex. *ainainen* beständig, *ajoittainen* periodisk, *julkinen* offentlig, *silloinen* dåtida; *välinen* mellanliggande, *keskeinen* inbördes; *vierimmäinen* ytterst, *jälkimmäinen* efterst, senare (af superll. *vierimpä*, *jälkimpä*); *pysyväinen* bestående, *kuoleväinen* dödlig; *luontainen* medfödd, *satunnainen* tillfällig (*luonta* skapelse, *satunta* händelse); *kokonainen* hel, *yksinäinen* ensam, *ominainen* egen (af ess. *kokona* etc.); *maahinen* jordtroll, hudutslag, *vetehinen* l. *veteinen* necken, *mielehinen* l. *-einen* behaglig (af de gemensamma stammarna för iness., elat. och illat. *maas(e)* l. *maah(a)* o. s. v.); hit hör äfven

b) *-llise* (n. *-llinen*), som ursprungligen betecknar något på ytan eller i närheten af ett föremål varande, sedan i allmänhet angifver, hvart hörande, hvarmed försedt, hvarmed förbundet l. hurudant något är; t. ex. *selällinen* på fjärden varande, *maallinen* jordisk; *ajallinen* timlig, *yöllinen* nattlig, *tavallinen* vanlig; *rahallinen* försedd med penningar, *talollinen* besuten, hemmansegare, *miehuullinen* manhaftig, *palkollinen* legohjon (subst.); *hedelmällinen* fruktbar, *rauhallinen* fredlig, *heikumallinen* yppig, *vihollinen* fiendtlig, fiende, *velvollinen* förpligtad, skyldig.

Anm. Af namn på rymdmått bildas med denna ändelse äfven substantiva *capacitatis*, t. ex. *kannullinen* en kanna full.

2) Adjectiva *copiae* bildas med ändelserna:

a) *-kkaa* (n. *-kas*), t. ex. *rahakas* rik på penningar, *voimakas* kraftfull, *mutkikas* bugtig, *ruumikas* korpulent; *sormikas* fingervant (subst.).

b) *-va*, t. ex. *tilava* rymlig, *lihava* fet (eg- köttfull), *terävä* hvass, *verevä* blodfull, *väkevä* stark (*väki* styrka).

c) *-isa*, t. ex. *satoisa* fruktbar, *näkyisä* synbar, ansenlig, *kuuluisa* ryktbar.

3) Adjectiva caritiva afledas med ändelsen

-ttoma (n. *-ton* l. *-toin*), t. ex. *rahaton* utan penningar, *arvaton* värdelös, *sormiton* utan fingrar, *asceton* vapenlös (skrifvas äfven *rahatoin* o. s. v.); denna ändelse bildar äfven af verbens III inf. nekande adjektiv med dels aktiv (alltid vid afledning från intransitiva verb), dels passiv, dels dubbel betydelse, t. ex. *kuolematon* odödlig, *taitomaton* okunnig, oskicklig, *harjaantumaton* oöfvad, ovan, *voittamaton* oöfvervinnelig, stund. obesegrad, *tietämätön* okunnig, oviss, okänd, *tietymätön* oviss, okänd.

4) Adjektiv, som betyda likhet, hafva ändelsen *-maise* (n. *-mainen*), t. ex. *lapsimainen* barnslig, *poikamainen*, *poikaktig*; och af adjektiv t. ex. *pahamainen* något ond, *vanhamainen* något gammal, gubbaktig.

§ 34. Af adjektiv bildas deminutivformer med ändelserna:

a) *-se* (n. *nen*), t. ex. *kaitanen*, *vähänen*, *hienonen* mycket smal, liten, fin l. len.

b) *-kaise* (n. *-kainen*), t. ex. *lyhykäinen*, *ohukainen* (ganska) kort, tunn, *yummyrkäinen* rund, *ainokainen* ende, *kaunokainen* småtäck, däglig.

c) *-hka*, *-hko*; t. ex. *kuleahka*, *haleahka* något ljusgul, black; *sileähkö*, *pitkähkö* något slät, lång.

B. Nomens bildning genom sammansättning.

§ 35. I hvarje sammansättning ingå egentligen blott två delar: *bestämningsordet* och *grundordet*, af hvilka dock det ena eller hvartdera kan vara ett sammansatt ord, t. ex. *isänmaan-rakkaus* fosterlandskärlek, *sanantennätin-virkamies* telegraftjensteman.

§ 36. Bestämningsordet står oftast i nominativus, t. ex. *kesä-ilta* sommarafton, *läpileipä* hålkaka, *eväslaukku* matväska, *tietäjääkka* spåqvinna, *elinkeino* näringsfång. Om bestämningsordet är plurale tantum, begagnas detsamma vid sammansättningen i singular form, t. ex. *hääkansa* bröllopsfolk, *mark-*

kinaväki marknadsfolk, *urkulehteri* orgelläktare; om det åter är ett nomen på *-nen (-se)*, brukas den stympade stammen, t. ex. *nais-ikminen* qvinsperson, *pappis-* l. *pöppismies* prestman, *Karhusrukka* den arme Karhunen. — *Kausi* omlopp, tidsperiod, tid, brukas endast såsom grundord, men icke såsom sjelfständigt substantiv, t. ex. *kuukausi* månad, *vuosikausi* ett års tid, ett helt år, *elinkausi* lifstid.

§ 37. I många ord står bestämningsordet i genitivus, hvilken genitiv kan vara antingen: a) *possessiv*, t. ex. *karhunta* björnhud, *maantie* landsväg; eller b) *subjektiv*, t. ex. *linnunlaulu* fogelsång, *auringonlasku* solnedgång; eller c) *objektiv*, t. ex. *kirjanpainaja* boktryckare, *isänmaan-rakkaus* fosterlandskärlek. — Äfven kunna nästan alla andra kasus brukas såsom bestämningsord, t. ex. *puusta-katsoja* den som ser från ett träd, *rannalla-istuja* som sitter på stranden, *toimeentulo* utkomst.

§ 38. Hvad särskildt sammansatta adjektiv beträffar, bildas sådana ofta af två substantiv eller af ett adjektiv och ett substantiv, t. ex. *kultarinta* guldröstad, *sinisilmä* blåögd, *mustaparta* svartskäggig: nu brukas sådana dock vanligen med ändelsen *-inen*: *kultarintainen* o. s. v. I många fall, då sammansättningen bildas af två adjektiv, brukas komparativus af bestämningsordet i st. f. den af grundordet, t. ex. *vähempi-varainen* mindre bemedlad, *pitempi-jalkainen* mera långbent. Ordet *läntä*, *läntäinen* (äfven *lanta*, *lantainen*) brukas endast såsom grundord i sammansättningar, t. ex. *vähäläntä*, *vähäläntäinen* temligen ringa.

Ann. Bindetecken brukas gerna emellan sammansättningslederna: a) om någöndera af dem är sammansatt; b) om den förre slutar på konsonant, medan den senare begynner med vokal; c) om den förres slutvokal och den senares begynnelsevokal är densamme, eller om de äro sådana som kunna bilda diftong; d) om sammansättningen är mindre vanlig eller tillfällig; se exempel oövan.

C. Nomens deklination.

I. Deklinationens allmänna regler.

§ 39. För att kunna deklinera ett nomen bör man känna dess stam, såväl den ostympade, (ursprungliga eller sammandragna) som den stympade, der en sådan förekommer. Dessa stamformer finnas af nom. sing. och den form, som er-

hålles genom afskiljande af ändelsen *-n* i genit. sing., enligt följande regler.

1) Om nom. ändas på lång vokal l. diftong, öfverensstämmer densamme äfven med genitivformen och är tillika den enda förekommande stamformen.

2) Om nom. ändas på någon af de korta vokalerna *o*, *ö*, *u*, *y* eller *a*, *ä*, är densamme äfven den enda brukliga stamformen.

3) Om nom. ändas på *i* (i komparativer, efter *-mp*) och genitivformen på *a*, *ä*, erhålles den enda brukliga stamformen genom återinsättande af *a*, *ä* i nom. i st. f. *i*.

4) Om nom ändas på *i* och genit. äfven har *i*, är nom. äfven den enda stam, som förekommer.

5) Om en tvåstafvig nominativ ändas på *i*, men genitivformen på *e*, erhålles den fullständiga ostympade stammen genom förvandlande af *i* till *e*, hvarvid endast iakttages, att ett *s*, som icke återfinnes i genit. och som således uppstått af *t*, (§ 29, 1), åter ersättes med *t*. Dessa tvåstafviga stammar på *e* äro af två slag.

a) De på *e* med föregående *k*, *p*, *v*. lång konsonant eller två konsonanter, af hvilka den senare är *h*, *j* eller *m*, kunna icke stympas.

Anm. Hit höra äfven de få stammar på *e*, hvilka i nom. ändas på *e* (§ 19, anm. 1).

b) De på *e* med föregående enkelt *h*, *l*, *n*, *r*, *s*, *t* eller *lt*, *nt*, *rt* kunna äfven stympas sålunda att *e* bortfaller.

6) Om nom. ändas på konsonant och genitivformen på kort *e*, är den senare fullständig och den förre stympad stam; undantag göra endast:

α) Ord på *-nen*, gen. *-se-n*, hvilkas stympade stam erhålles genom bortkastande af *e* ur den fullständige och således ändas på *-s*.

β) Ordinaltal på *-s*, gen. *-nne-n*, och substantiva qualitatis på *-us*, gen. *-ude-n*, hvilkas fullst. stammar ändas på *-nte* och *-ute* samt stympade stammar på *-t*.

7) Om nom. ändas på konsonant (*-n*) och genitivformen på kort *a*, *ä*, finnes den fullständiga stammen ur genitiven, endast med insättande af *-mpa* i st. f. *-mma*, och nom. är stympad stam.

8) Om nom. ändas på konsonant (resp. *e* och aspiration) och genitivformen på lång vokal, är den senare ostympad sammandragen och den förre stympad stam.

		Exempel:			
	Nom.	Gen.	Ostymp. st.	Stymp. st.	
1)	<i>maa</i> land	<i>maa-n</i>	<i>maa</i>	—	
	<i>työ</i> arbete	<i>työ-n</i>	<i>työ</i>	—	
	<i>ehtoo</i> afton	<i>ehtoo-n</i>	<i>ehtoo</i>	—	
2)	<i>suku</i> slägt	<i>suvu-n</i>	<i>suku</i>	—	
	<i>perintö</i> arf	<i>perinnö-n</i>	<i>perintö</i>	—	
	<i>sulka</i> fjäder	<i>sula-n</i>	<i>sulka</i>	—	
	<i>pata</i> gryta	<i>pada-n</i>	<i>pata</i>	—	
	<i>tärkeä</i> vigtig	<i>tärkeä-n</i>	<i>tärkeä</i>	—	
3)	<i>parempi</i> bättre	<i>paremma-n</i>	<i>parempa</i>	—	
4)	<i>sirppi</i> skära	<i>sirpi-n</i>	<i>sirppi</i>	—	
	<i>kaupunki</i> stad	<i>kaupungi-n</i>	<i>kaupunki</i>	—	
5) a)	<i>läpi</i> hål	<i>läve-n</i>	<i>läpe</i>	—	
Anm.	<i>nukke</i> docka	<i>nuke-n</i>	<i>nukke</i>	—	
b)	<i>tuli</i> eld	<i>tule-n</i>	<i>tule</i>	<i>tul</i>	
	<i>vesi</i> vatten	<i>vede-n</i>	<i>vete</i>	<i>vet</i>	
	<i>kansi</i> lock	<i>kanne-n</i>	<i>kante</i>	<i>kant</i>	
6)	<i>kannus</i> sporre	<i>kannukse-n</i>	<i>kannukse</i>	<i>kannus</i>	
	<i>lyhyt</i> kort	<i>lyhye-n</i>	<i>lyhye</i>	<i>lyhyt</i>	
α)	<i>entinen</i> forne	<i>entise-n</i>	<i>entise</i>	<i>entis</i>	
β)	<i>kolmas</i> tredje	<i>kolmanne-n</i>	<i>kolmante</i>	<i>kolmat</i>	
	<i>kalleus</i> dyrbarhet	<i>kalleude-n</i>	<i>kalleute</i>	<i>kalleut</i>	
7)	<i>viaton</i> (-toin) oskyldig	<i>viattoma-n</i>	<i>viattoma</i>	<i>viaton</i> (-toin)	
	<i>pienin</i> minst	<i>pienimmä-n</i>	<i>pienimpä</i>	<i>pienin</i>	
8)	<i>hammas</i> tand	<i>hampaa-n</i>	<i>hampaa</i>	<i>hammas</i>	
	<i>lähde</i> källa	<i>lähtee-n</i>	<i>lähtee</i>	<i>lähde</i>	
	<i>kevät</i> vår	<i>kevää-n</i>	<i>kevää</i>	<i>kevät</i>	

§ 40. Emedan finskan saknar artikel och genusåtskillnad, är substantivets och adjektivets deklination fullkomligt lika samt i många afseenden enklare än deklinationen i andra språk, med i allmänhet blott en form för hvarje kasus. Denna form motsvarar hos substantivet svenskans både bestämda och obestämda form samt hos adjektivet såväl den bestämda och obestämda formen som de olika formerna för olika genus; t. ex. *hyvä mies* en god man l. den gode mannen, *hyvä maa* ett godt land, det goda landet. Deremot eger finskan en stor mängd kasus, nemligen femton, hvilkas namn, ändelser och förnämsta betydelse synas af följande

Dekinationsexempel.

Singularis.

<i>Nominativ</i>	maa	sulka	hammas	—	n	ett land, en fjäder, en tand l.
<i>Genitiv</i>	maa-n	sula-n	hampaa-n	n	n	ett lands, en fjäders, en tands l.
<i>Akusativ</i>	maa-n	sula-n	hampaa-n	—	n	ett land, en fjäder, en tand l.
<i>Instruktiv</i>	maa-n	sula-n	hampaa-n	n	n	medels
<i>Essiv</i> kasus. Allm. lokal.	maa-na	sulka-na	{hampaa-na hammas-na}	na	na	i egenskap af, såsom
	maa-ta	sulka-a	hammas-ta	ta, a	ta, a	(del) af, än
	maa-ksi	sula-ksi	hammaa-ksi	ksi	ksi	(förvandlad) till
<i>Inessiv</i> <i>Elativ</i> kasus. Inre lokal.	maa-ssa	sula-ssa	hampaa-ssa	ssa	ssa	i, inom, (fäst) vid
	maa-sta	sula-sta	hampaa-sta	sta	sta	ur, irån, i följd af, om
	maa-han	sulka-an	hampaa-sen	{sen h-n -n}	{sen h-n -n}	in i, till, mot
<i>Adessiv</i> <i>Ablativ</i> <i>Allativ</i> kasus. Yttre lokal.	maa-lla	sula-lla	hampaa-lla	lla	lla	på, vid, hos, medels
	maa-lta	sula-lta	hampaa-lta	lta	lta	ifrån, af, i anseende till
	maa-lle'	sula-lle'	hampaa-lle'	lle'	lle'	på, till, åt
<i>Absessiv</i> <i>Komitativ</i>	maa-tta	sula-tta	hampaa-tta	tta	tta	utan
	mai-ne (-nsa)	sulki-ne (-nsa)	hampai-ne (-nsa)	i-ne	i-ne	jemte

landet(s), fjädern(s), tanden(s)
 eller
 ett land, en fjäder, en tand,

Pluralis.

<i>Nominativ</i>	maa-t	sula-t	hampaa-t	t	länder, fjädrar, tänder	länder, fjädrar, tänder länders, fjädrars, tänders länder, fjädrar, tänder medels
<i>Genitiv</i>	{1. mai-den 2. mai-t	sulka-en: sulki-en	hammas-ten hampai-ten	ten, en i-den, i-en	eller länder, fjädrar, tänder,	
<i>Accusativ</i>	maa-t	sula-t	hampaa-t	t		
<i>Instruktiv</i>	mai-n	sulji-n	hampai-n	i-n		
<i>Essiv</i> <i>Partitiv</i> <i>Translativ</i>	mai-na	sulki-na	hampai-na	i-na	i egenskap af, såsom	
	mai-ta	sulki-a	hampai-ta	i-ta, i-a	(del) af, än	
	mai-ksi	sulji-ksi	hampai-ksi	i-ksi	(förvandlad) till	
<i>Inessiv</i> <i>Elativ</i>	mai-ssa	sulji-ssa	hampai-ssa	i-ssa	i, inom, (fäst) vid	
	mai-sta	sulji-sta	hampai-sta	i-sta	ur, ifrån, i följd af, om	
<i>Illativ</i>	mai-hin	sulki-in	hampai-sin	i {sin h-n -n}	in i, till, mot	
<i>Adessiv</i> <i>Ablativ</i> <i>Allativ</i>	mai-lla	sulji-lla	hampai-lla	i-lla	på, vid, hos, medels	
	mai-lta	sulji-lta	hampai-lta	i-lta	ifrån, af, i anseende till	
	mai-lle'	sulji-lle'	hampai-lle'	i-lle'	på, till, åt	
<i>Abessiv</i>	mai-tta	sulji-tta	hampai-tta	i-tta	utan	
<i>Komitativ</i>	mai-ne (-nsa)	sulki-ne (-nsa)	hampai-ne (-nsa)	i-ne	jemte	

länderna(s), fjädrarna(s), tänderna(s)

§ 41. I *singularis* har nominativen således ingen ändelse.

Ändelsen för partit. sing. är efter lång vokal, diftong eller konsonant *-ta*, efter kort vokal *-a* (eller hos tre- och flerstaviga ord äfven *-ta*);

Ändelsen för illat. sing. är hos två- eller flerstaviga ord efter lång vokal *-sen* (som vanligen uttalas *-seen*), hos enstaviga ord *-h-n* förbundna af den vokal, som föregår *h*, annars föregående vokals förlängning och *n*;

Ändelserna för öfriga kasus äro hos alla ord oföränderliga;

Akus. sing. har två former, den ene med ändelsen *-n*, lik genit., den andre utan ändelse, lik nom.;

Ändelsen för komit. sing., *-ne*, fogas icke till ordstammen utan till pluralstammen, och denna kasus är således lik komit. plur.

§ 42. Stammen för *pluralis* bildas sålunda, att pluraltecknet *i* fogas till ordstammen.

Af denna pluralstam erhållas de särskilda kasus genom bifogande af samma ändelser som i *singularis*, utom nom. gen., akus., part. och ill.

Ändelsen för nom. plur., *-t*, fogas till ordstammen och icke till pluralstammen.

Af genit. plur. förekomma hos de flesta ord två former: den 1:ste bildas af ordstammen sålunda, att efter konsonant fogas ändelsen *-ten* och efter kort vokal *-en*, hvars *e* nästan alltid, utom efter *i*, förvandlas till *i* (§ 28, 2); den 2:dre bildas af pluralstammen sålunda, att efter lång diftong (l. lång vokal) fogas ändelsen *-den*, efter kort vokal och i tvåstaviga ord äfven efter kort diftong *-en*, samt i flerstaviga ord efter kort diftong antingen *-en* eller hellre *-den*.

Ann. 1. Alla ord, hvilka i genit. plur. 2 hafva ändelsen *-den*, kunna i st. f. denna äfven antaga ändelsen *-tten*, t. ex. *mai-tten*, *hampai-tten*.

Akus. plur. är lik nom. plur. (sällan lik genit. plur.).

Partit. plur. har ändelsen *-ta*, då genit. plur. 2 har ändelsen *-den*, och *-a* då denna kasus har ändelsen *-en*.

Illat. plur. har ändelsen *-sin* (läs *-siin*), då illat. sing. har ändelsen *-sen*, annars alltid efter diftong *-h-n* samt efter kort vokal vokalförlängning och *n*.

Ann. 2. Några skriftställare bruka ändelsen *-h-n* för illat. plur. i st. f. *-sin*, t. ex. *hampai-hin*. — I poesi brukas ändelsen *-h-n* både i sing. och plur. äfven efter kort vokal, t. ex. *sulka-han*, *sulki-hin*.

§ 43. Utom ofvannämnda 15 kasus finnas ännu följande 3:

Prolativ, som svarar på frågorna: utmed hvad? hvilken väg? på hvad sätt? och har ändelserna *-tse'*, *-tsi'*, *-sin*, *-te'*, *-ti'*, *-ten*, men har nästan fullkomligt öfvergått till partikel, t. ex. *mai-tse'* l. *mai-sin* till lands, *paitse'* l. *pai-tsi'* (försvunnet stamord *paki* sida) utom, eg. förbi, *sivui-tse'*, *sivui-te'* l. *sivu-tse'* förbi, eg. utmed sidan; *kaike-ti'* på alt sätt, i alla fall, *perä-ti'* i grund; *muu-ten* annars, *si-ten* sålunda.

Lativ, som svarar på frågan: hvart? och har änd. *-nne'*, men förekommer endast i några partiklar, t. ex. *si-nne'* dit, *muua-nne'* annorstädes, *kaikkia-nne'* åt alla håll; — *alle'* under, *päälle'* på, *ylle'* öfver, sannolikt af *al-ne'*, *pääl-ne'*, *yl-ne'*.

Excessiv, som svarar på frågorna: från hvilken egenskap? hvarifrån? och har ändelsen *-nta*, men som icke funnit användning i skriftspråket, t. ex. *palvelija-nta* från att vara tjenare, *luo-nta* ifrån, *taka-nta* bakifrån, *sii-ntä* derifrån.

II. Böjningsklasserna.

§ 44. I afseende å deklinationen kan nomen indelas i tre klasser:

Till första klassen höra de ord, hvilka i nom. sing. ändas på lång vokal eller diftong, t. ex. *maa*, *työ*, *ehtoo* (§ 39, 1).

Till andra klassen höra de ord, hvilka i nom. sing. ändas på kort vokal, utom tvåstafviga stammar på *e* med föregående enkelt *h*, *l*, *n*, *r*, *s*, *t*, eller *lt*, *nt*, *rt*, t. ex. *suku*, *perintö*, *sulka*, *pata*, *tärkeä*, *parempi*, *sirppi*, *kaupunki*, *läpi*, *nukke* (§ 39, 2) — 4) och 5) a).

Till tredje klassen höra tvåstafviga stammar på *e* med föregående enkelt *h*, *l*, *n*, *r*, *s*, *t* eller *lt*, *nt*, *rt*, samt alla ord, hvilka i nom. sing. ändas på konsonant, t. ex. *tuli*, *vesi*, *kansi*, *kannus*, *lyhyt*, *entinen*, *kolmas*, *kalleus*, *viaton* (*-toin*), *pienin*, *hammas*, *lähde'*, *kevät* (§ 39, 5) b)—8).

1. Första klassen.

§ 45. Kännetecken:

Nom. sing. är alltid lika med den enda brukliga stammen, som ändas på lång vokal eller diftong och således alltid har kontrakt form.

Part. sing. har således ändelsen *-ta*, *-tä*.

Pluralstammen (bildad enl. § 16) slutar med lång diftong på *i*.

Ann. Endast i ordet *pii* flinta, *ten*, slutar pluralstammen liksom ordstammen på långt *ii*.

Genit. plur. har ändelsen *-den* (*-tten*) och bildas endast af pluralstammen (genit. plur. 1 förekommer ej).

Part. plur. har ändelsen *-ta*, *-tä*.

Konsonantförmildring inträffar icke i stammen.

§ 46. Denna klass sönderfaller i två afdelningar:

1) *Första afdelningens* ord äro enstaviga och ändas på lång vokal eller diftong.

Illat. sing. och plur. bildas med ändelsen *-h-n*.

Exempel, utom *maa* och *työ*: *jää* is, *pii* flinta, *ten*, *suu* mun, *syy* orsak, *suo* kärr, *yö* natt, *tie*, väg, *lai* slag, sätt, *voi* smör, samt *-tai* (= sv. *dag*) i dagars namn, såsom *sununtai* söndag, *helluntai* pingst.

2) *Andra afdelningens* ord äro tvåstaviga och ändas på lång vokal.

Illat. sing. har ändelsen *-sen*, illat. plur. *-sin*, t. ex. *ehtoosen*, *ehtoi-sin*.

Exempel, utom *ehtoo*: *harmaa* grå, *vapaa* fri, *vakaa* stadig, *hakuu* huggning, *tavuu* stafvelse.

Anm. Några af I klassens ord brukas äfven *osammandragna* och höra då till II klassen, t. ex. *lai* l. vanl. *laji*, *harmaa* l. *harmaja*, *vakaa* l. *vakava*; en del stammar hörande till andra afdelningen kunna åter *stympas* och höra då till III klassen, t. ex. *tavuu* l. *tavut*, *tavuen*; *kiukaa* ugn, vanligare *kiuas*, *kiukaan*.

2. Andra klassen.

§ 47. Kännetecken:

Stammen kan hvarken *stympas* eller *sammandragas*, utan ändas alltid på kort vokal: *o*, *ö*, *u*, *y*; *a*, *ä*; *i*, *e*, och brukas äfven såsom nominativ, endast med förändring af *a*, *ä* i komparativer samt af *e* till *i*.

Ändelsen för illat. sing. är vokalförlängning och *n*.

Pluralstammen ändas:

hos ord, hvilkas slutvokal är någon af de oföränderliga *o*, *ö*, *u*, *y*, på kort diftong, *oi*, *öi*, *ui*, *yi*, t. ex. *sukui*, *perintöi*;

hos ord med slutvokalerna *a*, *ä* antingen på kort *i*, t. ex. *sulki*, *parempi*, eller på kort diftong *oi*, *öi*, t. ex. *pata gryta*: *patoi*, eller på lång diftong *ei* i trestaviga ord på *-ea*, *-ä*, t. ex. (*tärkeä-i*: *tärke-i*): *tärkei*; — många flerstaviga ord hafva dubbel pluralstam, beroende derpå att *a*, *ä* antingen kan bortfalla eller förvandlas till *o*, *ö*, t. ex. *matala* låg: *matali* l. *mataloi*: *tärkeä*: *tärkeöi* jemte *tärkei*;

hos ord med slutvokalen *i* på kort diftong *ei*, t. ex. *sirppei*, *kaupunkei*;

hos ord med slutvokalen *e* på kort *i*, t. ex. *läpi*, *nukki*.

Genit. plur. 1 bildas med ändelsen *-en*, hvars *e* nästan alltid sammandrages till diftong med stammens slutvokal, i fall denne icke är *i*, t. ex. *sulka-en*: *sulkain*, men *sirppi-en*, *kaupunkei-en*.

Ändelsen för illat. plur. är efter kort vokal vokalförlängning och *n*, efter diftong *-h-n*.

Förmildring af den hårda konsonant som begynner stammens sista stafvelse, inträffar i genit. sing. och i öfriga kasus, hvilkas ändelser göra denna stafvelse sluten.

Ann. Pluralistecknet *i* förvandlas efter kort diftong i genit. och part. framför ändelserna *-en* och *-a*, *-ä* till *j*.

§ 48. Denna klass innefattar två afdelningar:

1) *Första afdelningens* ord äro tvåstafviga.

Partit. sing. och plur. har alltid ändelsen *-a*, *-ä*.

Genit. plur. 2 har alltid ändelsen *-en*, hvarur dock *e* efter *ei* bortfaller hos ord på *i*, t. ex. *sulki-en*. men *sirppein*, i st. f. *sirppej-en*.

Exempel, utom *sulka*:

Singularis.

<i>Nom.</i>	suku	pata	sirppi	läpi	nukke
<i>Gen.</i>	suvu-n	pada-n	sirpi-n	läve-n	nuke-n
<i>Part.</i>	suku-a	pata-a	sirppi-ä	läpe-ä	nukke-a
<i>Illat.</i>	suku-un	pata-an	sirppi-in	läpe-en	nukke-en

Pluralis.

<i>Nom.</i>	suvu-t	pada-t	sirpi-t	läve-t	nuke-t
<i>Gen.</i>	1. suku-in	pata-in	sirppi-en	läpe-in	nukke-in
	2. sukuj-en	patoj-en	sirppein	läpi-en	nukki-en
<i>Part.</i>	sukuj-a	patoj-a	sirppej-ä	läpi-ä	nukki-a
<i>Illat.</i>	sukui-hin	patoi-hin	sirppein-hin	läpi-in	nukki-in

Ytterligare exempel: *paasto* fasta, *lepo* hvila, *kyntö* plöjning, *tyttö* flicka, *itu* grodd, *lukku* lås, *syöty* äten, *myrkky* förgift (= *suku*); — *tupa* stuga, *korva* öra, *vuota* hud, *noita* trollkarl; *kenkä* sko, *leipä* bröd, *märkä* våt (= *sulka*); *jalka* fot, *leuka* haka, *tippa* droppe (= *pata*); — *vanki* fånge, *sahti* spisöl, *mökki* stuga (= *sirppi*); — *reki* släde, *arpi* ärr, *kivi*

sten, *pilvi* moln, *appi* svärfar, *tammi* ek, *onni* lycka, *hanhi* gås, *närhi* nötskrika, *salmi* sund, *sormi* finger samt *veli* broder, i st. f. *velji*, gen. *veljen* (= *läpi*); *kolme'* tre, *itse'* sjelf, *kaase* brudsäta, *Kalle Karl*, *Raaha* Brahestad (= *nukke*).

Ann. 1. Emedan stammar på *i* äfven kunna bortkasta denna vokal framför pluralis' *i* i st. f. att förvandla densamme till *e*, hafva de äfven en annan pluralböjning, t. ex. af pluralstammen *sirppi*: gen. 2. *sirppi-en*, part. *sirppi-ä*, ill. *sirppi-in*.

Ann. 2. Ordet *syksy* höst har äfven stympad stam *syys* och vacklar således emellan II och III kl.

2) *Andra afdelningens* ord äro tre- eller flerstaviga.

Partit. sing. kan bildas både med ändelsen *-a*, *-ä*, i synnerhet om stammens sista stafvelse begynner med *t*, och med ändelsen *-ta*, *-tä*, i synnerhet om stammen slutar på två vokaler.

Genit. 2 och part. plur. hafva ändelserna:

-en (hos ord på *i*: *-n*) och *-a*, *-ä*, eller (med konsonantförmildring i föreg. stafvelse) *-den* (*-tten*) och *-ta*, *-tä*, om pluralstammen slutar på kort diftong efter konsonant.

endast *-den* (*-tten*) och *-ta*, *-tä*, om pluralstammen slutar på kort diftong efter vokal eller genom sammandragning på lång diftong *ei* (i trestaviga ord på *-ea*, *-eä*);

-en och *-a*, *-ä*, om pluralstammen ändas på kort *i*;

Exempel:

Singularis.

<i>Nom.</i>	perintö	tärkeä	parempi	kaupunki
<i>Gen.</i>	perinnö-n	tärkeä-n	paremma-n	kaupungi-n
<i>Part.</i>	perintö-ä	(tärkeä-ä)	parempa-a	kaupunki-a
	_____	tärkeä-tä	parempa-ta	kaupunki-ta
<i>Illat.</i>	perintö-ön	tärkeä-än	parempa-an	kaupunki-in

Ytterligare exempel: *sovinto* försoning, *ylennetty* upphöjd, *emäntä* värdinna, *tausta* bakgrund, *lemetti* stampbröd (= *perintö*); — *häviö* förfall, *joukkio* hop, *asia* sak, ärende, *korkea* hög (= *tärkeä*); — *köyhempi* fattigare, *kamalampi* hemskare, *anteliijaampi* gifmildare (= *parempi*); — *hapahko* syrlig, *sileätkö* något slät, *luettelo* förteckning, *näyttely* utställning, *harakka* skata, *terävä* hvass, *matala* låg, *Kalevala*, *meteli* tumult, *tuomari* domare (= *kaupunki*).

Ann. 1. Fyrstaviga ord bruka sällan ändelsen *-ta*, *-tä* för part. sing., och äfven hos trestaviga ord är denna ändelse mindre vanlig än *-a*, *-ä*.

Pluralis.

<i>Nom.</i>	perinnö-t	tärkeä-t	kaupungi-t
<i>Gen.</i>	1. perintö-in	tärkeä-in	kaupunki-en
	2. perintöj-en, -nnöi-den	tärkei-den, -eöi-den	kaupunkei-n, -ngei-den
<i>Part.</i>	perintöj-ä, -nnöi-tä	tärkei-tä, -eöi-tä	kaupunkej-a -ngei-ta
<i>Illat.</i>	perintöi-hin	tärkei-hin, -eöi-hin	kaupunkei-hin

paremma-t, -mpa-in l. -mpi-en, -mpia, -mpi-in = sulat.

Ytterligare exempel: *sovinto, ylenetty, tausta* (pl. st. *taustoi*), *hapahko, luettelo, näyttely, harakka* (pl. st. *harakkoï*) (= *perintö*); — *häviö, joukkio, asia* (pl. st. *häviöi, joukkioi, asioi* = *tärkeöi*), *korkea* (pl. st. *korkei* l. *korkeoi*), *tanhua fätåg* (pl. st. *-ui* l. *-uoi*) (= *tärkei, tärkeöi*); — *emäntä, köyhempi, kamalampi, antelijaampi, terävä* (pl. st. på kort *i*, = *parempi*); — *matala, ympyrä rundel, peruna potates, kääntäjä öfversättare, rihkama kram, harava räfsa* (pl. st. på *-oi, -öi* = *perintö*, på kort *-i* = *parempi*); — *lemetti, meteli, tuomari* (= *kaupunki*).

Anm. 2. Likasom *sirppi* hafva äfven *kaupunki* och andra flerstafviga ord på *i* en annan pluralböjning med pluralstam på kort *i*: gen. 2. *kaupunki-en*, part. *kaupungi-ssa*, illat. *kaupunki-in*.

Anm. 3. Fyrstafviga ord, hvilkas pluralstam ändas på kort diftong, men hvilkas tredje stafvelse är lång och icke heller kan genom konsonantförmildring blifva kort, bruka endast ändelserna *-en* och *-a, -ä* i genit. 2 och part. pluralis, t. ex. *katajisto-jen, -ja*, (icke *katajistöi-den, -ta*), men deremot *katajikköj-en, -a* l. *katajiköi-den, -ta*.

3. Tredje klassen.

§ 49. Kännetecken:

Nom. sing. ändas antingen på *i* eller på konsonant (*e* och aspiration) och är alltid olik den ostympade stammen.

Stammen kan stympas, och denna stympade stam brukas:

alltid i part. sing., hvars ändelse således är *-ta, -tä*;

alltid i genit. plur. 1, hvars ändelse således är *-ten*;

ofta såsom *nom. sing.*;

stundom i *ess. sing.*, dock sällan hos tvåstafviga ord, i st. f. den ostympade stammen, hvaraf denna kasus alltid kan och oftast plägar bildas.

Öfriga kasus i *sing.* och äfven *nom. plur.* samt pluralstammen erhållas af den ostympade stammen.

§ 50. Tredje klassen innefattar två afdelningar:

1) *Första afdelningens* ostympade stammar ändas på kort vokal *e*, *a*, *ä*, och äro således osammandragna (§ 39, 5) b) — 7).

Ändelsen för illat. sing. är vokalförlängning och *n*.

Framför pluralistecknet *i* bortfaller alltid stammens sista vokal, och pluralstammen ändas således på kort *i*, hvarföre genit. 2 och part. plur. hafva ändelserna *-en* och *-a*, *-ä*; endast ord på *-ut* (*-ue*) hafva sammandragen pluralstam på långt *ui* och således i ofvannämnda kasus ändelserna *-den* (*-tten*) och *-ta*, *-tä*.

Förmildring af en hård konsonant, som begynner den ostympade stammens sista stafvelse, inträffar i genit. sing. och i öfriga kasus, hvilkas ändelser göra denna stafvelse slutet.

Exempel:

	Singularis.		Pluralis.	
<i>Nom.</i>	kansi	entinen	kanne-t	entise-t
<i>Gen.</i>	kanne-n	entise-n	{1. kant-ten 2. kansi-en	1. entis-ten 2. entisi-en
<i>Ess.</i>	kante-na	{entise-nä entis-nä }	kansi-na	entisi-nä
<i>Part.</i>	kant-ta	entis-tä	kansi-a	entisi-ä
<i>Illat.</i>	kante-en	entise-en	kansi-in	entisi-in

Likasom *kansi* böjas alla tvåstafviga stammar på *e* (nom. på *i*) med föregående enkelt *h*, *l*, *n*, *r*, *s*, *t*, eller *lt*, *nt*, *rt*, såsom *tuohi* näfver, *tuli* eld, *uni* sömn, *nuori* ung, *jousi*, *-sen* båge, *vesi*, *veden* vatten, *vuosi*, *vuoden* år, *jälsi*, *jällen* saf, *ponsi*, *-nnen* knopp, *-virsi*, *-rren* psalm, *varsi*, *-rren* skaft — samt några andra (se anm. 1). Af st. *miehe* man, brukas dock icke nom. *miehi*, utan i stället den stymp. st. *mies* såsom hos flerstafviga ord.

Anm. 1. Tvåstafviga stammar på *e* med föregående *m*, *ht*, *ks*, *ps* eller *ts* höra dels till denna afdelning, dels till II kl. 1 afd., dels hafva de vacklande böjning; t. ex. a) af stammar på *-me* (nom. *-mi*) partitiverna *lunta* snö, *lientä* spad, *sointa* krubba — *Suomea* Finland, *nimeä* namn, *kymeä* älf, *seimeä* krubba — *lointa* ränning, *nientä* udde, *tointa* värf, stundom *loimea*, *niemeä*, *toimea*; *tuomea* hägg, *taimea* planta, stundom *tuonta*, *tainta*; b) af stammar på *-hte* (nom. *-ksi*): *yhtä* (af *yht-tä*) en, *kahta* två, *haahta* skepp — (nom. *-hti*) *lehteä* blad, *tähteä* stjerna (*pihteä* tång) — *lahta* vik, *vyyhtä* härfva, eller *lahtea*, *vyyhteä*; c) af dem på *-kse* (nom. *-ksi*): *usta* dörr — *viikseä* mustasch (*sakseä* sax) — *sukseä* snöskida, *sääkseä* mygga, l. *susta*,

säästä; d) af dem på *-pse* (n. *-psi*): *lasta* barn — *ripseä* ögonhår — *hapsea* l. *hasta* långt hårstrå; e) af dem på *-tse*: *veistä* knif, *jousta* båge (n. *-tsi*) — *itseä* (n. *itse'*) sjelf, sig — *peistä* l. *peitseä* (n. *-tsi*) spjut.

Ann. 2. Endast få tvåstafviga ord (utom dem på *-nen*) kunna bilda ess. sing. af den stympade stammen; sådana äro: *nuori* ung, *vuosi* år, *yksi* en, *lapsi* barn, ess. *nuorna*, *vuonna*, (*ynnä* jemte), *lasna*, eller vanligare *nuorena*, *vuotena*, *yhtenä* o. s. v.; likaså *miesnä*, vanl. *miehenä* af *mies* man.

Likasom *entinen* böjas alla två- och flerstafviga ord på *-nen* (st. *-se*), såsom *toinen* en annan, den andre, *iloinen* glad, *hevonen* häst, *ensimmäinen* den förste.

Ann. 3. Ordet *moinen* sådan, har i folkpoesien äfven part. *mointa* för *moista*.

Singularis.

<i>Nom.</i>	kannus	kolmas	kalleus	lyhyt
<i>Gen.</i>	kannukse-n	kolmanne-n	kalleude-n	lyhye-n
<i>Ess.</i>	kannukse-na	{kolmante-na kolman-na	kalleute-na	{lyhye-nä lyhyn-nä
<i>Part.</i>	kannus-ta	kolmat-ta	kalleut-ta	lyhyt-tä
<i>Illat.</i>	kannukse-en	kolmante-en	kalleute-en	lyhye-en

Pluralis.

<i>Nom.</i>	kannukse-t	kolmanne-t	kalleude-t	lyhye-t
<i>Gen.</i>	{1. kannus-ten 2. kannuksi-en	{1. kolmat-ten 2. kolmansien	{1. kalleut-ten 2. kalleuksi-en	{1. lyhyt-ten 2. lyhyi-den
<i>Part.</i>	kannuksi-a	kolmansien-a	kalleuksi-a	lyhyi-tä
<i>Illat.</i>	kannuksi-in	kolmansien-in	kalleuksi-in	lyhyi-hin

Ann. 4. Såsom af exemplet synes, bilda orden på *-us* ess. sing. endast af den ostympade stammen; i de ord, hvilkas stympade stam brukas till bildande af denna kasus, förvandlas slutkonsonanten *t* framför *n* till *n*. Substantiva qualitatis på *-ute -us* bilda sin pluralstam så som om de vore afledda med ändelsen *-ukse, -us*.

Öfriga exempel: *tervas* tjärved, *kolmannes* tredjedel, *laitos* inrättning, *jänis* hare (= *kannus*, men med dubbel ess. sing.: *tervaksena* l. *tervasna* o. s. v.); — *neljäs* fjerde, *seitsemäs* sjunde, *tuhat* l. *tuhannen* tusen (= *kolmas*, utom *tuhat* i nom.); — *köyhyys* fattigdom, *naapuruus* naboskap (= *kalleus*); — *ohut* tunn, *olut* öl, *keuyt* lätt, *poicut*, *poikuen* liten gosse (= *lyhyt*); — *avain*, *-imen* nyckel, *sydän*, *sydämen* hjerta (stundom *sydämen*, men icke *sytämen*), *joutsen*, *-nen* svan.

Ann. 5. En stor mängd ord af denna afdelning på *-l* och *-r* (gen. *-len* och *-ren*) hafva fullständigare biformer på *-le'* och *-re'* gen. *-leen* och *-reen*), hvilka höra till andra afdelningen, t. ex. *taival*

1. *taipale'* näs, håll, *kannel* 1. *kantele'* harpa, *vemmel* 1. *vempele'* loka, *piennar* 1. *pientare'* åkerren, *manner* 1. *mantere'* fastland.

Singularis.

Pluralis.

<i>Nom.</i>	viaton (-toin)	pienin	viattoma-t	pienimmä-t
<i>Gen.</i>	viattoma-n	pienimmä-n	{ 1. viaton-ten, 1. pienin-ten, viattoma-in pienimpä-in 2. viattomi-en 2. pienimpi-en	
<i>Ess.</i>	{ viattoma-na pienimpä-nä viaton-na pienin-nä			viattomi-na
<i>Part.</i>	{ viaton-ta pienin-tä (viattoma-a) pienimpä-ä (-tä)		viattomi-a	pienimpi-ä
<i>Illat.</i>	viattoma-an	pienimpä-än	viattomi-in	pienimpi-in

Ann. 6. Såsom synes af exemplen, kunna orden på *-a*, *-ä* af denna afdelning (karitiva adjektiv och superlativer) bilda genit. plur. 1 och stundom part. sing. äfven af den fullständiga stammen, såsom II klassens ord. — Likasom dessa ordklasser böjas äfven *lämmin* varm, *muudan* någon, en viss, *vasen* venster, hvilka äro stympade biformer till de till II kl. hörande *muutama*, *lämpimä*, *vasempi*.

2) *Andra afdelningens* ostympade stammar äro sammandragna, d. ä. ursprungligen alltid tre- eller flerstaviga, men hafva genom kontraktion blifvit en stafvelse kortare och ändas på lång vokal (§ 39, 8).

Såsom nom. sing. brukas alltid den stympade stammen, hvilken ändas på *s*, aspiration eller *t*.

Illat. sing. har ändelsen *-sen*, illat. plur. *-sin*.

Ann. 1. Aspirationen förvandlas i part. sing. och genit. plur. 1 framför *t* till *t*; i ess. sing. förvandlas såväl aspirationen som *t* framför *n* till *n*.

Pluralstammen bildas af den sammandragna stammen (§ 16) och slutar således med lång diftong på *i* eller med långt *i*; genit. och part. plur. hafva derföre ändelserna *-den* (*-tten*) och *-ta*, *-tä*.

Konsonantförmildring inträffar vid stammens stympning, i begynnelsen af den stafvelse, som genom stympningen blir slutet.

Exempel:

Singularis.

Pluralis.

<i>Nom.</i>	hammas	lähde'	kevät	hampaa-t	lähtee-t	kevää-t
<i>Gen.</i>	hampaa-n	lähtee-n	kevää-n	{ 1. hammas-ten lähdet-ten kevät-ten 2. hampai-den lähtei-den keväi-den		
<i>Ess.</i>	{ hampaa-na lähtee-nä kevää-nä hammas-na lähden-nä kevän-nä				hampai-na	lähtei-nä
<i>Part.</i>	hammas-ta	lähdet-tä	kevät-tä	hampai-ta	lähtei-tä	keväi-tä
<i>Illat.</i>	hampaa-sen	lähtee-sen	kevää-sen	hampai-sin	lähtei-sin	keväi-sin

Öfriga exempel: *raskas* tung, *kirves* yxa, *uros* hjelte, *varakas* förmögen, *puhelijas* talför (= *hammas*), *ruis*, *rukiin* råg, *kallis* dyr, *kaunis* vacker, *nauris* rofva (pl. st. *rukii* l. *rukei* o. s. v., annars = *hammas*); — *este'* hinder, *terve'* frisk, *viikate'* lie, *poikue'* kull, *lahdeke'* bugt (= *lähde'*); — *lounat* sydvest (= *kevät*). — Det aktiva partic. II har ursprungligen haft två särskilda former: på *-nue*, stymp. *-nut* och på *-nehe*, *-nee*, stymp. *ne'*, hvilka dock sammansmultit, så att den förre brukas endast stympad och den senare endast ostympad, t. ex. *kuollut*, *kuolleen* död, *oppinut*, *-neen* lärd.

Ann. 2. Då de kontrahibla stammarne i poetiskt språk brukas osammandragna med *h* emellan den ostympade stammens två sista vokaler, blir deras böjning för öfrigt oförändrad, utom att genit. plur. 2 och part. plur. hafva ändelserna *-en* och *-a*, *-ä*, emedan pluralstammen då ändas på kort *i*, t. ex. sing. nom. *hammas*, gen. *hampaha-n*, ess. *hampaha-na* l. *hammas-na*, part. *hammas-ta*, ill. *hampaha-sen*; plur. nom. *hampaha-t*, gen. 1. *hammas-ten*, 2. *hampahi-en*, ess. *hampahi-na*, part. *hampahi-a*, ill. *hampahi-sin*.

§ 51. Allmänna anmärkningar angående deklinationen.

1. I sammansatta ord böjes endast den senare leden (grundordet), om ej den förre (bestämningsordet) är ett adjektivt stamord, som utgör attribut till den senare, t. ex. *metsäkoira* jagthund, *metsäkoiran*, *pappissäätty* prestestånd (eg. presterligt stånd), *pappissäädyn*, men *omatunto* samvete, *omantunnon* (af *oma* egen och *tunto* känsla, medvetande).

2. Många substantiv äro pluralia tantum, t. ex. *vauunut* vagn, *rattaat* kärra (*ratas* hjul), *keritsimet* färsax, *hohtimet* hoftång, *häät* bröllop, *ristijäiset* barnsöl.

3. Några adjektiv äro oböjliga, såsom *aika* dugtig, fullväxt, *ensi* nästkommande, *eri* särskild, *kelpo* duglig, *koko* hel, *pikku* liten, *viime* sistliden.

D. Komparation.

§ 52. Jemförelsegraderna i finskan äro tre: *positiv*, *komparativ* och *superlativ*.

1) Positiven är adjektivets grundform och har således icke någon särskild ändelse.

2) Komparativens ändelse är *-mpa*, nom. *-mpi*, framför hvilken tvåstaviga ords slutvokal *a*, *ä* förvandlas till *e*.

Ann. Endast ordet *vasempa*, *-pi* venster, som saknar både positiv och superlativ, har äfven stympad stam och nominativ: *vasen*

3) Superlativens ändelse är *-impa*, stymp. *-in*, framför hvilken *a*, *ä*, *e*, *i* alltid bortfalla och långa vokaler förkortas.

Exempel: *iso* stor, *isompi* (st. *isompa*) större, *isoin* (ostymp. st. *isoimpa*) störst; *köyhä* fattig, *köyhempi*, *köyhin*; *vaikea* svår, *vaikeampi*, *vaikein*; *pieni* (st. *piene*) liten, *pienempi*, *pienin*; *lyhyt* (ostymp. st. *lyhye*) kort, *lyhyempi* (l. *lyhempi*), *lyhyin* (l. *lyhin*); *siisti* snygg, *siistimpi*, *siistin*; *kaunis* (sammandr. st. *kaunii*) vacker, *kauniimpi*, *kauniin* l. *kaunein* (§ 16, anm.).

§ 53. Oregelbunden komparation hafva: *hyvä* god, *parempi*, *parhain* (st. *-impa*) l. *paras* (st. *parhaa*); *paljo* mycken, *enempi* l. *enämpi* (såsom tidsadverb äfven nom. *enää*, *enään*), *enin*; *pitkä* lång, *pitempi* l. *pidempi*, *pisin*.

Anm. 1. Endast i komp. brukas *vasempi* l. *vasen* venster, och *molemmat* båda; pron. *kumpi*, *jompi* hvilkendera, *jompikumpi* någondera (af två) äro komparativer till orden *kuka* hvilken, *hvem*, *joka* hvilken, som, *joku* någon. Annars kompareras pronomina icke; till *moni* mången, lånas komp. af *usea*: *useampi*, *usein*.

Anm. 2. De adjektiv, som sakna deklination, kunna icke heller kompareras, t. ex. *pikku* liten, *kelpo* duglig. Några sakna gradförhöjning i följd af sin betydelse, såsom *kuuromykkä* döfstum, *joka-päiväinen* daglig, *vuotuinen* årlig, *ainoa* ende.

Anm. 3. I sammansatta adjektiv, hvilka uppkommit af två adjektiv, kompareras vanligen den förra leden, t. ex. *kovaluontoinen* hårdhertad, *kovempi-luontoinen*; *pahannäköinen* ful, *pahemman-näköinen*; dock säges äfven t. ex. *kallis-arvoisempi* dyrbarare.

Anm. 4. Äfven substantiv, i synnerhet sådana som beteckna rum och tid, kunna kompareras, t. ex. *rannempana*, *-mpaa*, *-mmaksi*, l. *rannemalla*, *-lta*, *-lle* på, ifrån, till ett ställe närmare stranden; *syksympänä* l. *-mmällä* närmare hösten; *pakkasempi* starkare köld, kallare, *pöllömpi* ett större dumhufvud, dummare.

E. Räkneorden.

§ 54. De enkla *grundtalen* äro till antalet 13. Af dem bildas motsvarande *ordningstal* med ändelsen *-nte*, nom. *-s*, utom *ensimmäinen* den förste och *toinen* den andre; vid ordningstalets afledning af *kolme* tre, öfvergår *e* till *a*: *kolmante*, *-as* tredje.

Grundtal:

Ordningstal:

1. Yksi (st. *yhte*)
2. kaksi (kahte)
3. kolme' (kolme)
4. neljä
5. viisi (viite)

- Ensimmäinen (st. *-ise*)
- toinen (toise)
- kolmas (-ante)
- neljäs (-änte)
- viides (-ente)

6. kuusi (kuute)	kuudes (-ente)
7. seitsemän (-mä)	seitsemäs (-änte)
8. kahdeksan (-sa)	kahdeksas (-ante)
9. yhdeksän (-sä)	yhdeksäs (-änte)
10. kymmenen (-mene)	kymmenes (-nente)
100. sata	sadas (-ante)
1,000. tuhat l. -annen (-ante)	tuhannes (-ente)
1,000,000. miljona l. miljoona	miljonas l. miljoonas (-ante).

Räkneorden böjas såsom nomen; grundtalens ackusativ är dock alltid lika med nominativen utom hos *yksi* och *miljona*, hvilka äfven hafva ack. *yhden*, *miljonan*.

§ 55. Af dessa enkla räkneord bildas de öfriga genom *sammansättning*; i st. f. *ensimmäinen* och *toinen* brukas dock oftast i sammansatta ordningstal de regelbundet afleda: *yhdes* (-ente) och *kahdes* (-ente).

1) De jemna tio-, hundra-, tusen- och milliontalen erhållas sålunda, att det mindre grundtalet ställes framför det större grundtalet och likaledes det mindre ordningstalet framför det större ordningstalet. Begge lederna böjas regelbundet, utom i grundtalens nom. och ack., der det större talet står i part.; t. ex. nom. och ack. *kolmesataa* trehundra, part. *kolmesataa*, iness. *kolmessa-sadassa*; nom. *kahdestuhannes* den tvåtusende, gen. och ack. *kahdennen-tuhannennen*.

2) Talen emellan de jemna tiotalen betecknas sålunda, att först ställes enheten, neml. i grundtalen ett grundtal och i ordningstalen ett ordningstal, som böjes, hvarefter i båda fallen följer ett ordningstal i part. betecknande det närmast följande jemna tiotalet; t. ex. *yksitoista* (sc. *kymmentä*, eg. en af det andra tiotalet;) elfva, adess. *yhdeksiitoista*; *yhdesitoista* elfte, gen. *yhdenentoista*; *viisikolmatta* 25, ord. *viideskolmatta*; *seitsemänkymmenettä* 97, ord. *seitsemäskymmenettä*.

Ifrån 20 framåt brukas dock, i synnerhet vid angifvande af årtal, äfven sådana grundtal, i hvilka ingår först ett sammansatt grundtal, betecknande det närmast föregående jemna tiotalet, och sedan ett enkelt grundtal, som betecknar enheten; begge lederna böjas; t. ex. (*vuonna*) *kaksikymmentä-viisi* (år) 25, elat. *kahdestakymmenestä-viidestä*; *yhdeksiäkymmentä-seitsemän* 97. Äfven finnas dylika ordningstal, t. ex. *kahdeskymmenes-viides*, *yhdeksiäkymmenes-seitsemäs*

3) I talen emellan de jemna hundra-, tusen- och milliontalen sättes främst det (enkla eller enl. 1) sammansatta räkneord, som angifver det jemna hundra-, tusen- eller milliontalet.

Alla sammansättningsleder böjas, utom *sata* och *tuhat* i ordningstal, brukade i st. f. *sadas* och *tuhannes*, då fråga är om ett hundra, ett tusen; t. ex. *satakolme* 103, gen. *sadankolmen*, ord. *satakolmas*, gen. *satakolmannen*; *kaksituhatta kolmesataa viisi* 2,305, ord. *kahdestuhannes kolmassadas viides*.

Ann. I sammansatta ord brukas i st. f. *kolme* och *neljä* nom. *kolmi-*, *neli-*, och af *seitsemän*, *kymmenen* brukas de stympade stammarna *seitsen-*, *kymmen-*. t. ex. *kolmikulmainen* trekantig, *neliniitinen* fyrskäftad, *seitsentähtinen* sjustjernig, *sjustjernan*, *kymmenkunta* tiotal.

§ 56. Såsom oegentliga räkneord kunna följande betraktas, hvilka antingen till form eller betydelse äro beslägtade med de egentliga räkneorden:

1) Obestämda grundtal: *eräs* en viss, *harvat* få, *joku* någon, *jokainen* hvarje, *kaikki* alla, *molemmat* båda, *moni* mången, *monias*, *muutama* någon, en viss, *paljo* mycken, *usea* mången, *vähä* ringa; se *Obest. pron.*

2) Obestämda ordningstal: *mones* mångte, *edellinen* den förre, *jälkimmäinen* den senare, *keskimmäinen* den mellerste, *viimeinen* den siste; *joka toinen* hvar annan, *joka kolmas* hvar tredje o. s. v.; se *Obest. pron.*

3) Brutna tal, hvilka, utom *puoli* en half, afledas af de enkla ordningstalen med ändelsen *-kse*, stymp. *-s*: *kolmannes* $\frac{1}{3}$, *neljännes* $\frac{1}{4}$, *viidennes* $\frac{1}{5}$ o. s. v., *kymmenes* $\frac{1}{10}$, i st. f. *kymmenennes*, *sadannes* $\frac{1}{100}$, t. ex. *kaksi kolmannesta* $\frac{2}{3}$, *yhdellä kymmeneksellä* med $\frac{1}{10}$; eller ock erhållas de genom sammansättning af ordningstal och ordet *osa* del, t. ex. *neljäsosa* $\frac{1}{4}$, *kaksi kolmatta-osaa* (l. *kolmas-osaa*) $\frac{2}{3}$. Märk äfven *puoli toista* $1\frac{1}{2}$, *puoli kolmatta* $2\frac{1}{2}$ o. s. v.

4) Fördubblingstal: *yksinäinen* ensam, *enstaka*, *kaksinainen* tvåfaldig, *kolminainen*, *nelinäinen* o. s. v., *moninainen* mångfaldig: *yhden-* l. *yksinkertainen* enkel, *kahden-* l. *kaksinertainen* dubbel o. s. v., *monen-* l. *moninkertainen* mångdubbel.

5) Räkneadverb, a) *kardinala* eller *iterativa*: *kahdesti*, *kolmesti* l. *kolmasti* o. s. v., *monesti* två, tre — många gånger; b) *ordinala*: *ensisti*, *toisesti*, *kolmannesti* för första, andra, tredje gången o. s. v.; c) *distributiva*: *yksittäin*, *kaksittäin*, *kolmittain*, l. *yksitellen*, *kaksitellen*, *kolmitellen* en, två, tre i sender o. s. v.

F. Pronomen.

§ 57. Pronomen är i afseende å betydelsen af sju slag: *personliga pronomen, possessivsuffix, reflexiva, demonstrativa, interrogativa, relativa och obestämda pronomen.*

I. § 58. *Personliga pronomen* äro: *minä jag, sinä du, hän han, hon, plur. me vi, te I, he de.* Singularstammar äro *minu, sinu, häne, pluralstammar åter mei, tei, hei.*

Anmärkningsvärda äro de egendomliga ackusativerna på *-t.*

	Singularis.			Pluralis.		
<i>Nom.</i>	minä	sinä	hän	me	te	he
<i>Gen.</i>	minun	sinun	hänen	meidän	teidän	heidän
<i>Ackus.</i>	{minut	sinut	hänet }	meidät	teidät	heidät
	{minun	sinun	hänen }			
<i>Part.</i>	minua	sinua	häntä	meitä	teitä	heitä
<i>Illat.</i>	minuun	sinuun	häneen	meihin	teihin	heihin

O. S. V.

Prolativ, instruktiv och komitativ brukas icke.

Ann. I bibelspråket brukas de plurala ackusativerna *meidän, teidän, heidän.* — Det poetiska språket begagnar kortare biformer: *nom. ma, mä, sa, sä* (enligt vokalharmonien) eller *mie, sie*, *gen. mun, sun*, *part. mua, sua* l. *milma, silma*, *adess. mulla, sulla, hällä*, *abl. multa, sulta, hältä*, *allat. mulle, sulle, hälle.*

II. § 59. *Possessivsuffixen*, som motsvara andra språks possessiva pronomen, äro:

	1 pers.	2 pers.	3 pers.
<i>Sing.</i>	<i>-ni</i> min, mitt, mina	<i>-si</i> din, ditt, dina	<i>-nsa'</i> <i>-nsä'</i> sin,
<i>Plur.</i>	<i>-mme'</i> vår, vårt, våra	<i>-nne'</i> eder, edert, edra	sitt, sina.

Ann. Såsom 3 persons suffix brukas vid de kasus, hvilkas ändelser förlänga stammen med en stafvelse och ändas på kort vokal, äfven vokalförlängning och *n*, se ex. under § 60.

§ 60. Vid suffixens fogande till ord bör märkas, att

1) I st. f. *nom. sing.* brukas ordstammen framför suffix, t. ex. *veli* broder, *veljeni* min broder; *hyvyys* godhet, *hyvytesi* din godhet;

2) Translativens ändelse framträder före suffix i sin ursprungliga form *-kse*, t. ex. *kuninkaaksensa* till sin konung;

3) Framför suffix bortfaller slutkonsonanten i de kasus, hvilka ändas på konsonant, t. ex. *isämme* vår faders (*isän*), våra fäder (*isät*), *huoneemme* in i vårt rum (*huoneesen*);

4) Suffix verkar icke konsonantförmildring, utan upphäver tvärtom densamma, t. ex. *peltomme*, *peltonsa* vår, sin åkers (*pellon*). — Dock kvarstår vanligen *d* i genit. plur., t. ex. *maidensa* (sällan *maitensa*).

Anm. Nom. och ack. sing. samt genit. och instr. sing. äro således lika, då de äro försedda med suffix.

Exempel *pursi* båt, stam *purte*:

Singularis.

	Suff. för 1 p. sing.	Suff. för 1 p. plur.	Suff. för 3 p.
<i>Nom.</i>	purteni	purtemme	purtensa
<i>Gen.</i>	purteni	purtemme	purtensa
<i>Part.</i>	purttani	purttamme	purttansa, -ttaan
<i>Transl.</i>	purrekseni	purreksemme	purreksensa, -een
<i>Iness.</i>	purressani	purressamme	purressansa, -ssaan
<i>Illat.</i>	purteeni	purteemme	purteensa
<i>Adess.</i>	purrellani	purrellamme	purrellansa, -llaan

Pluralis.

<i>Nom.</i>	purteni	purtemme	purtensa
<i>Gen.</i>	{1. purtteni	purtemme	purtensa
	{2. pursieni	pursiemme	pursiensa
<i>Part.</i>	pursiani	pursiamme	pursiansa, -iaan
<i>Transl.</i>	pursikseni	pursiksemme	pursiksensa, -een
<i>Iness.</i>	pursissani	pursissamme	pursissansa, -ssaan
<i>Illat.</i>	pursiini	pursiimme	pursiinsa
<i>Adess.</i>	pursillani	pursillamme	pursillansa, -llaan
<i>Komit.</i>	pursineni	pursinemme	pursinensa, -een

III. § 61. *Reflexivt pronomen* är: *itse'* sjelf, st. *itse*, brukadt i casus obliqui med possessivsuffix. I st. f. genit. brukas det possessiva adjektivet *oma* egen, och plur. är alltid lik sing., men för öfrigt är böjningen regelbunden. T. ex. ack. *itseni*, *itsemme* mig sjelf, oss sjelfva, part. *itseäsi*, -änne (af, än) dig sjelf, eder sjelfva, iness. *itsessäni*, -ämme i mig sjelf, i oss sjelfva o. s. v.

Anm. *Itse* brukas ofta såsom oböjligt attribut, utan suffix, men är då likasom nom. icke reflexivt utan obestämdt pron., t. ex. *itse ovesa* i sjelfva dörren, *itse vuorelle* på sjelfva berget.

IV. § 62. *Demonstrativa pronomen* äro: *tämä* den här, det här, *tuo* den der, det der, *se* den, det, plur. *nämät* l. *nämä*, *nuot* l. *nuo*, och *ne* (sällan *net*). *Tuo* böjes regel-

bundet med stammen *tu*, plur. *noi*; *tämä* heter i genit. och ackus. sing. *tämän*, för öfrigt är stammen för sing. *tä*, pluralstam *näi*. Allmän singularstam för *se* är *si* och pluralstam *ni*, men dessutom förekomma i sing. stammarna *se* (nom., gen., ack., instr.) och *sii* (iness., elat., illat.).

	Singularis.			Pluralis.		
<i>Nom.</i>	<i>tämä</i>	<i>tu</i>	<i>se</i>	<i>nämät</i>	<i>nuot</i>	<i>ne</i>
<i>Gen.</i>	<i>tämän</i>	<i>tuon</i>	<i>sen</i>	{ <i>näiden</i>	<i>noiden</i>	<i>niiden</i>
				{ <i>näitten</i>	<i>noitten</i>	<i>niitten</i>
<i>Instr.</i>	<i>tämän</i>	<i>tuon</i>	<i>sen</i>	<i>näin</i>	<i>noin</i>	<i>niin</i>
<i>Part.</i>	<i>tätä</i>	<i>tuota</i>	<i>sitä</i>	<i>näitä</i>	<i>noita</i>	<i>niitä</i>
<i>Iness.</i>	<i>tässä</i>	<i>tuossa</i>	<i>siinä</i>	<i>näissä</i>	<i>noissa</i>	<i>niissä</i>
<i>Elat.</i>	<i>tästä</i>	<i>tuosta</i>	<i>siitä</i>	<i>näistä</i>	<i>noista</i>	<i>niistä</i>
<i>Illat.</i>	<i>tähän</i>	<i>tuohon</i>	<i>siihen</i>	<i>näihin</i>	<i>noihin</i>	<i>niihin</i>

Ann. I poesi brukas äfven de kortare formerna *tää* för *tämä*, gen. *tään* l. *tän*, nom. pl. *nää*.

V. § 63. *Interrogativa pronomen* äro: *kuka*, *ken* hvem, *mikä* hvilken, hvilket, *hvad*, *kumpi* hvilkendera, hvilketdera (af två). Stämmar till *kuka* och *mikä* äro *ku* och *mi*, och anhangspartikeln *-ka*, *-kä* fogas oftast till de former, hvilka annars blefve enstafviga. Allmän stam för *ken* är *kene*, men part. sing. och nom. plur. bildas alltid af stammen *ke*, som äfven ofta brukas till bildande af iness., elat., illat., adess., abl. och allat.; pluralstam är *kei*; *-kä* fogas alltid till nom. plur. *Kumpi* böjes såsom komparativerna.

<i>Nom.</i>	<i>kuka</i>	<i>ken</i>	<i>mikä</i>	<i>kutka</i>	<i>ketkä</i>	<i>mitkä</i>
<i>Gen.</i>	<i>kunka</i>	<i>kenen</i>	<i>minkä</i>	{ <i>kuiden</i>	<i>keiden</i>	(<i>miden</i>)
				{ <i>kuitten</i>	<i>keitten</i>	(<i>mitten</i>)
<i>Instr.</i>	—	—	<i>min</i>	{ <i>kuin, kun</i>	—	<i>min</i>
				{ <i>kuinka</i>		
<i>Part.</i>	<i>kuta</i>	<i>ketä</i>	<i>mitä</i>	<i>kuita</i>	<i>keitä</i>	<i>mitä</i>
<i>Iness.</i>	<i>kussa</i>	{ <i>kenessä</i>	<i>missä</i>	<i>kuissa</i>	<i>keissä</i>	<i>missä</i>
		{ <i>kessä</i>				

Ann. I poesi bortlemnas ofta partikeln *-ka*, *-kä*. — Nom. *ken* är i det prosaiska skriftspråket mindre vanlig än öfriga kasus, ty i dess ställe brukas nom. af ordet *kuka*, hvars öfriga kasus åter äro mera sällsynta.

VI. § 64. *Relativa pronomen* äro: *joka* hvilken, hvilket, som, och *jompi* hvilkendera, hvilketdera, som (af två). *Joka* böjes såsom *kuka*; *jompi* såsom komparativer.

VII. § 65. *Obestämda pronomen* äro:

1) Af interrogativa eller relativa pronomen bildade:

a) *Joku* (*jo-ku*) någon, gen. *jonkun*; båda lederna deklineras. *Jompikumpi* (*jompi-kumpi*) någondera (af två), gen. *jommankumman*; båda lederna böjas.

b) *Jokin* någon, *kukin* hvar och en, *mikin* hvarje, *kumpikin*, *kumpainenkin* hvardera (af två), gen. *jonkin*, *kunkin*, *minkin*, *kummankin*, *kumpaisenkin*.

c) *Kukaan*, *kenkään* någon (person), *mikään* någon (sak), något, *kumpikaan*, *kumpainenkaan* någondera (af två), gen. *kunkaan*, *kenenkään*, *minkään*, *kummankaan*, *kumpaisenkaan*, part. *kutakaan*, *ketäkään* l. *ketään*, *mitäkään*, l. *mitään*, *kumpaakaan* *kumpaistakaan*. Brukas i nekande och tviflande satser.

d) *Joka* (oböjl. adj.) hvarje, *jokainen* en hvar, hvarje, gen. *jokaisen*.

2) Ursprungliga eller af dem afleda pronominala adjektiv: *ainoa*, *ainokainen*, *ainoinen* ende, enda; *eräs* någon, en viss, gen. *erään*; *harva*, pl. *harvat* få; *itse* sjelf (se refl. pron.); *kaikki*, *kaiken* all, hel, pl. *kaikki* alla, *kaiket* hela; *koko* (oböjl.) hel; *molemmat* båda (plurale tantum); *moni*, *monen* mången; *monias*, *-aan*, stundom *moniahta*, och *muutama* l. *muudan* (*muuan*), *muutaman* (*muutamen*) någon; *muu* någon annan, öfrig; *toinen* en annan; *oma* egen; *sama*, *samainen* samme, samma.

§ 66. Till obestämda pronomen kunna äfven räknas *pronominalia*, bildade af pronomen med ändelserna:

1) *-kalaise* (nom. *-kalainen*): *meikäläinen*, *teikäläinen*, *heikäläinen* en af de våra, edra, en af deras likar, *täkäläinen* härvarande, *tuokalainen*, *sikäläinen* dervarande, *muukalainen* främling;

2) *-laise* (nom. *-lainen*): *tällainen* sådan här, *tuollainen* sådan der, *sellainen* sådan, *slik*, *kullainen*, *millainen* hurudan, *jollainen* sådan som, *jonkunlainen* något slags, *samanlainen* l. *samallinen* dylik, samma slags, *muullainen* af annat slag, *olik*;

3) *-moise* (n. *-moinen*): *tämmöinen*, *tuommoinen*, *sem-moinen*, *kummoinen*, *mimmoinen*, *jommoinen*, *jonkunmoinen*, med samma betydelser som de föregående; samt

4) sådana ord som *sillinen* sådan, *millinen*, *mittyinen* hurudan, *monituinen* mångahanda, *omituinen* egendomlig.

II. Om Verb.

A. Verbs afledning.

§ 67. De af verb afleda verben hafva följande betydelse och ändelser.

1) *Kaussativa* (l. faktitiva) verb, hvilka uttrycka att man låter göra det, åstadkommer den handling, som stamordet betyder, bildas med ändelserna:

a) *-ta* som fogas till stympade stammar af intr. verb, t. ex. *viertää* vältra, *varistaa* nedskaka, *upottaa* sänka, af *vierrä* rulla (intr.), *varista* nedfalla, *upota* sjunka; *mustentaa* svärta, *heikontaa* försvaga, *ojentaa* räta, *ylientää* höja, af *musteta* svartna, *heikota* försvagas, *oieta* rakna, *yletä* höja sig (transl. verb på *-ne*, se § 68, 1) a).

b) *-tta*, t. ex. *syöttää* mata, *kasvattaa* odla, uppfostra, *yskittää* reta till hosta, *teettää* låta göra, *näyttää* visa, *yhdistyttää* bringa att förenas, af *syödä* äta, *kosvaa* växa, *yskiä* hosta, *tehdä* göra, *näkyä* synas, *yhdistyä* förenas.

c) *-utta* (= *-tta*), som fogas till flerstaviga verb, t. ex. *kohahduttaa* (äfvén *kohahuttaa*, *kohauttaa*, § 23, 5) anm. 2) bringa att hastigt brusa, *kustannuttaa* låta förlägga, *hävityttää* låta förstöra, *huomauttaa* göra uppmärksam, *epäilyttää* göra tveksam, *jyrisyttää* bringa att dundra, af *kohahtaa* brusa upp, *kustantaa* bekosta, förlägga, *hävittää* förstöra, *huomata* märka, *epäillä* tveka, *tvifla*, *jyristä* dundra.

Anm. Många kaussativa verb, i synnerhet på *-tta*, äro derjemte *intensiva*, så att de endast förstärka stamordets betydelse, t. ex. *tuottaa* (låta bringa) fram- l. inbringa, *pidättää* (låta hålla) hejda, återhålla, *koettaa* (låta pröfva) försöka.

2) *Reflexiva* (och passiva) verb, hvilka uttrycka, att subjektet är föremål för den handling, som stamordet betecknar, bildas af transitiva verb med ändelserna:

a) *-u*, framför hvilken stamordets slutvokal bortfaller, t. ex. *kääntyä* vända sig, *jatkua* fortsättas, *tuntua* kännas, *parantua* förbättras, tillfriskna, *vilustua* förkyla sig, *juurtua* rotfästa sig, *ahavoitua* blifva väderbiten, af *kääntää* vända, *jattaa* fortsätta, *tuntea* känna, *parantaa* förbättra, bota, *vilustaa* kyla, *juurtaa* rota, *ahavoitsen*, *-tä* göra väderbiten.

b) *-untu*, vokalförlängning och *-ntu*, *-utu* (*-ut*), *-u*, med kvarstående stamordsvokal, t. ex. *jakauntuu*, *jukauntuu*, *jakautua* l. *jakaun*, *jakauta* dela sig, *sotkeutua* grumlas, trasslas, *kääriytyä* svepa sig, *pilautua* förskämmas, förderivas, *koontua* samlas, församla sig, af *jakaa* dela, *sotkea* trampa, grumla, trassla, *kääriä* svepa, *pilata* förderiva, *koota* samla.

Ann. 1. Af enstafviga stamord, till hvilka ofvan nämnda ändelser ej kunna fogas, erhållas några refl. och pass. verb med ändelsen *-pu*, t. ex. *syöpyä* fräta sig in, frätas, *juopua* dricka sig rusig, blifva drucken.

Ann. 2. Af intransitiva stamord bilda dessa ändelser *inkoativa* verb, uttryckande begynnelsen af den handling, som stamordet betecknar; t. ex. *välttyä* gå ur vägen, *sairastua* insjukna, *vihertya* börja grönska, *asustua* bosätta sig, *murhehtua* bedröivas, *lihavoitua* fetna, af *välttää* undvika, *sairastaa* vara sjuk, *vihertää* grönska, *asustaa* uppehålla sig, *murhehtia* sörja, *lihavoitsen*, *-ta* vara fet; — *itääntyä* l. *itäytyä* begynna gro, *oleutua* l. *oleuta* blifva husvarm, *istutua* l. *istautua* sätta sig (eg. börja sitta); af *itää* gro, *olla* vara, *istua* sitta; — *jääpyä* blifva efter, af *jäädä* qvarblifva.

3) *Frequentativa* (l. *deminutiva*, *kontinuativa*) verb, hvilka beteckna en handling såsom upprepad, småningom skeende eller fortsatt, hafva följande ändelser:

a) *-ele*, framför hvilken stamordets korta slutvokal nästan alltid bortfaller, t. ex. *kannella* bära ofta, hit och dit, kringbära, *sqvallra*, *hypellä* hoppa ofta, göra små skutt, springa af och an, *leikellä* sönderskära, *kysellä* göra frågor, *kokoella* l. *kokoilla* småningom samla, *pudistella* omskaka, *leikitellä* leka, af *kantaa*, *hyppiä*, *leikkoa*, *kysyä*, *koota*, *pudistaa*, *leikitsen*, *-tä*.

b) *-ksi*, t. ex. *kuljeksia* kringstryka, *pureksia* tugga, *anneksia* utdela, *eleksia* lefva i sakta mak, *ammuksia* skjuta smått, af *kulkea* färdas, *purra* bita, *antaa* gifva, *elää*, *ampua*.

Genom sammansättning af dessa ändelser sinsemellan eller med den ensam nästan obrukliga freqv. ändelsen *-nta* hafva uppkommit:

c) *-ksele* l. *vanl. -skele*, *-ksentele* l. *vanl. -skentele*; t. ex. *uiskella*, *uiskennella*, *käyskellä*, *käyskennellä* l. *wiksella* o. s. v., af *uida* simma, *käydä* gå; *kanneskella*, *oleskella* vistas, *etsiskellä*, *seisoskella*, *istuskella*, l. *kanneksella* o. s. v., af *kantaa* bära, *olla* vara, *etsiä* söka, *seisoa* stå, *istua* sitta.

Ann. De freqv. verben hafva ofta *reflexiv* eller *reciprok* betydelse, t. ex. *laiskennella* lätjas, eg. göra (sig) fortfarande lat, *lämmittellä* värma och värma sig, *pahoitella* visa sig illtyckt (*pahoittaa* göra

illt), *teeskellä* l. *teeskennellä* göra sig till, förstålla sig; — *otella* tagas, *painella* l. *paineskella* brottas, (*painaa* trycka), *tapella* slåss (*tappaa* tröska, slå i hjel), *armastella* smeka och smekas.

4) *Momentana* (l. *subitana*) verb, hvilka beteckna en handling såsom plötsligt skeende, afledas med följande ändelser:

a) *-ahta*, framför hvilken stamordets slutvokal alltid försvinner, bildar mest intransitiva verb, t. ex. *horjahtaa* vackla hastigt, *pysähtää* stanna, *lennähtää* flyga upp, *hengähtää* draga ett andetag, *katsahtaa* kasta en plötslig blick, *kuiskahtaa* hastigt hviska, af *horjua* vackla, *pysyä* hållas, qvarstå, *lentää* flyga, *henkiä* andas, *katsoa* skåda, *kuiskata* hviska. — Ofta fogas ett inkoativt *-u* till denna ändelse utan att märkbart förändra betydelsen, t. ex. *horjahtua*, *pysähtyä*.

b) *-aise*, framför hvilken stamordsvokalen bortfaller, bildar företrädesvis transitiva verb, t. ex. *tekaista* göra hastigt, *repäistä* l. *reväistä* rifva hastigt, *sitaista* binda hastigt, *kiljaista* ryta till, *vetäistä* draga hastigt, *ohjaista* plötsligt styra, tygla, af *tehdä*, *repiä*, *sitoo*, *kiljua*, *vetää*, *ohjata*.

Anm. Momentan betydelse har äfven ändelsen *-alta*, t. ex. *puhaltaa* blåsa, men härmed afleda verb höra nästan uteslutande till det poetiska språket, såsom *nostalttaa*, *vedältää*, *puraltaa*, *punaltaa*, af *nostaa* lyfta, *vetää* draga, *purra* bita, *punoa* sno.

§ 68. De af nominal- (och adverbial-) stammar bildade verben hafva följande betydelser och ändelser.

1) *Translativa* (intransitiva) verb, hvilkas betydelse är att varda det l. komma i det tillstånd, som stamordet betecknar, afledas med ändelserna:

a) *-ne*, som nästan alltid föregås af vokalen *e*, t. ex. *piimenen*, *piimetä* löpna, *surna*, *musteta* svartna, *mädätä* ruttna, *suureta* blifva större, *heikota* l. *heiketä* försvagas, *paksuta* tjockna, *oikenen*, *oieta* rakna, *lähetä* närma sig, *lohkenen*, *lohjeta* lossna, spjelkas, af *pimä* surmjölk, *musta* svart, *mätä* rutten, *suuri* (st. *-re*) stor, *heikko* svag, *paksu* tjock, *oikea* rät, rak, *lähi* närhet, *lohki* afsöndradt.

b) *-a* (*-ä*, stymp. *-t*), som nästan alltid föregås af *o* eller *e*, stundom af *i*, t. ex. *rauokean*, *raueta* mattas, *virkoan*, *virota* qvickna till, *levetä* l. *levitä* utbreda sig, *halkean*, *haljeta* klyfvas, spricka, *aueta* öppna sig, *lihota* fetna, *hävetä* skämmas, af *raukea* matt, *virkeä* liflig, *leveä* bred, *halki* i klyf, *auki* öppen, *liha* kött, *godt* hull, *häpeä* skam.

Anm. Äfven de reflexiva ändelserna fogas ofta till nominalstammar och bilda translativa verb, t. ex. *kuivua* torka, *täytyä* blifva

fyld, *saastua* förorenas, *yhtyä* sammanträffa, af *kuiva* torr, *täysi* (st. *täyte*) full, *saasta* orenlighet, *yksi* en, samma, (*yhdessä* till samma); — *rampautua* l. *rampeutua* blifva halt, *toteentua* besannas, *villiintyä* l. *villiintyä* förvildas, *sokeuntua* blifva blind, *velkautua* blifva skuldsatt, *väkeytyä* få styrka, *pikiintyä* blifva beckig, af *rampa*, *tosi* (st. *tote*) *villi*, *sokea*, *velka*, *väki* (st. *väke*), *piki*.

2) *Censiva* (transitiva) verb, hvilkas betydelse är att anse eller bedöma något såsom sådant, som stamordet betecknar, hafva ändelsen *-ksu* eller stundom, omvexlande med denna, ändelsen *-ksi*, t. ex. *hyväksyä* godkänna, *halveksia* ringakta, *kummaksua* l. *kummeksia* förundra sig öfver, *isoksua*, anse för stor, af *hyvä* god, *halpa* ringa, *kumma* under, *iso* stor.

3) Öfriga afledningar, hvilka äro antingen *transitiva*, betecknande: förse, behandla med (*instruktiva*) och göra till det, bringa i det tillstånd, som stamordet betecknar (*faktiva*), eller ock *intransitiva*, betydande: åstadkomma, förehafva (*operativa*) och vara, visa sig, verka såsom det eller vara i det tillstånd, som stamordet betecknar (*essiva*), hafva följande ändelser:

a) *-tä*, efter enstafviga och stympade stammar, samt *-a* (stymp. *-t*), efter tvåstafviga fullständiga stammar; t. ex. *tr. voitaa* smörja, *vaatettaa* bekläda, *äestää* harfva, af *voi* smör, *vaate'* kläde, *äes* harf; *jäätää* isa, *tyyntää* lugna, *kaunistaa* försköna, *poistaa* aflägsna, *ripustaa* upphänga, af *jää* is, *tyyni* lugn, *kaunis* skön, *pois* bort, *ripus* upphängdt tillstånd; — *kultaan*, *kullata* förgylla, *saveta* lerslä, *harjata* borsta, *älytä* begripa, af *kulta* guld, *savi* (st. *save*) ler, *harja* borste, *äly* förstånd; *aumata* stacka, *silputa* sönderhacka, *mustata* svärta, *surmata* döda, *kumota* stjelpa, af *auma* stack, *silppu* hackelse, *musta* svart, *surma* död, *kumo* kullstjelpt tillstånd; — *intr. vuotaa* flyta, *läcka*, *ääntää* gifva ljud, *pilkehtää* tindra, *kiirehtää* skynda, *illastaa* spisa qvällsvard, af *vuo* ström, *ääni* ljud, *pilke'* blink, *kiire'* brådska, *iltanen* qvällsvard; *nahjustaa* söla, *sairastaa* vara sjuk, *vihertää*, grönska, af *nahjus* sölare, *sairas* sjuk, *viherä* grön; — *runota* dikta, *jyrytä* dundra, *laukata* galoppera, af *runo* dikt, *jyry* dunder, *laukka* galopp; *rosvota* röfva, *rajuta* rasa, *jänota* törsta, af *rosvo* röfware, *raju* rasande, *jano* törst.

Anm. Af ändelsen *-ta* förekommer äfven en biform *-ti* efter stamord på *-e'*, t. ex. *vaatehtia* = *vaatettaa* kläda, *purjehtia* segla, *lainehtia* gå i vågor, *kiirehtä* skynda, *kadehtia* afundas, af *vaate'*, *purje'*, *laine'*, *kiire'*, *kade'*.

b) *-i* och *o*, den senare egentligen blott en förändring af stamordets slutvokal *a* framför ändelsen *i*, som sedan bortfallit, bilda af tvåstafviga stamord verb, hvilka till formen vanligen öfverensstämma med stamordens pluralstammar (se § 17 1), 18) och hvilkas betydelse oftast är kontinuativ i jämförelse med andra afledningars; t. ex. **tr.** *multia* mylla, *kenkiä* sko, *merkkiä* märka, *kynsiä* klösa, af *multa* mull, *kenkä* sko, *merkki* märke, *kynsi* (st. *kynte*) klo; *osia* dela, *keriä* nysta, *suoria* rätta, klarera, af *osa* del, *kerä* nystan, *suora* rät; — *lahjoa* muta, *melo* ro med styrblad, mynda, af *lahja* skänk, mutor, *mela* styrblad; *vahvoa* förstärka, *aukoa* öppna, af *vahva* stark, *auki* öppen; — **intr.** *kukkia* blomma, *poikia* yngla, *märkiä* varas, *taimia* drifva skott, *sotia* kriga, *yskiä* hosta, af *kukka*, *poika*, *märkä*, *taimi* (st. *-me*), *sota*, *yskä*; *helliä* visa sig öm, *lempiä* vara kärleksfull, af *hellä* öm, *lempi* kärlek; — *haaroo* grenas sig, *vesoa* skjuta skott, *vihmoa* dugga, *vihoa* ilskas, af *haara*, *vesa*, *vihma*, *viha*.

c) *-itse* (*-oitse*); t. ex. **tr.** *vaskitsen*, *-ta* förkoppra, *korkita* korka, *seppelöitä* bekransa, *ruoskita* gissla, *haravoita* räfsa, af *vaski* (st. *-ke*), *korkki*, *ruoska*, *harava*; *vangita* fångsla, *jumaloita* förguda, *vahingoita* skada, af *vanki* fånge, *jumala*, *vahinko*; — **intr.** *liekitä* flamma, *hedelmäitä* bilda frukt, blomma, *tarinoita* förtälja berättelser, *atrioita* spisa, af *liekki*, *hedelmä*, *tarina*, *atria*; *isännöitä* vara husbonde, *hutiloita* slarfva, *iloita* glädja sig, *ikävöitä* känna saknad, af *iäsentä*, *hutilo*, *ilo* glädje, *ikävä*.

Ann. Alla fyrstafviga ord på *-oitse* hafva äfven kortare former på *-oi*, t. ex. *haravoin*, *-ida*, *seppelöidä* m. fl.

d) *-tta* och *-itta*; t. ex. **tr.** *jäittää* isbelägga, *väittää* stärka, *göda*, *ojittaa* dika, *rokottaa* vaccineras, *käsittää* fatta, *myrkyttää* förgifta, af *jää*, *väki* styrka, *oja*, *rokko* koppa, *käsi* hand, *myrky*; *paloittaa* stycka, *sydettää* förkola, *muuttaa* förändra, *suorittaa* klarera, *majoittaa* inqvartera, *esittää* framställa, *piilottaa* gömma, *kunnioittaa* hedra, ära, af *pala*, *sysi* (st. *syte*), *muu* annan, *suora* rät, klar, *maja*, *esi* det främre, *piilo* gömsle, *kunnia*; — **intr.** *koittaa* gry, *punoittaa* synas röd, *hengittää* andas, af *koi* gryning, *puna* röd färg, *henki* andedrägt; *kuumoittaa* vara upphettad, skimra, *lengottaa* vara nedböjd, af *kuuma* het, *lenko* bugt.

Ann. Det ännu vacklande skrifsättet i afseende å bruket af *i* efter *o* i trestafviga verb på *-tta* torde bäst kunna regleras på föl-

jande sätt: *i* bör utskrifvas i alla verb, som äro tydliga afledningar af nomina på *a*, t. ex. *paloittaa*, *majoittaa*, *punoittaa*, *kuumoittaa*, *kirjoittaa* skriva (*kirja*), emedan förvandlingen af *a* till *o* endast genom *i* kan förklaras; i alla andra ord kan deremot *i* bortlemnas, t. ex. *rokottaa*, *piilottaa*, *lengottaa*, *alottaa*, *himottaa*, *inhottaa*, *jaottaa*, *karkottaa*, *korottaa*, *osottaa*, *tavottaa*, *virvottaa*.

e) *-sta* och *-ista*; t. ex. *tr. kärjestää* förse med spets, *voimistaa* stärka, *kouristaa* klämma med näfvarne, *näpistää* knipa, fingra, snatta, af *kärki* (st. *-ke*) spets, *voima* kraft, *koura* näfve, *näppi* fingerspets; *vahvistaa* stärka, *yhdistää* förena, *ummistaa* tillsluta, af *vahvu* stark, *yksi* en, *umpi* tillslutet tillstånd; — *intr. äänestää* rösta, *valostaa* lysa, *matkustaa* resa, af *ääni* röst, *valo* ljus, *matka* resa; *ahmastaa* frässa, *herrastaa* agera herre, *arostaa* ömma, af *ahma* fräsare, *filfras*, *herra* herre, *arka* öm. Hit höra äfven de egenomliga, merendels *intr.* verb på *-sta*, hvilka betyda fånga, jaga, söka, såsom *kalastaa* fiska (= *olla, käydä kalassa* vara på fiske), *kravustaa* fånga kräftor, *erästäää*, *metsästäää* jaga, *karhustaa*, *linnustaa* vara på björn- fogeljagt, *kuulustaa* efterhöra, *tiedustaa* kunska, af *kala*, *krapu*, *erä* byte, *metsä* skog, *karhu*, *lintu*, *kuulu* rykte, hörsägen, *tieto* vetskap.

Anm. Många egentligen instruktiva verb hafva negativ betydelse och betyda beröfva, t. ex. *höyhentää* befjädra och plocka, *luvata*, *-voa*, *-vistaa* toppa, *juurittaa* förse med rötter och utrota, *kuoria* skala. — Många instruktiva verb äro intransitiva och många faktiva verb äro tillika reflexiva; t. ex. *saapastaa* förse med stöflar och stöfla, *suksia* löpa på skidor, *torvettaa* blåsa i lur; *kumartaa* böja, luta, och buga sig, *bocka*, *nojata* stödja och stödja sig. En stor mängd operativa och i synnerhet essiva verb äro transitiva eller brukas åtminstone med partitivus objectivus, t. ex. *vastustaa* motstå, *auttaa* hjälpa, *puuhata* bestyra och ombesörja, *saarnata* predika; *opastaa* vägleda, *varastaa* stjåla, *kavaltaa* bedraga, *forsuilla*, *tarkata*, *tarkastaa* uppmärksamma, undersöka (eg. vara vägvisare, tjuf, bedräglig, noggrann).

§ 69. Af interjektioner och härmningar af naturljud eller företeelser hafva uppkommit en mängd s. k. *deskriptiva* eller *onomatopöetiska* verb med ändelserna: \ddot{u}

-kaa (stymp. *-kat*) l. *-ka*, *-ki*, *-ku*, t. ex. *aihkata* l. *-kaa* ropa aj, jemra sig, *kalkata* l. *-kkaa* slamra, *määkiä* l. *-kyä* bråka, *piukata* l. *piukkaa* *-kkia*, *-kkuu* gnissla, gnälla;

-ise (stymp. *-is*) l. *-aja* stund. *-aa* (stymp. *-at*), t. *jyristä* l. *jyrätä* dundra, *kalista* l. *kalata* skramla;

-tta, t. ex. *hiehittää* flina, *hoilottaa* skråla, *hössöttää* lunka, skumpa.

B. Verbets konjugation.

§ 70. Finska språkets verb böjas i två hufvudformer: den aktiva l. *personliga* och den passiva l. *opersonliga* formen; i båda hufvudformerna finnas tre modus: *indikativ*, *konjunktiv* och *imperativ*, samt två slags nominalformer: *infinitiver* och *particip*; tidsformerna äro sex: *presens*, *perfektum* och *futurum* för närvarande tid, samt *imperfektum*, *plusquamperfektum* och *futurum preteriti* för förfluten tid, hvilka hafva olika *jakande* och *nekande* form; de aktiva böjas i två numerus: *singularis* och *pluralis* med *tre personer* i hvardera.

Anm. Infinitiverna äro substantivformer och böjas i olika kasus; de äro fyra, af hvilka dock i passivum brukas endast två (inf. II och III), hvardera blott i en kasus. Participen äro adjektivformer och kunna således utom deklination hafva äfven komparation; sådana finnas två i hvarje hufvudform. Futurum och fut. preteriti äro mindre vanliga i indikativ, sällsynta i konjunktiv och obrukliga i imperativ, som icke har andra tempus än presens och ett sällan brukadt perfektum. I passivum förekommer endast en obestämd person (= sv. *man*.)

I. Allmänna regler för den enkla konjugationen.

§ 71. Verbstammen finnes genom en jemförelse af den form, som erhålles genom afskiljande af ändelsen *-n* i 1 p. sing. pres. ind. akt., med inf I, enligt följande regler:

1) Om presensformen ändas på lång vokal eller diftong och inf I på *da'*, *dä'*, är presensformen den enda stamform, som förekommer.

2) Om presensformen ändas på kort vokal och inf. I på *a'*, *ä'* efter vokal, finnes den enda brukliga stamformen ur inf. I genom afskiljande af ändelsen *a'*, *ä'*.

3) Om presensformen ändas på kort vokal och inf. I på *a'*, *ä'* föregånget af dubbel konsonant, är presensformen ostympad stam, och den stympade erhålles ur inf. I genom afskiljande af *a'*, *ä'* jemte närmast föregående konsonant.

4) Om presensformen ändas på *en* kort vokal och inf. I på *ta'*, *tä'* efter vokal, är den förre ostympad stam; den stympade finnes genom afskiljande af *a'*, *ä'* i infinitiven och ändas således på *t*.

5) Om presensformen ändas på två korta vokaler eller en lång och inf. I på *tu'*, *tä'*, är den förre ostympad (osam-

mandragen eller sammandragen) stam, och den stympade erhålles genom afskiljande af *a'*, *ä'* i inf. I samt ändas således på *t*; den ursprungliga stammen finnes åter genom inskjutande af detta *t* emellan den ostympade stammens två sista vokaler.

Exempel:

1 p. sg. pr. ind.	Inf. I.	Ostymp. st.	Stymp. st.
1) <i>jää-n</i>	<i>jää-dä'</i> qvarblifva	<i>jää</i>	—
<i>tuo-n</i>	<i>tuo-da'</i> bringa	<i>tuo</i>	—
<i>haravoi-n</i>	<i>haravoi-da'</i> räfsa	<i>haravoi</i>	—
2) <i>sido-n</i>	<i>sito-a'</i> binda	<i>sito</i>	—
<i>heitä-n</i>	<i>heittä-ä'</i> kasta	<i>heittä</i>	—
<i>huolehdi-n</i>	<i>huolehti-a'</i> bekymras	<i>huolehti</i>	—
<i>lue-n</i>	<i>luke-a'</i> läsa	<i>luke</i>	—
<i>lähde-n</i>	<i>lähte-ä'</i> begifva sig	<i>lähte</i>	—
<i>kylve-n</i>	<i>kylpe-ä'</i> bada	<i>kylpe</i>	—
3) <i>kuule-n</i>	<i>kuul-la'</i> höra	<i>kuule</i>	<i>kuul</i>
<i>mene-n</i>	<i>men-nä'</i> gå	<i>mene</i>	<i>men</i>
<i>pure-n</i>	<i>pur-ra'</i> bita	<i>pure</i>	<i>pur</i>
<i>juokse-n</i>	<i>juos-ta'</i> springa	<i>juokse</i>	<i>juos</i>
4) <i>kaupitse-n</i>	<i>kuupit-a'</i> handla	<i>kaupitse</i>	<i>kaupit</i>
<i>heikkene-n</i>	<i>heiket-ä'</i> försvagas	<i>heikkene</i>	<i>heiket</i>
5) <i>lämpiä-n</i>	<i>lämmit-ä'</i> uppvärmas	{ <i>lämpiä</i> }	<i>lämmit</i>
<i>lämpii-n</i>		{ <i>lämpii</i> }	
<i>kokoa-n</i>	<i>koot-a'</i> samla	{ <i>kokoa</i> }	<i>koot</i>
<i>kokoo-n</i>		{ <i>kokoo</i> }	
<i>lupaa-n</i>	<i>luvat-a'</i> lofva	<i>lupaa</i>	<i>luvat</i>

(Ursprungl. st. *lämpitä*, *kokota*, *lupata*).

§ 72. De enkla verbformerna, hvilka bildas sålunda, att endast olika ändelser fogas till verbstammen, ses af följande böjningsexempel:

Aktiv l. personlig form.

Indikativ.

Presens.

(St. tuo; sito; kuule; kokoa l. kokoo.)

Sg. 1.	tuo-n	sidon	kuule-n	kokoa-n	l. kokoo-n	jag bringar, binder, hör, samlar
2.	tuo-t	sidot	kuule-t	kokoa-t	l. kokoo-t	du " " " " " "
3.	{ tuo tuo-pi	sito-o	kuule-e	kokoa-a	l. kokoo l. kokoo-pi	han, hon, det bringar, binder, hör, samlar
Pl. 1.	tuo-mme	sidomme	kuule-mme	kokoa-mme	l. kokoo-mme	vi bringa, binda, höra, samla
2.	tuo-tte	sidotte	kuule-tte	kokoa-tte	l. kokoo-tte	I bringen, binden, hören, samlen
3.	tuo-vat	sitovat	kuule-vat	kokoa-vat	l. kokoo-vat	de bringa, binda, höra, samla

Imperfektum.

(St. tuo-i; toi; sito-i; kuule-i; kokoa-i: kokoti: kokosi.)

Sg. 1.	toi-n	sidon	kuuli-n	kokosi-n	jag	bragte, band, hörde, samlade
2.	toi-t	sidot	kuuli-t	kokosi-t	du	" " " " " "
3.	toi	sitot	kuuli	kokosi	han, hon, det	" " " " " "
Pl. 1.	toi-mme	sidomme	kuuli-mme	kokosi-mme	vi	" " " " " "
2.	toi-tte	sidotte	kuuli-tte	kokosi-tte	I bragten, bunden, hörden, samladen	" " " " " "
3.	toi-vat	sitovat	kuuli-vat	kokosi-vat	de bragte, bundo, hörde, samlade	" " " " " "

Konjunktiv.

Presens.

(St. *tuone-ne; sito-ne; kuule-ne; koonne-ne; koot-ne; koonne.*)

Sg.	1.	tuone-n	sitone-n	kuulle-n	kuonne-n	jag	tör l. mände	} bringa } binda } höra } samla
	2.	tuone-t	sitone-t	kuulle-t	kuonne-t	du	"	
	3.	tuone-e	sitone-e	kuulle-e	kuonne-e	han, hon, det "	"	
Pl.	1.	tuone-mme	sitone-mme	kuulle-mme	kuonne-mme	vi	töra l. mände	} bringa } binda } höra } samla
	2.	tuone-tte	sitone-tte	kuulle-tte	kuonne-tte	I	tören l. mänden	
	3.	tuone-vat	sitone-vat	kuulle-vat	kuonne-vat	de	töra l. mände	

Imperfektum.

(St. *tuone-isi; sito-isi; kuule-isi; koonne-isi; koot-isi; koonne-isi.*)

Sg.	1.	tuone-n	sitone-n	kuulis-n	kokoisi-n	jag	skulle	} bringa } binda } höra } samla
	2.	tuone-t	sitone-t	kuulisi-t	kokoisi-t	du	"	
	3.	tuone-e	sitone-e	kuulisi	kokoisi	han, hon, det "	"	
Pl.	1.	tuone-mme	sitone-mme	kuulisi-mme	kokoisi-mme	vi	"	} bringa } binda } höra } samla
	2.	tuone-tte	sitone-tte	kuulisi-tte	kokoisi-tte	I	skullen	
	3.	tuone-vat	sitone-vat	kuulisi-vat	kokoisi-vat	I	skulle	

Imperativ.

Presens.

Sg. 2.	tuo- ²	sido- ¹	kuule- ²	kokoa- ¹ l. kokoo- ²	bringa, bind, hör, samla (du)
3.	tuo-koon	sito-koon	kuul-koon	koot-koon	bringe, binde, höre, samle han (hon, det)
Pl. 1.	tuo-kaamme	sito-kaamme	kuul-kaamme	koot-kaamme	bringom, bindom, hörom, samlom (vi)
2.	{ tuo-kaatte	kuul-kaatte	koot-kaatte	}	} bringen, binden, hören, samlen (I)
	{ tuo-kaa	kuul-kaa	koot-kaa		
3.	tuo-koot	sito-koot	kuul-koot	koot-koot	bringe, binde, höre, samle de

Infinitiv.

I. (St. tuo-ta; sito-a; kuul-ta; koot-ta.)

Transl.	{ tuoda-kse(-ni)	sitoa-kse(-ni)	kuulla-kse(-ni)	koota-kse(-ni)	bringa, binda, höra, samla
	{ tuo- ²	sitoa- ²	kuulla- ²	koota- ²	

II. (St. tuo-te; sito-e l. sito-i; kuul-te; koot-te.)

Iness.	tuode-ssa	sitoe-ssa l. sito-i-ssa	kuulle-ssa	kootte-ssa	under bringandet, bindandet, hörandet, samlandet
Instr.	tuode-n	sitoe-n l. sito-i-n	kuulle-n	kootte-n	genom att bringa, binda, höra, samla

Passiv I. opersonlig form.

		(St. <i>tuota-</i> ; <i>sidotta-</i> ; <i>kuulta-</i> ; <i>kuulta-</i> ; <i>kootta-</i> ; <i>kootta-</i> .)		
Ind.	{ Pres. { { Impf. {	(St. <i>tuoda-</i> ; tuoda-an	<i>kuulla-</i> ; kuulla-an	man bringar, binder, hör, samlar
		(St. <i>tuotai-</i> ; -ti tuoti-in	<i>kuulta-i-</i> ; -ti kuulti-in	man bragte, band, hörde, samlade
Konj.	{ Pres. { { Impf. {	(St. <i>tuota-ne</i> tuotane-en	<i>kuulta-ne</i> kuultane-en	man tör I månede bringa, binda, höra, samla
		(St. <i>tuota-isi</i> tuotaisi-in	<i>kuulta-isi</i> kuultaisi-in	man skulle bringa, binda, höra, samla
Imperat. Pres.		tuota-koon	kuotta-koon	man bringe, binde, höre, samle
Inf.	{ II. { { III. {	(St. <i>tuota-e</i> tuotae-ssa	<i>kuulta-e</i> kuultae-ssa	medan man bringar, binder, hör, samlar
		(St. <i>tuota-ma</i> tuotama-n	<i>kuulta-ma</i> kuultama-n	(man bör) bringa, binda, höra, samla
Particip	{ I. { II.	tuota-va	kuulta-va	som bringas o. s. v. I som skall, bör, kan bringas o. s. v.
		tuot-u	kuult-u	bragt, bunden, hörd, samlad

§ 73. Af exemplen se vi, att i den *aktiva* formen:

Pres. ind. saknar tempustecken.

Tecknet för impf. ind. är *i*, framför hvilket stammens slutvokal kan förvandlas eller bortfalla.

Pres. konj. har tecknet *-ne*, hvars *n* kan assimileras med föregående konsonant.

Impf. konj. har tecknet *-isi*, framför hvilket stammens sista vokal kan förändras eller bortfalla.

Anm. 1. Pres. konj. jemte perf. och fut. konj. hafva härförinnau vanligen betraktats såsom en egen modus *concessivus* l. *potentialis* och skilts ifrån impf., plusqvpf. och fut. pret. konj., den s. k. modus *conditionalis*.

I pres. imperat. kan modustecknet icke numera tydligt urskiljas, utan har detsamma mera eller mindre sammansmält med personaländelserna.

Anm. 2. Imperativen har uppkommit af två särskilda modus, som blifvit kallade *imperativ* och *optativ*; den förres tecken är *-kaha*, *-kaa*, *-ka* och såsom stympadt endast aspiration; tecknet för den senare är *-koho*, *-koo*, *-ko*, *-o*; t. ex. af verbet *tuon. tuoda*: imp. sg. 2. *tuo-*, 3. *tuo-ka-han*: *tuokaan*, pl. 1. *tuo-kaha-mme*: *tuokaamme* (*tuo-ka-mme*), 2. *tuokaha-tte*: *tuokacte* (*tuo-ka-tte*), 3. *tuo-ka-hat*: *tuokaat*; opt. sg. 2. *tuo-ko-si* l. *tuo-o-s*, 3. *tuo-ko-hon*: *tuokoon*, pl. 1. *tuo-koho-mme*: *tuokoomme*, l. *tuo-ko-mme*, 2. *tuo-koho-tte*: *tuokooite*, l. *tuo-ko-tte*, 3. *tuo-ko-hot*: *tuokoot*. — I 2 p. sg. opt. förmildras *k* sålunda, att det assimileras af föregående *l*, *n*, *r* (§ 23, 4) *anm. 2*).

Inf. I har efter lång vokal, diftong eller konsonant tecknet *-ta*, *-tä*, efter kort vokal *-a*, *-ä*; denna infinitiv har blott en kasus: transl. sing., antingen fullständig med ändelsen *-kse*, som brukas endast med suffix, eller förkortad, som ändas på aspiration; framför dessa ändelser förmildras infinitivstammens *t*.

Inf. II har tecknet *-te*, då tecknet för inf. I är *-ta*, *-tä*, och tecknet *-e*, då inf. I har ändelsen *-a*, *-ä*; om verbstammen slutar på annan vokal än *i*, kan detta *e* förvandlas till *i* och bilda lång diftong med föregående vokal (§ 28, 2); två kasus finnas: iness. och instr. sing., i hvilka *t* förmildras såsom i inf. I.

Anm. 3. Endast få verb bruka andra kasus af inf. I och II än de ofvannämnde, t. ex. *seisoalla*, *-lle*, *-lta* i l. från stående ställning, *istuailla*, *-lle*, *-lta* l. *istuailla*, *-lle*, *-lta* i l. från sittande ställning.

Inf. III har tecknet *-ma*, *-mä* och brukas i flere kasus. I stället för den med suffix försedda adess. sing., i sådana

satser som *olin tuomallani* jag var i beråd l. nära att bringa, brukas dock oftare adess. plur. af en deminutivform på *-maise* (den s. k. inf. V), hvilken annars hör till det poetiska språket, t. ex. *olin tuomaisillani*.

Inf. IV har tecknet *-mise*, stymp. *-mis*, nom. *-minen*; såsom verb brukas endast nom. och part. sing., såsom substantiv äfven öfriga kasus.

Partic. I har tecknet *-va*, *-vä*, hos enstafviga verb äfven *-pa*, *-pä*.

Tecknet för partic. II är: stympadt *-nut*, *-nyt*, sammandr. *-nee* (jmför § 50, 2) sid. 37), hvars *n* förvandlas liksom det i pres. konj.

§ 74. Tecknet för den *passiva* formen är efter lång vokal, diftong eller konsonant *-ta*, *-tä*, efter kort vokal *-tta*, *-ttä*. Af passivi stam bildas stammarna för de särskilda tids- och nominalformerna nästan likasom i aktivum, dock med några afvikelser.

Stammen för pres. ind. bildas genom att till passivstammen foga en aspiration, hvilken åstadkommer förmildring af föregående *t*; aspirationen försvinner sedermera, då personaländelsen tillkommer.

Impf. ind. har tecknet *i*, framför hvilket *a*, *ä* alltid bortfalla.

Pres. konj. har tecknet *-ne*.

Imperf. konj. har tecknet *-isi*.

Inf. II har alltid tecknet *-e*, emedan passivstammen ändas på kort vokal; brukas endast i iness. sing.

Inf. III har tecknet *-ma*, *-mä* såsom i aktivum; brukas i instr. sing.

Partic. I har alltid tecknet *-va*, *vä*.

Partic. II har tecknet *-u*, *-y*, framför hvilket *a*, *ä* alltid bortfalla.

§ 75. Personaländelserna äro i indikativ och konjunktiv lika, utom för 3 p. sing., nemligen

	Sing.	Plur.
1 p.	-n	-mme
2 "	-t	-tte
3 "		-vat, -vät.

3 p. sing. är i pres. ind. tvåfaldig: om verbstammen slutar på lång vokal eller diftong, brukas antingen ingen ändelse eller ock ändelsen *-pi*; om åter stammens slutvokal är

kort, erhålles 3 p. genom förlängning af denna vokal. Genom vokalförlängning bildas denna person äfven i pres. konj.

Ann. 1. I poesi brukas i st. f. vokalförlängning äfven ändelsen *-vi*, t. ex. *sito-vi*, *kuule-vi*, *tuone-vi*. — Stundom fogas ändelsen *-pi* efter den förlängda vokalen, t. ex. *sitoo-pi*, *kuulee-pi*, *tuonee-pi*.

I impf. ind. och konj. är 3 p. sing. alltid utan ändelse och således lika med stammen för dessa tidsformer.

Ann. 2. I bibelspråket har äfven 3 p. plur. impf. olika ändelse, neml. *-t*, än motsvarande person i presens, t. ex. *he toi-t* de bragte, *toisi-t* de skulle bringa.

I imperativ äro de sammansatta modus- och personaländelserna, hvilka fogas till verbstammen: sg. 2 p. *aspiration*; 3 p. *-koon*, *-köön*; pl. 1 p. *-kaamme* *-käämme*; 2 p. *-kaatte*, *-käätte* l. *-kaa*, *-kää*; 3 p. *-koot*, *-kööt*; i passivum *-koon*, *-köön*.

Ann. 3. I bibelspråket brukas för 2 p. pl. ändelsen *-kaat*, *-käät*, t. ex. *men-käät* gån, *katso-kaat* sen.

I passivum fogas för öfrigt till stammen för hvarje tidsform, såsom ändelse för den obestämda personen, *vokalförlängning* och *n*.

Ann. 4. I poetiskt språk brukas både i den aktiva imperativen och i passivum äldre osammandragna former, i hvilka *h* kvarstår, t. ex. *tuokohon*, *tuodahan*, *tuotakohon*.

II. Böjningsklasserna.

§ 76. I afseende å konjugationen kunna verben i finskan indelas i *tre klasser* med den förkortade transl. af inf. I såsom kännetecken. Denna form ändas:

Hos första klassens verb på *da'*, *dä'* efter vokal, t. ex. *jäädä* qvarblifva, *tuoda* bringa, *haravoidsa* räfsa (§ 71, 1).

Hos andra klassens verb på *a'*, *ä'* efter vokal, t. ex. *sitoa* binda, *heittää* kasta, *huolehtia* bekymras, *lukea* läsa, *lähteä* begifva sig, *kylpeä* bada (§ 71, 2).

Hos tredje klassens verb på *a'*, *ä'* föregånget af dubbelkonsonant eller *t*, t. ex. *mennä* gå, *purra* bita, *kuulla* höra, *juosta* springa, *kaupita* handla, *heiketä* försvagas, *lämmittä* uppvärmas, *koota* samla, *luvata* lofva (§ 71, 3—5).

1. Första klassen.

§ 77. Kännetecken:

Tecken för inf. I och passivum är *-ta*, *-tä* efter vokal, men *t* förmildras i infinitivens translativ och i pres. pass. till *d*.

3 p. sing. pres. ind. akt. har antingen ingen ändelse eller ock ändelsen *-pi*.

I impf ind. och konj. akt. förändras stammens slutvokaler framför *i* (§ 16).

Stammen ändas alltid på lång vokal eller diftong.

I stammen inträffar ingen konsonantförmildring.

§ 78. Denna klass sönderfaller i två afdelningar:

1) *Första afdelningens* verb äro enstafviga.

Partic. I akt. har tecknet *-va*, *-vä* l. *-pa*, *-pä*.

Exempel utom *tuoda* och *jäädä*: *saada* få, *myydä* l. *myödä* sälja, *syödä* äta, *juoda* dricka, *luoda* skapa, *suoda* unna, önska, *viedä* föra, *naida* gifta sig, *soida* ljuda, *voida* förmå, *uida* simma, *puida* tröska.

Ann. Ang. *käydä* gå, se § 16, 3) *ann.*

2) *Andra afdelningens* verb äro trestafviga och ändas på diftongerna *oi* l. *öi*.

Partic. I akt. har blott tecknet *-va*, *-vä*.

Exempel utom *haravoida*: *salamoida* blixtra, *hedelmöidä* bilda frukt, blomma, *seppelöidä* bekransa, *jumaloida* förguda, *atrioida* spisa *ikävöidä* känna saknad; partic. *salamoiva* o. s. v.

Ann. Alla verb af denna afdelning hafva äfven längre former på *-oitse*, *-öitse*, hvilka höra till III kl. i afd.

2. Andra klassen.

§ 79. Kännetecken:

Tecken för inf. I är *-a*, *-ä*, efter hvilket ändelserna för transl. fogas utan att åstadkomma någon förändring.

Passivstammen bildas med tecknet *-tta*, *-ttä*, hvars långa *t*-ljud i pres. ind. förmildras genom förkortning.

3 p. sing. pres. ind. akt. bildas genom vokalförlängning.

Partic. I akt. har alltid tecknet *-va*. *-vä*.

Stammen ändas alltid på kort vokal och kan således hvarken stympas eller sammandragas.

Hårda konsonanter i början af stammens sista stafvelse förmildras i 1 och 2 pers. pres. ind. akt. samt i öfriga former, hvilkas ändelser sluta denna stafvelse, men förblifva oförmildrade i inf. I och andra former, hvilkas ändelser icke göra denna stafvelse sluten.

§ 80. Till andra klassen höra:

1) Alla verb, hvilkas stammar ändas på oföränderlig vokal: *o* (*ö*), *u* *y*.

Exempel utom *sitoo*: *aion*, *aikoa* ämna, *kudon*, *kutoa* väfva, *liikun*, *liikkua* röras, *ammun*, *ampua* skjuta, *antaudun*, *antautua* gifva sig, *petyn*, *pettyä* bedraga sig, *näyn*, *näkyä* synas, *häiriinnyn*, *-ntyä* störas.

Anm. 1. Verbet *seisoa* stå, har äfven stympad stam *seis*, t. ex. imperat. *seiso* l. *seis*, *seisokoon* l. *seiskoon*, *-koon*, inf. *seisoa* l. *seista*, *seistä*, impf. ind. pass. *seisottiin* l. *seistiin*.

Anm. 2. Afledda verb med ändelsen *-u* efter vokal (§ 67, 2) b) böjas oregelbundet; de bilda nemligen vanligtvis impf. ind. akt., inf. I och II samt passivstammen likasom de kontrahibla verben, men öfriga former merendels i enlighet med verben af denna klass; t. ex. *antausin*, *antauta*, *antautessa*, *antautaan*, *antauttiin*; men *antaunen*, *antaukoon*, *antaunut*; pres. ind. akt. *antauu* l. *antaupi*. Till grund för dessa olika former ligga naturligtvis egentligen två särskilda stamformer: *antaut(e)* och *antau*.

2) Alla tvåstafviga verb på *a*, *ä* samt de flerstafviga, hvilkas sista stafvelse är *ta*, *tä* efter konsonant (*h*, *l*, *n*, *r*, *s*, *t*).

Exempel utom *heittää*: *kaadan*, *kaataa* fälla, *tipan*, *tappaa* slå i hjel, *armahdan*, *-htaa* förbarma sig, *sivallan*, *-ltaa* slå till, *alennan*, *-ntaa* förnedra, *sänka*, *ymmärrän*, *-rtää* förstå, *kaunistan*, *-aa* försköna, *leikkautan*, *-ttaa* låta skära.

Hos dessa verb förvandlas *a*, *ä* framför passivtecknet till *e*, t. ex. *heitetään*, *kaadettiin*.

A, *ä* förvandlas till *o* eller bortfaller framför *i* i impf. ind. (§ 17, 1), 2), t. ex. *tappoi*, *heitti*, *armahti*. — Om *t* härvid komme att stå framför *i*, förvandlas detsamma oftast till *s* (§ 29, 3) och anm. 1, 2), t. ex. *kaasi*, *alensi*, *ymmärsi*.

Anm. Verbet *tietää* veta, har äfven stymp. st. *tiet*, hvaraf allmänt bildas de adjektivt brukade passiva participen *tiittävä*, *tietty* viss, naturlig; likaså inf. II. *jouten*, *-essa* (st. *jout-te*) af *joutaa* vara ledig, samt *paratkoon*, i utropet *Jumala p.* Gud bättre, af *parantaa*, stymp. st. *parat* (§ 25, 2) a). I poetiskt språk brukas äfven många andra former, bildade af stympade stammar till hithörande verb, t. ex. inf. I *tietä*, II. *tieten*, pass. *tiettiin*; *taiten* skickligt, *kaata* fälla, *löytty* funnen, *kuumettiin* (st. *kuumentä*, stymp. *kuument*: *kuument*) man upphettade, för *tietää*, *tietäen*, *tiedettiin*, *taitaen*, *kaataa*, *löydetty*, *kuumennettiin*.

3) Alla verb på *i*.

Exempel utom *huolehtia*: *ruokin*, *ruokkia* mata, *revin*, *repiä* rifva, *pyyhin*, *pyyhkiä* torka, *murehdin*, *murehtia* sörja.

Stammens slutvokal *i* bortfaller i det nyare skriftspråket framför *i* i impf. (§ 20), t. ex. *huolehti*, *huolehtisi*.

4) Tvåstafviga ord på *e* med föregående *k*, *t*, *p*.

Exempel utom *lukea, lähteä, kylpeä*: *haen, hakea söka, hoen, hokea prata, förmäla, tungen, tunkea tränga, sotken, sotkea trampa, grunla, lasken, laskea släppa, räkna, särjen, särkeä söndra, kuljen kulkea färdas; poden, potea vara sjuk, tunnen, tuntea känna, kuden, kutea leka (om fisk), kyden, kyteä glöda, kyttä, päden, päteä duga; ryven, rypeä vältra l. söla sig.*

Anm. Verbstammarna *näke* se, och *teke* göra, kunna dock stympas, hvarvid *k* öfvergår till *h*, och höra således till III kl. 1 afd.; t. ex. imperat. *näkköön, tehkäämme*, pres. konj. *nähnen*, part. II *tehnyt*, inf. *nähdä*, pass. pr. *tehdään*, impf. *nähtiin*. Af verbet *tuntea* känna, brukas stundom i några former den stympade stammen *tut*, t. ex. inf. *tuta*, partic. pass. *tuttava* och *tuttu* bekant.

E bortfaller framför *i* i impf. (§ 18), t. ex. *luki, lukisi*. — Härvid förvandlas *t* till *s* i verben *posi, posisi* l. *potisi, tunsi*, (icke *tunsisi*, utan *tuntisi*), *läksi, läksisi*, vanl. *lähti, lähtisi* (se § 29, 3) anm. 3).

I inf. II förvandlas antingen stammens eller ändelsens *e* till *i*, vanligen det förra (§ 19, anm. 2, och § 28, 2), t. ex. *lukiessa* l. *lukeissa, lähtien* l. *lähtein*.

3. Tredje klassen.

§ 81. Kännetecken:

Tecken för inf. I och pass. är *-ta, -tä* efter konsonant (*h, l, n, r, s, t*), men *t* förmildras (utom efter *s*) i infinitivens transl. och i pres. pass. enligt allmänna regler.

I impf. ind. akt. bortfaller alltid stammens slutvokal *e, a, ä* (§ 18. § 17, 2).

Tecken för partic. I akt. är *-va, -vä*.

Stammen kan stympas: dess slutvokal *e, a, ä* bortfaller framför *k* i imperat., framför *n* i pres. konj. och partic. II samt framför *t* i inf. I och II äfvensom i passivum.

I pres. konj. och partic. II akt. assimileras vanligen stammens och ändelsens sammanstötande konsonanter: ändelsens *n* förenas alltid med stammens *l* och *r* samt ofta, i synnerhet i partic. II, med *s* till långt *l, r, s*; stammens *t* förenas åter alltid med ändelsens *n* till långt *n*.

Om den fullständiga stammens näst sista stafvelse begynner med en hård konsonant, förmildras denne vid stammens stympning, emedan stafvelsen då varder sluten; konsonantförmildring inträffar således i inf. I samt i öfriga former, hvilka bildas af den stympade stammen, men de hårda kon-

sonanterna kvarstå i pres. ind. akt. äfvensom i alla andra af den ostympade stammen bildade former.

§ 82. Denna klass innefattar två afdelningar:

1) Första afdelningens verb ändas på *e*; hit höra nemligen de tvåstafviga, som sluta på *e* med föregående *l*, *n*, *r*, *s* samt alla flerstafviga på *e*.

Exempel utom *kuulla*, *mennä*, *purra*, *juosta*, *kaupita*, *heiketä*: *tulen*, *tulla* komma, *luulen*, *luulla* förmoda, *kuolen*, *kuolla* dö, *panen*, *panna* sätta, *vieren*, *vierrä* rulla, *nousen*, *nousta*, *stiga*, *syöksen*, *syöstä* störta, *pieksen*, *piestä* prygla, *kaitsen*, *kaita* vakta, *värda*, *katsahтелен*, *katsahdella* ofta blicka, *tappelen*, *tapella* slåss, *haravoitsen*, *-ta*. *salamoita*, *hedelmöitä*, *seppelöitä*, *jumaloita*, *atrioita*, *ikävöitä* (se § 78, 2), *kykenen*, *kyetä* förmå, *mätänen*, *mädätä* multna, *lohkenen*, *lohjeta* spjelkas.

Anm. 1. Hit höra äfven af verben på *-ke*: *nähdä* och *tehdä*; verben *seisoa*, *tietää*, *joutaa*, *tuntea* samt i poesi många andra vackla emellan denna afd. och II kl.

Anm. 2. Vid stammens stympning bortfaller *k* framför *s* och *s* efter *t* (§ 25, 2).

I 3 p. sing. pres. ind. akt. förlänges *e*.

Vid stympning af trestafviga verb på *-ne* förvandlas *n* till *t*, hvilket *t* dock framför *n* åter öfvergår till *n*, t. ex. *heiketkөөn*, *heikettäisiin*, men *heikkenee*, *heikkennyt*.

I impf. konj. akt. bortfaller *e* vanligen, men kan i flerstafviga verb äfven kvarstå (§ 18 och anm.), t. ex. *kuulisi*; *kaupitsisi*, *heikkensis* l. *kaupitseisi*, *heikkeneisi*.

Till denna afdelning hör äfven hjälp verbet *olen*, *olla* vara, som dock böjes oregelbundet i 3 p. pres. ind. akt.: *on* är, *ovat* de äro; pres. konj. *ollen*, *ollet* o. s. v. är icke vanlig, utan i dess ställe brukas verbet *lienen*, *lienet*, *lienee*, *liennemme*, *lienette*, *lienevät*.

Anm. 3. I poetiskt språk böjes detta verb äfven med samman dragen stam (*ole*: *o'e*): *oo*: pres. ind. *oon*, *oot*, *oomme*, *ootte*, *ei oo'*, imperat. *oo'*, impf. konj. *oisin*, *oisit* o. s. v.

2) Andra afdelningens verb ändas på *a*, *ä*; hit höra nemligen de s. k. *kontrahibla* verben, d. ä. alla ursprungligen trestafviga verb på *ta*, *tä* efter kort vokal.

Exempel utom *lupata*, *kokota*, *lämpitä*: ursprungl. st. *palkkata* aflöna, *pelkätä* frukta, *lepätä* hvila, *vaahdota* frädga, *kerketä* hinna, *häpetä* skämmas, *auketa* öppna sig, *pöykötä* lunka bort, *silpputa* sönderhacka, *juttuta* språka, *pikitä* becka, *eritä* skiljas, *jytytä* döna, *älytä* begripa, af hvilka de stympade stammarne *palkat*, *pelät*, *levät*, *vaahdot*, *kerjet*, *hävet*, *auet*, *pöyöt*, *silput*, *jutut*, *pi'it*, *erit*, *jydyt*, *älyt*.

Af den ursprungliga stammen bildas endast impf. ind. akt., sålunda att *a*, *ä* bortfaller framför *i* (§ 17, 2) och *t* förvandlas till *s* (§ 29, 4), t. ex. (*kokota-i*: *kokoti*;) *kokosi*.

Annars utstöttes *t* ur den ostympade stammen (26, 1), och då inträffar sammandragning af andra och tredje stafvelsens vokal till lång vokal: alltid, om andra stafvelsens vokal är öppen; ofta, om han är halföppen, men sällan, om han är sluten (§ 27); t. ex. *lupaa*, *pelkää*; *kocoa* l. *kokoo*, *kerkeä* l. *kerkee*, *aukea* l. *aukee*, *pöyköä* l. *pöyköö*; *silppua*, *lämpiä*, *jytyä*, sällan *silppuu*, *lämpii*, *jytyy*.

3 p. sing. pres. ind. akt. bildas sålunda, att den osammandragna stammens sista, korta vokal förlänges, men den sammandragna stammen brukas antingen utan ändelse eller med ändelsen *-pi*; t. ex. *kookaa*, *kokoo* l. *kokoopi*; *lämpiää*, sällan *lämpii*, *lämpiipi*; *lupaa* l. *lupaapi* (icke *lupa'aa*; endast i poesi *lupooa*, jenf. § 27, 1), anm.).

Likasom pres. ind., 2 p. sing. pres. imperat., inf. III och IV samt partic. I akt. kan äfven impf. konj. hos de verb, hvilka hafva både okontraherad och kontrakt stam, bildas af hvardera; t. ex. *kokoaisi* l. (*kokoo-isi*;) *kokoisi* (§ 16, 1); *silppuaisi*, *lämpiäisi*, mindre vanl. *silppuusi*, *lämpiisi*; — *lupaishi*.

Anm. I finskan finnes en stor mängd verb, hvilka i olika dialekter och ofta äfven i skriftspråket hafva två olika stammar, en ursprungligen tvåstafvig och en ursprungligen trestafvig, men kontrahibel, och hvilka således kunna böjas enligt både II kl. och III kl. 2 afd.; t. ex. inf. *huiskata* l. *huiskaa* vifta, *pauhata* l. *pauhaa* dåna, *lihota* l. *lihoa* fetna, *uinota* l. *uinoa* slumra, *ampua* l. *ammuta* skjuta, *virkkaa* l. *virkata* yttra.

III. De reflexiva formerna.

§ 83. I folkpoesien äfvensom i det savolaxiska och karelska talspråket förekommer en ofantlig mängd mycket vexlande och i många afseenden oregelbundna reflexivformer, hvilka helt och hållet afvika från det prosaiska språkets reflexiva verb på *-untu* och *-u*. De för dessa reflexivformer gemensamma, allmänna kännetecknen äro af två slag:

1) En reflexiv afledningsändelse, uppkommen af ordet *itse* sjelf, hvilken fogas oftast till verbstammen och bildar en ny reflexiv stam, i hvilken stamordets slutkonsonant är förmildrad, eller ock stundom till stammen för någon böjningsform (impf. ind. och konj., inf. I); denna ändelse förekommer under följande olika former: a) *-ihe*, *-ik* (endast framför *s* i 3 p. pres. ind.), *-ite*, stymp. *-it*, *-i'*; b) med utstött *i*: *-he*, *-k*, *-te*, *-t*, *-'*; c) blott *i*; t. ex. *kohotteliehet* du höjer dig, *ärtelihit* du blef ondsint (eg. uppretade dig), *muutakse* l. *muutaksen*

(se 2) han förändrar sig, imperat. 2 p. sing. *muutaite'*, *muutate'* l. *muutai'*, 3 p. *muutaitkoon*, *muutatkoon* l. *muutaikoon*, inf. I *muutaita'* (af st. *muutait-ta*), *muutata'* l. *muutaiä'*, partic. II *muutainnut*, *-annut*, *-ainut*, 1 p. sing. pres. konj. *muutainnen*, *-ainen* o. s. v.

2) Egendomliga personaländelser i sing.: 1 p. *-mme* l. *-me* (2 p. *-tte* sällsynt), 3 p. *-se*, *-sen* (pres. ind.), *-he*, *-hen* l. vokalförlängning och *n* (impf.); i plur. förekommer endast i Savolax 3 p. pres. ind. med ändelsen *-set*; t. ex. pres. ind. 1 p. sing. *muutaimme*, *-amme* l. *-aime*, 3 p. *muutaike* l. *-aksen* (3 p. plur. *muutakset*); impf. ind., 1 p. sing. *muutimme* l. *-ime*, 3 p. *muuttihe*, *-ihen*, *-iin*.

I plur. brukas annars vanliga personaländelser, likasom ofta äfven i sing.; t. ex. pres. konj. *muutainnen*, *-annen* l. *-ainen*, *-et*, *-ee*, *-emme*, *-ette*, *-evat*.

I nyare poesi brukas sällan andra former än 3 p. sing. pres. och impf. ind.

IV. De sammansatta tidsformerna.

§ 84. De sammansatta tidsformerna bildas med hjälp-
verbet *olen*, *olla* på följande sätt:

Aktiv form.

Indikativ.

Perfektum.

Sg.	1. olen	} tuonut	} har bragt
	2. olet		
	3. on		
Pl.	1. olemme	} tuoneet	} bragt
	2. olette		
	3. ovat		

Futurum.

Sg.	1. olen	} tuopa 1. -va	} skulle bringa
	2. olet		
	3. on		
Pl.	1. olemme	} tuovat	} bringa
	2. olette		
	3. ovat		

Perfektum.

Sg.	1. lienen	} tuonut	} hafva bragt
	2. lienet		
	3. lienee		
Pl.	1. lienemme	} tuoneet	} hafva bragt
	2. lienette		
	3. lienevät		

Plusquamperfektum.

	olin	} tuonut	} hade bragt
	olit		
	oli		
	olimme	} tuoneet	} bragt
	olitte		
	olivat		

Futurum preteriti.

	olin	} tuopa 1. -va	} skulle bringa
	olit		
	oli		
	olimme	} tuovat	} bringa
	olitte		
	olivat		

Konjunktiv.

Plusquamperfektum.

	olisin	} tuonut	} skulle hafva bragt
	olisit		
	olisi		
	olisimme	} tuoneet	} hafva bragt
	olisitte		
	olisivat		

Futurum.

Sg.	1. lienen }	tuopa 1. -va	jag }	skall mähända bringa
	2. lienet }		du }	
	3. lienee }		han }	
Pl.	1. lienemme }	tuovat	vi skola }	mähända bringa
	2. lienette }		I skolen }	
	3. lienevät }		de skola }	

Futurum preteriti.

	olisin }	tuopa 1. -va	jag }	skulle
	olisit }		du }	
	olisim }		han }	
	olisimme }	tuovat	vi skulle }	komma att
	olisitte }		I skullen }	bringa
	olisivat }		de skulle }	

Imperativ.

Perfektum.

Sg. 3. olkoon tuonut han må hafva bragt

Pl. 3. olkoot tuoneet de må hafva bragt

Passiv form.

Indikativ.

Perfektum.

on tuotu man har bragt

oli tuotu

Plusquamperfektum.

man hade bragt

Perfektum.

lienee tuotu man tör hafva bragt

olisi tuotu

Plusquamperfektum.

man skulle hafva bragt

Imperativ.

Perfektum.

olkoon tuotu

man må hafva bragt

§ 85. Hufvud verbet ställes således vid bildandet af perf. och plusqvpf. i nom. af partic. II, vid bildandet af fut. och fut. pret. åter i nom. af partic. I; i aktivum brukas i sing. nom. sing. och i plur. nom. plur. af den aktiva formens partic., i passivum alltid nom. sing. af partic. II; i passivum saknas fut. och fut. pret. Såsom hjälpverb brukas i perf. och fut. presens af verbet *olla*, i plusqvpf. och fut. pret. dess imperfektum, neml. i ind. de indikativa och i konj. de konjunktiva formerna samt i perf. imperat. pres. imperat. af detta verb. I akt. böjes hjälp verbet i olika personer; i pass. brukas visserligen hjälp verbet i aktiv form, men blott i 3 p. sing.

Anm. 1. Hjälp verbet i förening med partic. II pass. kan visserligen böjas i olika personer, men det förra är då kopula och det senare predikatsfyllnad, och de bilda icke någon sammansatt tidsform, t. ex. *olen, olet kutsuttu* jag, du är kallad, *olemmе kutsutut* l. *kutsuttuja* vi äro kallade o. s. v.

Anm. 2. Stundom brukas den passiva formen af hjälp verbet i förening med partic. II pass., men då har passivet betydelse af 1 p. pl. akt., liksom ofta äfven de enkla passiva formerna, t. ex. *ollaan, oltiin tuotu* vi hafva, hade bragt; — *tuodaan* vi bringa l. lätom oss bringa, *tuotiin* vi bragte.

V. De nekande formerna.

§ 86. Den negativa partikeln förenas icke i finskan oförändrad med de särskilda verbalformerna, utan densamma har verbal böjning, ehuru ofullständig och delvis oregelbunden:

Aktivum.

Ind. pres.	Imperat. pres.
Sg. 1. en	
2. et	älä' l. elä'
3. ei	älköön l. elköön
Pl. 1. emme	älkäämme l. elkäämme
2. ette	älkäätte l. elkäätte
	älkää l. elkää
3. eivät	älkööt l. elkööt

§ 87. Nekningsordet har således två stammar: a) *e*, hvaraf pres. ind. bildas med vanliga ändelser, utom att ändelsen för 3 p. sing. icke är vokalförlängning, utan *i*, samt att samma *i* framträder i 3 p. plur. emellan stammen och ändelsen, och b) *älä* l. *elä*, stymp. *äl*, *el*, hvaraf imperat. bildas likasom hos tredje klassens verb.

§ 88. Med detta nekningsord förenas hufvud verbet på följande sätt:

Aktiv form.

Indikativ.

Pres.	{Sg. en, et, ei {Pl. emme, ette, eivät}
Impf.	{Sg. en, et, ei {Pl. emme, ette, eivät}
Perf.	{Sg. en, et, ei {Pl. emme, ette, eivät}
Plusqvpf.	{Sg. en, et, ei {Pl. emme, ette, eivät}
Fut.	{Sg. en, et, ei {Pl. emme, ette, eivät}
F. Pret.	{Sg. en, et, ei {Pl. emme, ette, eivät}

Pres. Sg. älä' } sido', älköön } sitoko
 elä' } }
 Perf. Sg. älköön } olko sitonut
 elköön }

sido'	en, et, ei	Konjunktiv.
sitonut	emme, ette, eivät	} sitone
sitoneet	en, et, ei	} sitoisi
ole sitonut	emme, ette, eivät	} liene sitonut
ole sitoneet	en, et, ei	} liene sitoneet
ollut sitonut	emme, ette, eivät	} olisi sitonut
olleet sitoneet	en, et, ei	} olisi sitoneet
ole sitova	emme, ette, eivät	} liene sitova
ole sitovat	en, et, ei	} liene sitovat
ollut sitova	emme, ette, eivät	} olisi sitova
olleet sitovat	en, et, ei	} olisi sitovat

Imperativ.

Pl. älkäämme, älkäätte l. -ää, älkööt } sitoko
 elkäämme, elkäätte l. -ää, elkööt }
 Pl. älkööt } olko sitoneet
 elkööt }

Passiv form.

Ind.

Pres.	ei sidota'
Impf.	ei sidottu
Perf.	ei ole sidottu
Plusqvpf.	ei ollut sidottu

Konj.

ei sidottane
ei sidottaisi
ei liene sidottu
ei olisi sidottu

Imperat.

älköön } elköön }	sidottako
älköön } elköön }	olko sidottu

Dessa nekande former öfversättas sålunda, att det nekande adverbet *icke* l. *ej* brukas tillsammans med de jakande svenska böjningsformerna, t. ex. *en sido'* jag binder icke, *emme sitoisi* vi bunde icke, *älä sido'* bind icke; *ei sidottane* man tör icke binda, *älköön sidottako* man må icke binda, o. s. v.

§ 89. Nekningsordets pres. ind. brukas således i alla andra former utom i imperat., der äfven imperat. af nekningsordet begagnas; i pass. användes alltid 3 p. sing. af detta ord. — Hufvudverbet får inga personaländelser; i pres. ind. akt. fogas till verbstammen en aspiration, som verkar konsonantförmildring, i pres. ind. pass. brukas presensstammen, som redan ändas på aspiration; i impf. ind. begagnas partic. II likasom i det jakande perf. och plusqvpf.; i pres. och impf. konj. brukas såväl i akt. som i pass. stammarne till dessa former; i 2 p. sing. af pres. imperat. akt. användes den jakande formen af hufvudverbet oförändrad, i alla andra personer har detta verb deremot ändelsen *-ko*, *-kö* (tecknet för imperat.) och likaledes i pass. — Perf., plusqvpf., fut. och fut. pret. äro lika med motsvarande jakande former, endast med den skillnad, att de nekande tidsformerna af hjälpverbet här användas.

Nekningsordet förenas icke med infinitiver eller particip, utan i stället brukas nominalformerna af hjälpverbet *olla* med abessivus af hufvudverbets inf. III eller ock karitiva adjektiv, t. ex. *olla sitomatta* (eg. vara utan att binda) icke binda, *ollen sitomatta* genom att icke binda, *sitomatta oleva* l. *sitomaton* (icke bindande) icke bunden, o. s. v.

Anm. 1. I det nekande plusqvpf. pass. brukas äfven den passiva formen af hjälpverbet, t. ex. *ei öltu sidottu* man hade icke bundit (men äfven: vi hade icke bundit).

Anm. 2. I poetiskt språk brukas af nekningsordet liksom af verb äfven andra imperativa (optativa) former än de ofvan upptagna, t. ex. *ällös* l. *ellös* (*ellys*) *ilkkuko* du må ej hänle, *älkään* l. *elkään* *tulko*, stundom äfven *ei tulko* han må ej komma, *emme kerskuko* skrytom icke.

Anm. 3. I Kalevala brukas ofta inf. I förenad med nekningsordet, t. ex. *Niin otso valansa vannoi*, *Ei tehäksensa pahoa* så svor björnen sin ed att icke göra illa, *Jott'ei päästä Väinämöisen* på det att V. icke skulle undkomma.

Anm. 4. Aspirationen fogas till hufvudverbet äfven i öfriga nekande former än pres. ind., men utan att åstadkomma någon konsonantförmildring.

III. Om Partiklar.

A. Adverb.

§ 90. Adverbena äro i afseende å betydelsen af fyra hufvudslag: de uttrycka en bestämning till *rum, tid, sätt* eller ett *mått, belopp*; se exx. nedanför.

§ 91. Med afseende på formen äro adverbena:

1) Ursprungliga, utan ändelser eller af dunkelt ursprung, t. ex. *aina* alltid, *e-* icke (nekningsordets stam), *eilen* i går, *heti* strax, *juuri* just, *maar* l. *mar* sannerligen (eg. vid Maria), *muka* enligt uppgift, enligt förmenande, nemligen, kantänka, *nyt nu* (prolativ i st. f. *nyyten*, *nyten* af st. *nyky* nutid), *vielä* ännu, *äskén* nyss, samt sådana på *-ki*, *-ti*: *halke* i klyf, *irti* (*irki*) loss, *lohke* afsöndradt, *perke* i grund, *poikke* tvärs af, *puhke* i tu, sönder, *ratke* alldeles, *rikke* sönder, *vaiti* tyst, och sådana på *-s*, *-h*, såsom *joskus* stundom, *koska* när, *siis* således, — *ehkä* kanske.

2) Med egendomliga adverbialändelser bildade; de viktigaste ändelser äro:

a) *-sti'* (= elat. *-sta*) och *-lti'* (= abl. *-lta*), hvilka företrädesvis fogas till adjektiv, t. ex. *viisaasti'* visligen, *viisaammasti'* visare, *tietysti'* såsom bekant, naturligtvis; *laajalti'* vidsträckt, vidt och bredt, komp. *laajemmalti'*, superl. *laajimmalti'*;

b) *-ten*, stundom *-ti'*, hvilka fogas företrädesvis till pronominalstammar, och *-isin*, som bildar adverb af substantiva; t. ex. *täten* på detta sätt, *miten* huru, *siten* sålunda, *jotenkin* någorlunda, *muuten* annars, *enimmiten* mestadels, *samatén* sammaledes; *kaiket'*, förkort. *kai* för visso, *peräti'* i grund, *olletikkín* i synnerhet; *maisín* till lands, *jalkkaisín* till fots, *peräisín* till härkomsten, hemma (ifrån); alla dessa ändelser äro att anses som varianter af prolativändelsen *-tse* (*-i-tse*);

c) *-nne'* (lativi ändelse), som fogas till pron., t. ex. *sinne'* dit, *tänne'* hit, *minne'* hvart, *jonnekunne'* någonstades;

d) *-tusten*, *-tuksin*, stundom *-ksuttain*, *-kkain*, hvilka uttrycka en inbördes ställning, t. ex. *rinnatusten* i bredd (eg. bröst vid bröst), *päälletyksin* på hvarandra, *peräksyttäin* efter hvarandra, å rad, *likekkäin* nära hvarandra;

e) *-oin*, stund. *-ain*, uppkommen af instr. *ajoin* (af *aika* tid) fogad till adess. eller ess. af pronomina, t. ex. *silloin* då,

milloin, kulloin när, *jolloin* (rel.) vid hvilken tid, då, *muulloin* vid en annan tid, *muinoin* fordom, *tuonoin* l. *-nain*, *tuolloin* l. *-llain* för en tid sedan.

3) Särskilda rumbestämmande adverbstammar med vanligen tre lokalkasus, hvilka svara på frågorna: hvar? hvarifrån? hvart? Hit höra:

a) adverbiala stamord, hvilka böjas antingen α) i ess., part. och transl. (på *-s*); t. ex. *kaukana* fjerran, långt borta, *kaukaa* långt ifrån, *kauas* långt bort, *ulkona* ute, *ulkoa* utifrån, *ulos* ut; *kotona* hemma, *kotoa* hemifrån (*kotia* l. *kotiin* hem); *läsnä* nära, till städes, *lähes* nära, nästan; eller β) i iness., elat. och illat.; t. ex. af pronominalstammar: *tässä* här, *tästä* härifrån, *tähän* hit, *missä* hvar, *mistä* hvarifrån, *mihin* hvart, *jossa* hvarest, *der*, *josta* derifrån, *johon* dit (relat.); — *koossa*, *kokoon* till samman, *kumossa*, *-oon* i kull, *pystyssä*, *-yyn* upprätt, *umnessa*, *umpeen* igen, i hop, tilltäpt, *yhdessä*, *yhteen* till samman; eller γ) i adess., ablat. och lativ, stundom i adess. och allat., t. ex. *tuolla* der borta, *der*, *tuolta* derifrån, *tuonne* dit, *hajalla*, *-lle* åtskils, *koolla*, *-lle* till hopa;

Ann. Enstaka hithörande adverb äro t. ex. transl. *alas* ned, *edes* fram, åtminstone, *ylös* upp, *pois* bort, och iness. *poissa* borta.

b) med ändelsen *-a* (ursprungl. *-ka* eller *-ha*) afleda rumadverb, hvilka böjas i adess., abl. och all. eller lat., t. ex. *muualla* annorstädes, *-lta*, *-lle* l. *-nne*, *kaikkialla* allestädes, *-lta*, *-lle* l. *-nne*, *alhaalla* nere, *-lta* nedifrån, *-lle* ned; *siellä* (urspr. *si'ällä*, jenf. *sikä-läinen* dervarande) *der*, *-ltä* derifrån (*sinne* dit), *täällä* här, *-ltä* härifrån (*tänne* hit);

c) rumbestämmande komparativer och superlativer af partikelstammar och substantiv, hvilka hafva ess., part. och transl. (på *-ksi*, *-s* eller aspiration), eller ock adess., abl. och all.; t. ex. *ulompana*, *-mpaa*, *-mmaksi* (*-mmas*, *-mma'*) på, från, till ett ställe längre ut, *likempänä* närmare, *-mpää*, *-mmäksi* (*-mmäs*, *-mmä'*), l. *likemmällä*, *-ltä*, *-lle*, *rannempana* närmare stranden, *-mpaa*, *-mmaksi* (*-mmas*, *-mma'*), l. *rannemmallä*, *-lta*, *-lle*; *lähimpänä* närmast, *-mpää*, *-mmäksi* (*-mmäs*, *-mmä'*);

4) Adverb, som uttrycka mått (äfven tidsmått) eller be-
lopp; dessa utgöra oftast ursprungligen subjekt eller objekt i satsen och brukas således i nom., part. och ackus.; i det nyare språket står dock instr. ofta i st. f. alla dessa kasus;

några brukas såsom adverb äfven i andra kasus; t. ex. *paljo*, *paljoa*, *paljon* mycket, *enempi*, *-mpää*, *-mmän*, *-mmältä* (-*lti'*), *-mmin* mera, *enin*, *enintä* o. s. v. mest; *vähä* litet, *hiukka* ett grand, helt litet, *verta* mån, belopp: *minkä* v. huru mycket, *sen* v. så mycket; *kauva*, endast i part. *kauvaa*, ack. och instr. *kauvan* länge, transl. *kauvaksi* för lång tid, samt i komp. och superl.

5) Särskilda kasus af nomina (och nominalformer), med eller utan suffix; t. ex. a) **nom.** *kohta* på stället, strax, *enempi* l. *enää* mera; b) **gen.** *kaikkein* allra; c) **instr.** *liian*, *ylen* alt för, *hiljan* nyss, *kesken* i förtid, ofulländadt; *näin* på detta sätt, *niin* så, *kuin* huru; *yksin* ensam, *kaksin* l. *kahden* på tu man hand; *hyvin* väl, mycket, *väärin* orätt; *aamuin* om morgnarne, *öin* om nätterna; *nimittäin* nemligen, *kannuttain* kanntals, *osittain* delvis, *vähitellen* småningom; d) **ess.** *huomenna* i morgon, *tänäpäpä* l. *tänään* i dag, *ynnä* (st. *yhte*) tillika, jemte, *yhtenäin* i en fortsättning, oafbrutet, beständigt, *toisinansa* stundom, *yksinäni*, *-si*, *-nsä* o. s. v. ensam; e) **part.** *salaa* hemligt, *totta* för visso, *yhtä* lika, *tosiaan* i sanning; f) **transl.** *liiksi* för mycket, *kylläksi* till fylles, *viimeksi* till sist, *taas* åter (eg. till baka, af stammen *taka*), *myös* äfven, *yksikseni*, *-si* o. s. v. ensam, *itsekseni*, *-si* o. s. v. för mig, dig sjelf, ensam; g) **iness.** *kerrassaan* på en gång, i grund; h) **elat.** *uudesta* l. *-aan* ånyo, *ainoastaan* endast, *järjestänsä* i ordning, i rad; i) **illat.** *viinon* på sned, *suoraan* rätt fram, *taajaan* tätt, *tarkkaan* noga, *varmaan* säkert, *ääneensä* med ljudelig röst, högt, *myötäänsä* beständigt; j) **adess.** *tahallansa* med flit, *sillänsä* i samma skick; k) **abl.** *kosolta*, *viljalta* i mängd, rikligen, *kyllältä* nog; l) **allat.** *uudelleen* å nyo, *säntilleen* i skick, till punkt och pricka, *hiljallensa* i sakta mak; m) **abess.** *suotta* för ro skull; — *ääneti'* tyst.

6) Sammansatta, såsom *eritoten* särskildt, *jalansyten* enkom, *poikkipuolin* på tvären, *par'aikaa* som bäst, *vast'ikään* helt nyss, samt de ofvannämnda på *-oin*, *-ain*.

§ 92. Till adverbena kunna äfven räknas:

1) De förstärkningspartiklar, hvilka brukas med lokal-kasus: *asti*, *hamasta*, *-aan*, *saakka* alt, ända (ifrån, till); *päin*, *kohden* i riktning (emot, ifrån), äfvensom abessivens förstärkningspartikel *ilman* utan (brukad äfven såsom prep. med part.).

2) Adjektivs och adverbs allitererande förstärkningspartiklar med betydelsen: alldeles, fullkomligt, såsom *tyttö (tyhjä)*, *täpö (täysi)*, *ypö (yksinään)*, *apposen (alasti)*, *sepposen (selällään)*, *tyynni (tyhjä)*.

3) Anhangspartiklarne *-han*, *-hän ju*, *-ko* männe (frågepartikel), *-pa*, *-pä ju*, dock, *-ka*, *-kä* väl, (efter nekningsordet) heller, *-s* (som ej kan öfversättas), *-kin* äfven, *-kaan* heller, ens.

B. Postpositioner.

§ 93. Postpositionerna, af hvilka många brukas äfven framför substantiv, såsom prepositioner, och hvilka fordra antingen genitiv eller partitiv, äro till sin betydelse af fyra slag; de nytjas att uttrycka en bestämning till *rum* (l. *rigtning*), *tid*, *sätt* eller *orsak*; se exx. nedanføre.

§ 94. Med afseende på formen kunna tre slag särskiljas:

1) Enstaka, hvilka brukas blott i en form eller kasus, och af hvilka de flesta äro af dunkelt ursprung, t. ex. *ennen* före, *halki* tvärs igenom, *ilman* utan, *kanssa* med, jemte, *kautta* genom, medels, *lävitse* l. *läpi* igenom, *paitse* l. *-si* förutom, *pitkin* längs med, *poikki* tvärs öfver, *puhki* tvärs igenom, *suhteen* i anseende till, i förhållande till, *takia*, *tautta*, *tähden*, *vuoksi* för skull, *varten* till förmån för, för skull.

2) Ursprungliga partikelstammar, hvilka böjas i flere kasus; t. ex. a) *alla* (= *al-na*) under, *alta* undan, från undra sidan af, *alle'* (lat. = *al-ne'*) inunder, *alatse* l. *alitse* längs undra sidan af; *luona* hos, *luota* ifrån, *luoksi*, *luokse* l. *luo'* till; *päällä* ofvan på, *päättä* ned l. bort af, *päälle'* på, *päällitse* l. *päälitse* fram öfver, *päin* i rigtning emot; *takana* bakom, *takaa*, *taaksi*, *-kse* l. *taa'*, *taatse*; *tykönä* hos, vid, *tyköä* från, *tykö* (*ty'ö*) till, *yllä* på, *yttä*, *ylle'*, *ylitse* l. *yli*; b) *asemesta* (*-essa*, *-een*) i stället för, *joukossa* ibland, *-kosta*, *-kkoon*; *jäljessä*, *-stä*, *jälkeen* efter; *muassa* l. *mukana* till sammans med, *mukaan* med, enligt; *perässä*, *-ästä*, *-ään* efter, *seassa*, *sekaan* ibland, *seasta* ur, *sijassa*, *-asta*, *-aan* i stället för, *vastassa*, *-taan*, *-toin* l. *-ten* emot, *ääressä* invid, *äärestä* ifrån, *ääreen* intill; c) *keralla*, *-lle*, *kera* till sammans med; *keskellä*, *-lle* midt emellan, midt i, *keskeltä* från midten af, *kesken* l. med suffix *keskenä* emellan, ibland; *likellä*, *-lle*, *liki* nära, *likeltä* från närheten af; *lähellä*, *-ltä*, *-lle* = föreg.; *rinnalla* bredvid, *-lta*, *-lle*; *tasalla* i jemnbredd med, *-lta*, *-lle*; *vaiheella* l. *vaiheilla* midt emellan, nära, *-lta*, *-lle*; *vailla*,

-lle utan, på (så och så mycket) när; *ympärillä* omkring, -llä, -lle, *ympäri*; d) *kohtaan* emot, *kohdalla* vid, midt emot, -lta, -lle; *kohden*, -din l. -ti i riktning mot; *nojassa* stödd mot, i stöd af, -asta, -aan, och *nojalla*, -lta, -lle; *ohessa* vid, jemte, -ella vid, -esta, -elta från, -een, -elle till (randen af), *ohitse* l. *ohi* förbi; *puolessa*, -esta, -een, *puolella*, -lta, -lle på l. vid, från, till sidan af, *puolesta* i anseende till; *sisässä*, -ällä inom, -ästä, -ältä ur, -ään, -älle in i; *sivussa*, -usta, -uun, *sivulla*, -lta, -lle vid, från, till sidan af, *sivuitse*, *sivutse* l. *sivu* förbi; *varassa* i stöd l. skydd af, -asta, -aan, *varalla*, -lta, -lle; *verosta*, *verolla* i stället för; *vieressä* vid sidan af, bredvid, -estä, -een, *vierellä*, -ltä, -lle; *vieritse* längs sidan af; *välissä* emellan, -istä, -iin, *välillä*, -ltä, -lle, *välitse*; e) *myötä* tillika med, *myöten* (l. *myöden*) utefter, enligt.

3) Sammansatta, t. ex. *ulkopuolella*, -lta, -lle på, från, till yttre sidan af; *sisäpuolella*, -lta, -lle på, från, till inre sidan af, *vastapäätä* midt emot.

Ann. De flesta postpositioner brukas äfven absolut, såsom adverb; många hafva komparativ, som nytjas såsom adverb; några bilda äfven superlativer, men vanligare superlativa adverb med ändelsen *-immainen* (= *impa-inen*); t. ex. *alempi* nedre, *alin* l. *alimmainen* nederst.

C. Konjunktioner.

§ 95. Konjunktionerna äro till formen af tre slag:

1) Ursprungliga eller af dunkelt ursprung: *eli* eller, *ja* och, -*kä* (efter nekningsordet) och, heller, -*ko*, -*kö* huruvida, *paitsi* utom att, *saati* så mycket mer, så mycket mindre, *tahi*, *tai* eller, *vaan* utan, *vai* eller, *vaikka* ehuru; samt de på -*tta*: *mutta* men, *että*, *jotta* att; och de på -*s* och -*h*: *jos* om, i fall, *koska* när, emedan, *kunnes* tills, *siis* således, *ehkä* ehuru, *jahka* så snart.

2) Särskilda kasus af nomen (pron., räkneord): instr. *kuin* som, *än*, emedan, *kun* då, *niin* så, *tosin* visserligen, väl; ess. *ynnä* jemte; transl. *siksi* därför, *myös* äfven, *taas* åter; adess. *ell'*, *joll'* (före nekningsordet) om, i fall, *sillä* ty; prol. *kuitenkin* dock.

3) Sammansatta: *elikkä* eller ock, *saatikka* = *saati*, *sekä* samt, *taikka* eller ock, *josko*, *tokko* huruvida; *ikäänkuin* liksom, *jos kohta* om ock. *niinkuin* såsom, *niinmuodoin* således, *sentähden* derföre; *en ainoastaan* — *vaan* *myös* icke

blott — utan äfven, *sekä* — *että* både — och, såväl — som, *joko* 1. *taikka* — *taikka* antingen — eller.

Anm. 1. Många af dessa såsom konjunktioner brukade ord äro egentligen icke annat än adverb; *paitsi* är tillika post- och preposition.

Anm. 2. Framställningen af konjunktionernas olika betydelser och deras användande till att förbinda satsar hör till satsläran.

D. Interjektioner.

§ 96. Interjektionerna beteckna:

- 1) glädje: *aha*, *ahaa*, *hei*; *haha*, *hihi*, *hoho!*
skadeglädje: *ähä*, *kutti*, *piti*, *pitipiti!*
- 2) sorg: *ai*, *aiai*, *voi*, *voivoi*, *oi*, *oi oi!*
- 3) förvåning och uppmärksamhet: *no*, *noh*, *nono*, *ha*,
hei, *kah*, *oho!*
tillrop: *hoi*, *oi!*
- 4) afsky: *äh*, *hyi*, *hyihyi*, *ui*, *uiui!*
- 5) motsägelse: *huihai* jo pytt!

Anm. Till interjektionerna kunna äfven hänföras härmningar af naturljud och djurläten, såsom *läiskis*, *moiskis*, *lopsis*, klatsch, *murskis*, *rauskis* kratsch, *lopsis*, *loiskis*, *ropsis*, *roiskis* pladask, *kilinkalin*, *helt-hälk* kling-klang; *mää*, *muu* o. a.

Verslära.

A. Om det poetiska språket.

§ 1. Den gamla finska folkpoesiens språk grundar sig förnämligast på den ostfinska dialekten och skiljer sig derföre i ganska många afseenden från det prosaiska skriftspråket, hvilket, såsom vi i Inledningen sett, grundar sig på vestfinskan.

§ 2. Den nyare poesien brukar åter jemte det allmänna skriftspråkets former äfven många af folkpoesiens egendomligheter. Af dessa sammanföra vi här de viktigaste.

1) I ljud- och böjningsläran:

a) *K* förmildras efter *l*, *r*, före *i*, *e*, samt efter *h*, före *e* genom bortkastning, t. ex. *kulen* jag färdas, *härille* åt oxarne, *rahe* dragrem (för *kuljen*, *härjille*, *rahje*).

b) *T* förmildras efter vokal och *h* genom bortkastning, t. ex. *eessä* framför, *lähen* jag begifver mig (för *edessä*, *lähden*).

c) Långa vokaler eller diftonger uppkomma ej genom sammandragning i den andra eller någon följande stafvelse, utan orden förblifva osammandragna; t. ex. *viera*han den främmandes, *rekehen* in i släden, *sivulla*han vid sin sida, *tulla*han man kommer (för *vieraan*, *rekeen*, *sivullaan*, *tullaan*); *har*moa grå, *lupo*an jag lofvar, *lepää*mästä från att hvila, *alo*a del af ett område, *här*keä oxer, *lau*loa sjunga, *eleä*ksensä för att lefva (för *har*maa, *lupa*an, *lepää*mästä, *alaa*, *här*kää, *lau*laa, *elä*ksensä); *hope*'issa i silfverprydnader, *lyhy*'immät de kortaste (icke dift. *ei*, *yi*).

d) Ett *a*, *ä*, *i* i slutet af ord kan utstötas, om följande ord begynner med vokal; t. ex. *Poik'* oli *prossa polvin*; *Niit'* ennen *isäni lauloi*; *Yks'* on *tammi taimimatta*.

Ann. I nyare poesi kan elision af *a*, *ä*, *i* äfven ofta ske, om den föregående och efterföljande konsonanten är densamme, t. ex. *Ja vaikk'* kuollutta *korvallen kaikk'* on; *Täss'* *Savon joukko taisteli*; i kan äfven annars bortfalla efter *s*, *l*, *n*, *r*, ehuru sällan i tvåstafviga ord, hvilkas första stafvelse är kort.

e) Pluralstammen till tvåstafviga ord på annan kort vokal än *a*, *ä* kan bildas med ändelsen *-loi*, *-löi*; t. ex. *lukko*-*loita* lås, *lastuloita* spån, *tyttö*löitä flickor, *käärylöitä* rullar, *piilvilöitä* moln, *ristilöitä* kors (för *lukkoja* o. s. v.).

f) 3 pers. sing. pres. ind. och konj. kan bildas med ändelsen *-vi*, som dock icke fogas till enstafviga stammar; t. ex. *astuvi* stiger, går, *kumottanevi* tör lysa, *tuonevi* mände bringa (för *astuu* o. s. v.); men endast *tuopi* (icke *tuovi*) bringar.

g) I st. f. de imperativa formerna brukas optativa, i synnerhet 2 p. sing.; t. ex. *tullos* kom, *mennös* gå, *surros* sörj (för *tule*, *mene*, *sure*).

h) Reflexiva former nyttjas gerna, sådana som *muutaiakse* l. *muutaksen* förändrar sig (*muuttaikse* är orätt), *muuttihe*, *-hen* l. *muuttiin* förändrade sig.

2) I afledningsläran:

Ovanligare afledningsformer: a) deminutiv med ändelserna *-ut*, *-uinen*, *-o*, *-onen*, t. ex. *poiut*, *lampahuinen*, *veno*, *veto-nen* son, får, båt, vatten; b) karitiva substantiva qualitatis med ändelsen *-tuus*, l. *-ttuus*, t. ex. *kalatuus* brist på fisk, *onnettuus* olycka; c) momentana verb på *-lta*, t. ex. *nostaltaa*, *työnnältää* lyfta, stöta hastigt och kraftigt.

Anm. Äfven i afseende å satsbyggnaden och ordförrådet föret det poetiska språket många egendomligheter, hvilkas framställning dock icke hör hit.

B. Om Alliteration, Rim och Parallelism.

§ 3. 1) *Alliterationen* (begynnelse-rimmet) i den finska folkpoesien består deri, att två eller flera ord i samma vers begynna med samma konsonant eller med vokal, och att äfven de första vokalerna i dessa ord oftast äro desamme; t. ex.

- a) *Kaunis kasvinkumppalini*;
- b) *Pikku mies merestä nousi*;
- c) *Ahven arka, kyrmynska*;
- d) *Ulapalle aukealle*.

2) Äfven i nyare poesi nyttjas gerna alliteration, ofta tillika med rim, ehuru densamma icke är väsentlig för versens skönhet; t. ex.

Jos kielin voisi kertoa
Näkönsä vanhat puut,
Ja meidän vaarat virkkoa,
Ja meidän laaksot lausua,
Sanella salmensuut.

§ 4. 1) *Rim* (slutrim) förekommer i de gamla runorna jämförelsevis sällan och nästan endast tillfälligt, men då såväl *tvåstafvigt* som *tre-* och *fyrstafvigt*, t. ex.

- a) Tuoss' on lehto, jossa *liikuin*,
Kivet tuossa, joilla *kiikuin*.
- b) Pohjan poikien *luvussa*,
Koko suuressa *suvussa*.
- c) Minun kaski *kaatakseni*,
Hyvä huuhta *raatakseni*.

2) I konstpoesien är rimmets allmänt och förekommer såväl *manligt* (enstafvigt) som *qvintligt* (två-, sällan fyrstafvigt); *löpande* (trestafvigt), rim är mindre vanligt.

§ 5. 1) *Parallelismen* i folkpoesien består deri, att två efter hvarandra följande verser i anseende till innehållet äro sammanhörande, så att den senare fullständigt eller delvis upprepar den föregåendes innehåll, men med andra ord, t. ex.

{*Saip' on miekan mielehisen*, Och han fick det svärd han önskat,
{*Kalvan kaikkien parahan*, En den allra bästa glafven,
{*Jolla kaatoi kaiken kansan*, Hvarmed han alt folket nedslog
{*Joukon Untamon hävitti*. Och förgjorde Untos skara.

2) I den nyare poesien kommer egentlig parallelism sällan och endast tillfälligtvis före.

C. Om särskilda versslag.

I. Den gamla runometern.

§ 6. Den finska folkpoesien har utvecklats endast ett versslag, bestående af fyra trokéer eller två trokeiska dipodier. Rytmen i detta versslag grundar sig icke uteslutande på kvantiteten, såsom i grekisk och latinsk vers, och icke heller på accenten, men hufvudsakligen på den förra:

1) I arsis kunna alla slags stafvelser brukas, utom de korta, som hafva hufvudaccent; t. ex.

A'alto | *impe-ä a-jeli*:

Lemmin; *käinen* | *lieto* | *poika*:

Kauni-*hinki* | *kalkut-telen*;

Niin sil-*loin ve-en e-monen*;

Lehmi-*týyttä*, | *leivä-tyyttä*;

Itse | *itkul-le hy-räytyi*.

2) I thesis kunna alla slags stafvelser brukas, utom de långa, som hafva hufvudaccent; t. ex.

Iha-la ð-mehnòk-siki;
 Souto-a me-lastè-levat;
 Tuolta | ennen | pulmat | puuttui;
 Miehen | pienen | miehuu-eksi.

3) I första (sällan i andra) versfoten brukas dock tvärt emot föregående regler:

a) korta stafvelser med hufvudaccent allmänt i arsis, t. ex.

Háen | valta-vanhem-pasi;
 Já ku-ka u-rohi-asi;

b) ofta äfven långa stafvelser med hufvudaccent i thesis, t. ex.

Jo tái-si tu-honi | tulla;
 Ei túo | ollut | suuren | suuri.

Ann. Stundom förekomma tre eller fyra stafvelser i första versfoten, men icke i de följande, t. ex.

Láhe nyt | kanssa | laula-mahan;
 Jo olet | maalla | viera-halla;
 Syltä oli | silmi-en vä-litse.

4) I slutet af versen ställas aldrig enstafviga ord, och i allmänhet icke gerna sådana, som äro kortare än närmast föregående ord.

II. Nyare versslag.

§ 7. De nyare versslagen skilja sig från den gamla runometern förnämligast derigenom, att rytmen i de förstnämnda mera rättar sig efter *accenten*, såväl den *grammatiska* (ordens hufvud- och biaccent) som den *oratoriska*. På denna princip grunda sig följande allmänna regler:

1) I arsis brukas icke ordens andra stafvelse.

2) I thesis brukas icke två- eller flerstafviga ords långa stafvelser, hvilka hafva hufvud- eller biaccent, och icke heller ord med oratorisk accent.

3) En kort stafvelse med hufvudaccent, som efterföljes af en egentlig lång, kan uttalas lång, derigenom att den mellanliggande konsonanten något förlänges: en sådan stafvelse bör derföre alltid ställas i arsis; t. ex.

Eik' en-lää kyy-nel vie-rivän näy;
 Nytt näen | ett' ei | tule tot-uus ilmi.

1. Trokeisk vers.

§ 8. I enlighet med de i föregående § framställda allmänna reglerna skiljer sig den nya trokeiska versen från den gamla i följande hufvudpunkter:

1) En med hufvudaccent försedd kort stafvelse af ett två- eller flerstavigt ord brukas ej i thesis, utan i arsis, i synnerhet om den följande är en egentlig lång stafvelse (§ 7, 3).

2) En med hufvudaccent försedd lång stafvelse af ett två eller flerstavigt ord ställes icke engång i första versfoten i thesis, utan alltid i arsis.

3) En med biaccent försedd lång stafvelse brukas ej i thesis, utan alltid i arsis. T. ex.

Runometer.

Ny trok. vers.

1) Kun ka-tso't <i>kú</i> - pehel- lesi	Kun sa katsot <i>kú</i> peel- lesi
2) Ne <i>káik</i> - ki po- roksi poltti	Porok- si ne <i>káik</i> ki poltti
3) Mure- hen mu- kael- lunna	Muka- ellut murhe- mielen.

2. Daktylisk vers.

§ 9. Emedan daktylen har en stafvelse i arsis och två i thesis, erfordrar jemvigten emellan dessa ett noggrannare aktgifvande på kvantiteten än i den trokeiska versen, på det den betonade stafvelsen icke måtte blifva alt för svag i förhållande till de obetonade. Detta ernås genom att iakttaga följande regler utom dem, som gälla för den trokeiska versen:

1) En kort stafvelse, med eller utan accent, ställes ej i arsis, utan jemte en annan stafvelse i thesis; sådana daktyler som: *jo eväs*, *valkais-tu tupa* äro således origtiga.

2) En egentlig lång bör ej brukas i thesis jemte en annan stafvelse, således icke: *pöyhkeenä*.

§ 10. I daktylisk vers ersättes en daktyl ofta med en troké, hvars senare stafvelse är lång (= latinets och grekiskans *spondé*) och i slutet af versen brukas ofta en troké äfven med kort senare stafvelse, t. ex.

Ruusun | taitat ja | sen || iha-nuutta sä | hetkisen | *lemmit*,
Eip' ole | *aikaa*-|kaan, || kukka jo | kuihtuvi | pois.

3. *Jambisk vers.*

§ 11. Jamben är icke annat än en omvänd troké; den jambiska versen bygges således enligt samma regler som den trokeiska, blott med den åtskilnad, att rytmen i den jambiska är stigande.

§ 12. Den första versfotens byggnad är dock friare än de öfriges. Här kan nemligen äfven brukas:

1) De två första stafvelserna af ett tre- eller flerstafvigt ord, om ej den första stafvelsen är lång, medan den andra är kort, t. ex.

Konei-[ta i-|kivan-|hoja;
Jael-[la lap-| sijou-|kolleen;
Äly-[ä kuin-|ka äi-|jällä;
Pöydäl-[lä un-|telon o. s. v.

2) Stundom en anapest, t. ex.

Mua var-[maan il-|veilet-|te o. s. v.

4. *Anapestisk vers.*

§ 13. Anapesten är en omvänd daktyl med likadana stafvelser i arsis och thesis som de, hvilka brukas i daktylen; ofta står i st. f. anapesten en jamb, hvars första stafvelse dock egentligen bör vara lång, t. ex.

Taas kuo-[hu se käy, | *taas kää*n-|tyvi tuo;
 Ja he taas | alas hel-|län *kat*-|sehen luo.

Rättelser:

Sid.	Rad.		Står:	Läs:
2	1	nedifr.	<i>kyllä</i>	<i>kyllä</i>
6	14	"	diftong	vokal l. lång diftong
7	1	"	<i>muistan</i>	<i>muista-n</i>
13	9	"	§ 12	§ 11, 2)
14	10	uppfifr.	diftong	vokal l. lång diftong
17	2	nedifr.	<i>esitelmä</i>	<i>esitelmä</i>
31	13	uppfifr.	efter kort	i kort
32	13	nedifr.	kaupunki-ta	(kaupunki-ta)
42	5	uppfifr.	sing. samt	sing. och plur. samt

G. V. 3.

Uti Waseniuska bokhandeln i Helsingfors och
hos landets öfriga bokhandlare.

- Ahlman**, Ruotsinkielen alkeiskurssi. 3:s painos. Sid. 2 m.
Ciceronis orationes selectae XI. Ed. C. Synnerberg. 3 m.
Cornelius-Leinberg, Kirkkohistoria. Sid. 1 m. 50 p.
Dahlbeck, Lyhyt oppikirja yksinkertaisesta kirjanpidosta, kou-
lujen tarpeeksi. 1 m. 25 p.
Hahl, Maantieteen alkeet. Sid. 1 m. 10 p.
Keinänen, Alkuv. piirustamiseen. Selityksen kanssa. 12 m.
Lauren, Suomen kirkon tärkeimmät vaiheet. Sid. 1 m.
Leinberg, Biblian-historia. 40 piirroksella. 4:s painos. Sid. 1 m. 60 p.
Luonnonhistorian havainto-opetus. 240 kuvaa. I. Nisäkkäät. 4 m.
Luonnontieteen Alkeiskirjoja:
II. **Roscoe**, Kemia 36:lla piirroksella. 1 m. 50 p.
III. **Stewart**, Fysika. 48:lla piirroksella. 1 m. 75 p.
IV. **Geikie**, Fysillinen geografia. 20 piirroksella. 1 m. 75 p.
V. „ Geologia. 62 piirroksella. 1 m. 75 p.
VI. **Foster**, Fysiologia. 19 piirroksella. 1 m. 75 p.
VII. **Lockyer**, Astronomia. 46 piirroksella. 1 m. 75 p.
VIII. **Hooker-Mela**, Botaniki. 63 piirroksella. 1 m. 75 p.
Mela, A. J., Suomen luurankoiset. 10 m.
Mela-Palmen, Luonnonopillinen kuvasto. 1081 kuvaa sekä sisäl-
lysluettelo. 3 m.
Melander, Oppikirja yleisessä historiassa reali- ja naiskouluja
varten. Sid. 2 m. 50 p.
—— Yleinen historia kansakouluja varten. 1 m. 50 p.
—— Vanhan ajan historia. Sid. 2 m. 50 p.
—— Keski-ajan historia. Sid. 3 m. 50 p.
—— Uuden ajan historia. Sid. 3 m. 50 p.
—— Historiallisia tauluja. Oppilaitoksen tarpeeksi. 75 p.
—— Suomen historia. Sid. 1 m. 50 p.
—— Suomen historia. Kansakouluille. Sid. 1 m.
Palander, Wenäjän lukemisto ja Sanakirja. 3 m. 50 p.
Suomen kielen lause-oppi. Kirj. E. N. S. 1 m. 25 p.
Swan, C. G., Saksan kielen alkeisoppi. Sid. 4 m.
Suomenmaan kartta. Koulujen tarpeeksi toim. J. J. Inberg.
8 m. ja 15 m.
Suomen Suuriruhtinanmaan kartta. Tehnyt J. J. Inberg. 15 m.
20 m. 25 m.
Ylioppilaslauluja. I. 51 lauluja, 2 m. 75 p. II. 53 lauluja,
3 m. Sid. I—II. 7 m. 50 p. III. 61 lauluja, 4 m. IV.
70 lauluja. 4 m.
Sävelistö, kaikuja, laulustamme. Seka-äänisiä laulelmia. I. 54
laulua 3 m. II. 63 laulua. 3 m.
Wächter, H., Koululauluja. I. 75 p. II. 80 p.

Suom. kiel. 3.

Genetz

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 0557

X

